

**Starostwo Powiatowe w Wąlczu**

**POWIATOWY  
PROGRAM OCHRONY ŚRODOWISKA  
na lata 2009-2012  
z perspektywą 2013-2015**



**Wąlczy, maj 2009 r.**

Opracował:

**Wydział Ochrony Środowiska, Rolnictwa i Leśnictwa Starostwa Powiatowego w Wałczu**

W opracowaniu wykorzystano fragmenty publikacji:

RAPORT O STANIE ŚRODOWISKA W WOJ. ZACHODNIOPOMORSKIM W LATACH 2006-2007. BIBLIOTEKA MONITORINGU ŚRODOWISKA

PROGRAM OCHRONY ŚRODOWISKA WOJEWÓDZTWA ZACHODNIOPOMORSKIEGO NA LATA 2008-2011, PRZYJĘTY UCHWAŁĄ NR XVIII/175/08 SEJMIKU WOJEWÓDZTWA ZACHODNIOPOMORSKIEGO Z DNIA 31 MARCA 2008 R.

PROGRAM MONITORINGU ŚRODOWISKA W WOJEWÓDZTWIE ZACHODNIOPOMORSKIM W LATACH 2007-2009

ANALIZA ODDZIAŁYWANIA ROLNICTWA NA ŚRODOWISKO WODNE W WOJEWÓDZTWIE ZACHODNIOPOMORSKIM - POTENCJALNE OGRANICZENIA W ROZWOJU PRODUKCJI ZWIERZĘCEJ. INSPEKCJA OCHRONY ŚRODOWISKA. WOJEWÓDZKI INSPEKTORAT OCHRONY ŚRODOWISKA W SZCZECINIE. SZCZECIN 2005

DANE GUS

**POWIATOWY PROGRAM OCHRONY ŚRODOWISKA NA LATA 2009-2012 Z PERSPEKTYWĄ LAT: 2013-2015 ZOSTAŁ PRZYJĘTY UCHWAŁĄ NR XXVI/212/2009 RADY POWIATU W WAŁCZU Z DNIA 27 SIERPNIA 2009 ROKU.**

## SPIS TREŚCI

<b>I.</b>	<b>PROGRAM OCHRONY ŚRODOWISKA POWIATU WAŁECKIEGO</b>	
1.	<b>Metodyka wykonania</b>	4
2.	<b>Wytyczne do sporządzania programów powiatowych</b>	5
2.1.	Podstawowe założenia	5
2.2.	Komentarz prawny	6
<b>II.</b>	<b>PRIORYTETY POLITYKI EKOLOGICZNEJ RZECZPOSPOLITEJ POLSKIEJ</b>	8
<b>III.</b>	<b>CELE I ZADANIA PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA WOJEWÓDZTWA ZACHODNIOPOMORSKIEGO NA LATA 2008 – 2011</b>	10
<b>IV.</b>	<b>STRATEGICZNE ZADANIA POWIATU WAŁECKIEGO W KONTEKŚCIE PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA WOJEWÓDZTWA ZACHODNIOPOMORSKIEGO</b>	11
<b>V.</b>	<b>CHARAKTERYSTYKA POWIATU WAŁECKIEGO</b>	12
<b>VI.</b>	<b>STAN ŚRODOWISKA W POWIECIE WAŁECKIM – DIAGNOZA. REALIZACJA ZADAŃ POWIATOWEGO PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA NA LATA 2003-2007</b>	13
1.	<b>Stan jakości powietrza</b>	13
1.1.	Charakterystyka powiatu wałęckiego w ujęciu klasyfikacji strefowej	13
1.2.	Sektor przemysłowy	17
1.3.	Cele i zadania powiatu w ramach poprawy jakości powietrza	21
1.4.	Wybrane cele i zadania powiatu wynikające z programu ochrony środowiska województwa zachodniopomorskiego na lata 2008-2011 z perspektywą do roku 2015	22
1.5.	Projekt budowy obwodnicy dla Wałęcza – stan aktualny	23
2.	<b>Klimat akustyczny</b>	24
2.1.	Cele i zadania powiatu	25
3.	<b>Ochrona mieszkańców przed oddziaływaniem pól elektromagnetycznych</b>	27
3.1.	Źródła PEM w środowisku	27
3.2.	Cele i zadania powiatu	28
3.3.	Wybrane cele i zadania powiatu wynikające z programu ochrony środowiska województwa zachodniopomorskiego na lata 2008-2011 z perspektywą do roku 2015	29
4.	<b>Gospodarka odpadami</b>	30
4.1.	Cele i zadania powiatu	33
4.2.	Składowisko odpadów komunalnych w Mirosławcu – założenia projektu	33
4.3.	Wybrane cele i zadania powiatu wynikające z programu ochrony środowiska województwa zachodniopomorskiego na lata 2008-2011 z perspektywą do roku 2015	34
5.	<b>Ochrona wód</b>	35
5.1.	Gospodarka ściekami	35
5.2.	Wpływ sektora rolnego na jakość wód	41
5.3.	Monitoring jakości wód	43
5.4.	Cele i zadania powiatu w ramach poprawy jakości wód i bilansu hydrologicznego	45
5.5.	Wybrane cele i zadania powiatu wynikające z programu ochrony środowiska województwa zachodniopomorskiego na lata 2008-2011 z perspektywą do roku 2015	46
6.	<b>Ochrona przyrody i różnorodności biologicznej</b>	49
6.1.	Formy ochrony przyrody	49
6.2.	Cele i zadania powiatu	51
7.	<b>Ochrona i racjonalne użytkowanie lasów</b>	53
7.1.	Zagrożenia	53
7.2.	Skrócona charakterystyka nadleśnictw	54
7.3.	Cele i zadania powiatu	60
7.4.	Wybrane cele i zadania powiatu wynikające z programu ochrony środowiska województwa zachodniopomorskiego na lata 2008-2011 z perspektywą do roku 2015	61
8.	<b>Wykorzystanie energii odnawialnej</b>	62
8.1.	Cele i zadania powiatu	63
9.	<b>Ochrona zasobów kopalin i powierzchni ziemi</b>	64
9.1.	Cele i zadania powiatu w zakresie ochrony powierzchni ziemi	65
9.2.	Wybrane cele i zadania powiatu wynikające z programu ochrony środowiska woj. zachodniopomorskiego na lata 2008-2011 z perspektywą do roku 2015	66
10.	<b>Ograniczenie ryzyka wystąpienia poważnych awarii i minimalizacja ich skutków oraz zwiększenie bezpieczeństwa chemicznego</b>	67
11.	<b>Wzmocnienie systemu zarządzania środowiskiem i podniesienie świadomości ekologicznej społeczeństwa</b>	68

12. Gospodarka komunalna w statystykach .....	69
13. Nakłady na środki trwale służące ochronie środowiska i gospodarce wodnej .....	72
<b>VII. REALIZACJA ZADAŃ ORAZ PLANOWANIE PRZEDSIĘWZIĘCIA NA SZCZEBŁU POWIATOWYM i GMINNYM .....</b>	<b>73</b>
1. Główne kierunki działań Powiatu .....	73
2. Gmina Człopa .....	73
3. Gmina Mirosławiec .....	74
4. Gmina Tuczo .....	76
5. Gmina Miejska Wałcz .....	81
6. Gmina Wiejska Wałcz .....	83
<b>VIII. ZARZĄDZANIE PROGRAMEM OCHRONY ŚRODOWISKA .....</b>	<b>84</b>
1. Zasady zarządzania .....	84
2. Finansowanie programu .....	85
<b>IX. MONITORING REALIZACJI ZADAŃ .....</b>	<b>86</b>
1. Wskaźniki do oceny w systemie PSR .....	87
<b>X. WYTYCZNE DO SPORZĄDZANIA GMINNYCH PROGRAMÓW OCHRONY ŚRODOWISKA ZAWARTE W PROGRAMIE WOJEWÓDZKIM .....</b>	<b>91</b>
Słownik .....	93

## SPIS TABEL

Tab. 1	<i>Charakterystyka emisji zanieczyszczeń powietrza z zakładów szczególnie uciążliwych zlokalizowanych na terenie powiatu waleckiego. Zmiana cech w latach: 2003-2007. ....</i>	17
Tab. 2	<i>Emisja i redukcja przemysłowych zanieczyszczeń powietrza w powiecie waleckim na tle pozostałych powiatów województwa zachodniopomorskiego (2007 r.). ....</i>	18
Tab. 3	<i>Cele i zadania powiatu w ramach realizacji poprawy jakości powietrza.....</i>	20
Tab. 4	<i>Cel średniookresowy - poprawa jakości powietrza i spełnienie wymagań prawnych w zakresie jakości powietrza. ....</i>	22
Tab. 5	<i>Poprawa jakości powietrza i spełnienie wymagań prawnych w zakresie jakości powietrza - kierunki działań w latach 2008-2011. ....</i>	22
Tab. 6	<i>Cele i zadania powiatu w ramach poprawy klimatu akustycznego. ....</i>	26
Tab. 7	<i>Zadania powiatu w ramach ochrony mieszkańców przed oddziaływaniem pól elektromagnetycznych .....</i>	28
Tab. 8	<i>Wybrane cele i zadania powiatu wynikające z wojewódzkiego programu ochrony środowiska. Ochrona mieszkańców przed oddziaływaniem pól elektromagnetycznych.....</i>	29
Tab. 9	<i>Charakterystyka sektora odpadów w ujęciu danych GUS. ....</i>	30
Tab.10	<i>Ilość odpadów opakowaniowych (w Mg) zebranych selektywnie w powiecie w roku 2006. ....</i>	30
Tab. 11	<i>Składowiska komunalne (nieeksploatowane) w powiecie waleckim – stan na 31.12.2007 r. ....</i>	31
Tab. 12	<i>Składowiska komunalne (eksploatowane) w powiecie waleckim (stan na 31.12.2007 r.). ....</i>	32
Tab. 13	<i>Wyniki szacunkowej inwentaryzacji azbestu i wyrobów zawierających azbest na obiektach będących własnością osób fizycznych, właścicieli i współwłaścicieli nieruchomości i wspólnot mieszkaniowych. ....</i>	32
Tab. 14	<i>Cele i zadania powiatu w ramach poprawy gospodarki odpadami.....</i>	33
Tab. 15	<i>Cele i zadania powiatu wynikające z programu ochrony środowiska województwa zachodniopomorskiego. Cel średniookresowy - poprawa gospodarki odpadami. ....</i>	34
Tab. 16	<i>Cele i zadania powiatu wynikające z programu ochrony środowiska woj. zachodniopom.. Poprawa gospodarki odpadami - kierunki działań w latach 2008-2011. ....</i>	35
Tab. 17	<i>Charakterystyka sektora komunalnej oczyszczalni ścieków w powiecie (2003-2007). ....</i>	38
Tab. 18	<i>Charakterystyka sektora przemysłowych oczyszczalni ścieków w powiecie (2003-2007). ....</i>	39
Tab. 19	<i>Zużycie wody i oczyszczalnie ścieków w powiecie w latach 2003-2007. Zmiany cech. ....</i>	40
Tab. 20	<i>Zestawienie punktów monitoringu wód podziemnych i wyniki oceny jakości wód podziemnych w powiecie waleckim, badanych w latach 2004–2007.....</i>	43
Tab. 21	<i>Wyniki oceny geochemicznej jakości dennych jezior badanych na terenie powiatu waleckiego w 2007 roku (stężenia podano w mg/kg osadów). ....</i>	43
Tab. 22	<i>Zestawienie punktów pomiarowo kontrolnych monitoringu rzek powiatu w 2007 roku (wraz z oceną jakości wód). ....</i>	44
Tab. 23	<i>Zestawienie jezior badanych w latach 2006 – 2007.....</i>	44
Tab. 24	<i>Cele i zadania powiatu w ramach poprawy jakości wód i bilansu hydrologicznego.....</i>	45
Tab. 25	<i>Cel średniookresowy poprawa jakości wód i osiągnięcie dobrego stanu wód powierzchniowych i podziemnych (2008-2014) .....</i>	47
Tab. 26	<i>Cel średniookresowy - racjonalizacja wykorzystania zasobów wodnych i ochrona przed .....</i>	47

	<i>skutkami powodzi i suszy (2008-2014).</i> .....	
Tab. 27	<i>Poprawa jakości wód i osiągnięcie dobrego stanu wód powierzchniowych i podziemnych - kierunki planowanych działań w latach 2008-2011.</i> .....	48
Tab. 28	<i>Racjonalizacja wykorzystania zasobów wodnych oraz ochrona przed powodzią i suszą- kierunki działań w latach 2008-2011.</i> .....	48
Tab. 29	<i>Ochrona przyrody i różnorodności biologicznej w statystyce GUS.</i> .....	49
Tab. 30	<i>Wykaz obszarów Natura 2000</i> .....	50
Tab. 31	<i>Cele i zadania powiatu w ramach ochrony różnorodności biologicznej i krajobrazu</i> .....	51
Tab. 32	<i>Powierzchnia gruntów leśnych w powiecie waleckim na tle powiatów woj. zach.</i> .....	53
Tab. 33	<i>Leśnictwo. Zmiana cech w latach: 2003-2007.</i> .....	59
Tab. 34	<i>Cele i zadania powiatu w ramach ochrony zasobów leśnych</i> .....	60
Tab. 35	<i>Wybrane cele i zadania powiatu wynikające z wojewódzkiego programu ochrony środowiska Ochrona i racjonalne użytkowanie lasów.</i> .....	61
Tab. 36	<i>Cele i zadania powiatu w ramach realizacji zwiększania udziału źródeł en. odnawialnej</i> .....	63
Tab. 37	<i>Rejestr obszarów górniczych (na podstawie PIG Warszawa)</i> .....	64
Tab. 38	<i>Harmonogram realizacyjny zadań z zakresu ochrony zasobów kopalin i powierzchni ziemi</i> .....	65
Tab. 39	<i>Zadania ciągle powiatu w zakresie ochrony powierzchni ziemi</i> .....	66
Tab. 40	<i>Ochrona gleb i rekultywacja terenów zdegradowanych - kierunki działań w latach 2008-2011.</i> .....	66
Tab. 41	<i>Cele i zadania powiatu w ramach ograniczenia ryzyka wystąpienia poważnych awarii i minimalizacja ich skutków oraz zwiększenie bezpieczeństwa chemicznego</i> .....	67
Tab. 42	<i>Ograniczenie ryzyka wystąpienia poważnych awarii i minimalizacji ich skutków oraz zwiększenie bezpieczeństwa chemicznego.</i> .....	67
Tab. 43	<i>Wzmocnienie systemu zarządzania środowiskiem i podniesienie świadomości ekologicznej społeczeństwa</i> .....	68
Tab. 44	<i>Gospodarka komunalna w statystyce GUS.</i> .....	69
Tab. 45	<i>Nakłady na środki trwale służące ochronie środowiska i gospodarce wodnej wg źródeł finansowania</i> .....	72
Tab. 46	<i>Wskaźniki proponowane do oceny w systemie PSR</i> .....	87

## SPIS RYCIN:

Ryc. 1.	<i>Udziały typów emisji zanieczyszczeń do powietrza w strefie drawsko-waleckiej według oceny za 2008 r.</i> .....	16
Ryc. 2.	<i>Lokalizacja stacji telefonii komórkowej w powiecie waleckim na tle województwa</i> .....	27
Ryc. 3.	<i>Składowiska komunalne w powiecie waleckim – stan na 31.12.2007 r.</i> .....	31
Ryc. 4.	<i>Lokalizacja oczyszczalni ścieków przemysłowych i komunalnych w powiecie</i> .....	36
Ryc. 5.	<i>Procent populacji województwa zachodniopomorskiego niekorzystającej z oczyszczalni ścieków w podziale na gminy</i> .....	36
Ryc. 6.	<i>Ilość ścieków przemysłowych i komunalnych ogółem dekametrach sześciennych [dam<sup>3</sup>] powstałych w gminach powiatu w 2007 roku</i> .....	36
Ryc. 7.	<i>Procent mieszkańców gmin powiatu korzystających z sieci wodociągowej w 2007 roku</i> .....	36
Ryc. 8.	<i>Udział procentowy metod oczyszczania ścieków w powiecie w 2007 roku</i> .....	37
Ryc. 9.	<i>Obszary potencjalnych konfliktów przy lokalizacji ferm zwierzęcych w powiecie waleckim</i> .....	41
Ryc. 10.	<i>Obsada zwierząt hodowlanych w przeliczeniu na DJP na hektar użytków rolnych</i> .....	42
Ryc. 11.	<i>Lokalizacja obszarów Natura 2000 w powiecie waleckim</i> .....	51
Ryc. 12.	<i>Powiat w układzie stref energetycznych wiatru (mezoskala).</i> .....	63



## I. PROGRAM OCHRONY ŚRODOWISKA POWIATU WAŁECKIEGO

### 1. Metodyka

Aktualizacja powiatowego programu ochrony środowiska została wykonana na podstawie art. 17. ust 1 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 roku Prawo ochrony środowiska (j.t. Dz. U. z 2008 roku Nr 25, poz. 150 ze zmianami);

Niniejszy dokument, składa się z rozdziałów: oceny zmiany stanu środowiska w latach 2002-2007 (z wyodrębnieniem zaobserwowanych czynników pozytywnych, negatywnych oraz najważniejszych problemów), oceny realizacji POŚ na lata 2003 – 2008, celów przewidzianych do realizacji w ramach POŚ na lata 2009 -2012, logistyki zarządzania oraz wytycznych dla programów gminnych. Wnioski z części dotyczącej stanu środowiska znalazły odzwierciedlenie w zapisach celów, działań i zadań.

W programie wykorzystano obszerne fragmenty Programu Ochrony Środowiska Województwa Zachodniopomorskiego na lata: 2008 – 2011, wskazującego na rolę jednostek samorządu w realizacji założonych na szczeblu wojewódzkim celów.

Opracowanie uwzględnia zalecenia zawarte w „Wytycznych sporządzania programów ochrony środowiska na szczeblu regionalnym i lokalnym” (Ministerstwo Środowiska, 2002). Opracowanie stanowi aktualizację wcześniej przyjętego programu ochrony środowiska dla powiatu wałeckiego obejmującego lata 2004-2011.

Program zawiera charakterystykę poszczególnych sektorów środowiska z uwzględnieniem występujących lub sygnalizowanych zagrożeń. Jako opracowanie programowe nakreśla kierunki działań, które należy podejmować w celu poprawy ochrony środowiska w ramach długofalowej strategii. Zagadnienia omówione w programie są zgodne z celami i zadaniami zawartymi w Programie Ochrony Środowiska Województwa Zachodniopomorskiego na lata: 2008-2011, który określa strategię ochrony, racjonalnego wykorzystania zasobów i poprawy standardów jakości środowiska na terenie województwa, ponadto formułuje cele i priorytety ekologiczne z wyszczególnieniem środków finansowych i z zakresem działań proekologicznych. Program zawiera również, stosownie do zaleceń Ministra Środowiska, wytyczne do sporządzania programów gminnych. Cele ekologiczne zawarte w programie powiatowym są zgodne z programem wojewódzkim oraz polityką ekologiczną państwa określoną w dokumentach: „Polityka ekologiczna państwa na lata 2003-2006 z uwzględnieniem perspektyw na lata 2007-2010”, „Projektem Polityki Ekologicznej Państwa na lata 2007-2010 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2011-2014”. Dokumenty te precyzują sposoby osiągnięcia celów tej polityki w formie pakietów zadań inwestycyjnych i pozainwestycyjnych, działań w sferze prawa, programowania, mechanizmów ekonomicznych, planowania przestrzennego, badań naukowych, kontroli, monitoringu oraz współpracy międzynarodowej. Dla ujednolicenia polityk ekologicznych państw Unii Europejskiej przyjęto czteroletnie okresy planowania wraz z przewidywaniem działań w perspektywie kolejnych czterech lat.

W dokumencie przyjęto zasadę kontynuacji celów i zadań POŚ na lata 2002 – 2006.

Aktualizację POŚ przeprowadzono w oparciu o:

- ✓ aktualne akty prawne,
- ✓ PEP w latach 2009 – 2012 z perspektywą do roku 2016,
- ✓ PEP na lata 2007 – 2010 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2011-2014,
- ✓ Krajowy Program Oczyszczania Ścieków Komunalnych,
- ✓ Strategię Gospodarki Wodnej,
- ✓ Krajowy Plan Gospodarki Odpadami na lata 2008-2011,
- ✓ Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko,
- ✓ Regionalny Program Operacyjny Województwa Zachodniopomorskiego 2007 - 2013,
- ✓ Strategię Rozwoju Województwa Zachodniopomorskiego do roku 2020,
- ✓ Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Zachodniopomorskiego,
- ✓ inne wojewódzkie dokumenty strategiczne (długookresowe) i operacyjne,
- ✓ diagnozę stanu środowiska,
- ✓ ankiety terenowe.



Przy opracowywaniu programów i planów, zgodnie z ustawą Prawo ochrony środowiska, kierowano się wskazanymi w art. 8 zasadami ochrony środowiska i zrównoważonego rozwoju. Zasady te oparte zostały na definicjach art. 3 pkt. 13 i pkt 50 przedmiotowej ustawy. Funkcjonujące w obszarze ochrony środowiska zasady determinują treść sporządzanych dokumentów programowych:

**Zasada ochrony środowiska** - wskazuje na konieczność podjęcia lub zaniechania działań, umożliwiających zachowanie lub przywracanie równowagi przyrodniczej. Ochrona środowiska polegać ma w szczególności na racjonalnym jego kształtowaniu i gospodarowaniu zasobami środowiska zgodnie z zasadą zrównoważonego rozwoju, przeciwdziałaniu zanieczyszczeniom oraz przywracaniu elementów przyrodniczych do stanu właściwego.

**Zasada zrównoważonego rozwoju** - oznacza, że dla zagwarantowania możliwości zaspokajania podstawowych potrzeb społeczności należy ze sobą łączyć, godzić i integrować wszelkie działania: w tym działania społeczne i gospodarcze z działaniami zmierzającymi do zachowania równowagi przyrodniczej i do utrzymania trwałości podstawowych procesów przyrodniczych. W praktyce oznacza to równorzędne traktowanie racji ekologicznych, społecznych i gospodarczych oraz powoduje konieczność integrowania zagadnień ochrony środowiska z polityką sektorową w pozostałych dziedzinach gospodarki.

**Zasada przezorności** - nakazuje podejmowanie działań mających na celu rozwiązywanie problemów związanych z ochroną środowiska już w momencie pojawienia się uzasadnionego prawdopodobieństwa, że wymagają one rozwiązania, nie czekając na naukowe tego potwierdzenie.

**Zasada prewencji** - wymaga przeciwdziałania negatywnym dla środowiska skutkom już na etapie planowania i realizacji przedsięwzięć.

**Zasada skuteczności ekologicznej i efektywności ekonomicznej** - zakłada maksymalizację ekologicznej i ekonomicznej skuteczności i stosowana jest głównie przy wyborze planowanych przedsięwzięć inwestycyjnych ochrony środowiska oraz do oceny osiągniętych wyników w trakcie i po zakończeniu ich realizacji.

**Zasada „zanieczyszczający płaci”** - zakłada, że pełną odpowiedzialność (w tym materialną) za skutki zanieczyszczania i stwarzania innych zagrożeń dla środowiska ponosi ich sprawca.

**Zasada likwidacji zanieczyszczeń u źródła** - nakaz likwidacji zanieczyszczeń w miejscu ich powstawania.

**Zasada integracji polityki ekologicznej z politykami sektorowymi** - zakłada uwzględnianie w politykach sektorowych celów ekologicznych na równi z celami gospodarczymi i społecznymi.

Program Ochrony Środowiska Powiatu Wałeckiego na lata 2009-2012 z perspektywą na lata: 2013-2015 stanowi aktualizację Programu na lata 2002-2006 z perspektywą na lata: 2008-2011, wynikającą z uchwalenia dokumentu programowego sejmiku wojewódzkiego.

## **2. WYTYCZNE DO SPORZĄDZANIA POWIATOWYCH PROGRAMÓW OCHRONY ŚRODOWISKA**

### **2.1. Podstawowe założenia**

Powiatowe programy ochrony środowiska winny zostać uchwalone w terminie nie dłuższym, niż 6 miesięcy po przyjęciu programu wojewódzkiego. Program powiatowy sporządza się w celu realizacji na terenie powiatu polityki ekologicznej państwa. Okres na jaki program jest sporządzany winien odpowiadać określonemu w aktualnej PEP.

PROGRAM OCHRONY ŚRODOWISKA WOJEWÓDZTWA ZACHODNIOPOMORSKIEGO NA LATA 2008-2011 ZOSTAŁ PRZYJĘTY UCHWAŁĄ NR XVIII/175/08 SEJMIKU WOJEWÓDZTWA ZACHODNIOPOMORSKIEGO Z DNIA 31 MARCA 2008 R.



Program powiatowy powinien być spójny z programem wojewódzkim i powinien zawierać:

- najważniejsze zmiany, jakie zaszły w gospodarce powiatu w ciągu lat, jakie upłynęły od przyjęcia obowiązującego programu ochrony środowiska oraz konsekwencje tych zmian dla środowiska, zmiany w środowisku i najważniejsze problemy, jakie pozostają do rozwiązania,
- podsumowanie i ogólną ocenę skuteczności polityki ekologicznej realizowanej na terenie powiatu na podstawie obowiązującego programu ochrony środowiska,
- wykaz i opis działań prowadzonych na terenie powiatu na rzecz ochrony środowiska, a także zadań, których nie udało się zrealizować z uzasadnieniem przyczyn,
- wykaz informacji o środkach przeznaczonych na cele środowiskowe w rozbiciu na środki wydatkowane z budżetów publicznych (państwa, powiatu, gmin), wsparcie zagraniczne, w tym wspólnotowe, środki przedsiębiorców, organizacji pozarządowych i stowarzyszeń oraz – jeśli istnieje taka wiedza – środki prywatne mieszkańców,
- część strategiczną, a więc cele perspektywiczne, średniookresowe i priorytetowe, a także kierunki działań i konkretne zadania,
- cele, które winny mieć odniesienie do aktualnej polityki województwa w zakresie ochrony środowiska,
- część finansową, z określeniem źródła finansowania planowanych zadań,
- informację o zarządzaniu programem, w tym wskazanie uczestników, określenie sposobów monitorowania realizacji programu oraz terminów sprawozdawania i aktualizacji,
- mierniki (wskaźniki realizacji założonych celów) spójne z przyjętymi w programie wojewódzkim.

## 2.2. Komentarz prawny

**Komentarz Krzysztofa Gruszeckiego** do art. 17 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (Dz.U.06.129.902), [w:] K. Gruszecki, Prawo ochrony środowiska. Komentarz, LEX, 2008, wyd. II. Stan prawny: 2008.05.01.

*Polityka ekologiczna państwa jest aktem planowania o stosunkowo dużym poziomie abstrakcji, który powinien wskazać uniwersalne kierunki działania i cele wspólne dla wszystkich regionów państwa. W polskiej rzeczywistości zróżnicowanie fizjograficzne i przyrodnicze poszczególnych części kraju jest bardzo duże. Będąc świadomym tego faktu, ustawodawca w art. 17 ust. 1 ustawy nałożył na określone w tym przepisie organy samorządu obowiązek sporządzenia odpowiednich - wojewódzkich, powiatowych i gminnych - programów ochrony środowiska, przy uwzględnieniu takich samych wymagań jak w polityce ekologicznej państwa.*

*Programy ochrony środowiska nie są tworzone w oderwaniu od systemu prawnego i gospodarczego, w którym mają być realizowane. Dlatego zastanowienia wymaga, jaka jest relacja pomiędzy programami ochrony środowiska a innymi aktami planowania. Zagadnienie to zyskuje na znaczeniu przede wszystkim w przypadku aktów odnoszących się do tych samych rejonów lub też częściowo odnoszących się do tej samej problematyki. Najprostsze jest ustalenie zależności pomiędzy programami ochrony środowisk, a polityką ekologiczną państwa. Skoro są one wypracowywane w celu jej realizacji, to jest oczywiste, że muszą być z nią zgodne. Bardziej skomplikowana jest relacja między poszczególnymi programami ochrony środowiska a innymi programami sektorowymi (np. programami gospodarki odpadami). Wydaje się, że rozwiązania tego problemu należy szukać w charakterze tych aktów. Podobnie jak polityka ekologiczna, są one tak zwanymi aktami oddziaływania, z czego wynika, że mają stymulować do podejmowania określonych działań podmioty oddziałujące na środowisko. Nie nakładają więc bezpośrednio na nikogo obowiązków ani też nie przyznają uprawnień (wyrok WSA w Krakowie z dnia 25 stycznia 2005 r., II SA/Kr 1385/04, niepubl.; inaczej uważa M. Bar (w:) Ustawa - Prawo ochrony..., s. 215). Nie są one zatem źródłami prawa powszechnie obowiązującego w rozumieniu art. 87 Konstytucji RP i nie mogą bezpośrednio wpływać na akty przyjmowane przez inne organy.*





*Dlatego należy stwierdzić, że de lege lata w kwestii zasady nie ma bezpośrednich zależności pomiędzy gminnymi, powiatowymi i wojewódzkimi programami ochrony środowiska. Biorąc jednak pod uwagę fakt, że przy ich opracowywaniu muszą być uwzględniane te same cele, to nie powinny one pozostawać z sobą w sprzeczności. Od tej generalnej reguły został wprowadzony jeden wyjątek. W myśl art. 14 ust. 6 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. o odpadach (tekst jedn.: Dz. U. z 2007 r. Nr 39, poz. 251 z późn. zm.) wojewódzkie, powiatowe i gminne plany gospodarki odpadami stanowią część właściwego programu ochrony środowiska. Natomiast, zgodnie z art. 15 ust. 2 cytowanej ustawy, wojewódzkie, powiatowe lub gminne programy powinny być opracowane zgodnie z planami wyższego szczebla. W związku z powyższym w zakresie tym autonomia organów opracowujących programy została ograniczona.*

*3. W związku z procedurą opracowywania programów należy zwrócić uwagę, że opracowywanie gminnych, powiatowych i wojewódzkich programów w myśl art. 17 ust. 2 ustawy przebiega w dwóch etapach. W pierwszym organy wykonawcze jednostek samorządu terytorialnego wszystkich szczebli (w województwie będzie to zarząd województwa, w powiecie - zarząd powiatu, w gminie - wójt, burmistrz lub prezydent miasta), przy uwzględnieniu założeń podanych w art. 14 ustawy, opracowują projekty programów.*

*4. Po przygotowaniu projektów programów ochrony środowiska w drugim etapie organy wykonawcze jednostek samorządu terytorialnego w myśl art. 17 ust. 2 ustawy mają uzyskać na ich temat opinie organów wymienionych w tym przepisie. Uwzględniając fakt, że ustawodawca posłużył się pojęciem "opinii", należy stwierdzić, że jest to najłagodniejszy sposób współdziałania organów administracji, a stanowisko wypowiedziane w tym trybie nie ma charakteru wiążącego. W związku z tym organ opracowujący program ochrony środowiska może wziąć pod uwagę to stanowisko, ale nie ma takiego obowiązku. Aby projekt taki został uznany za opracowany, organy współdziałające powinny wypowiedzieć się w tej sprawie. W art. 17 ustawy nie określono terminów, w jakich powinno to nastąpić. Jeżeli chodzi o jednostki samorządu terytorialnego, to sprawa nie wydaje się kontrowersyjna. Odpowiednio w art. 77 ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym (tekst jedn.: Dz. U. z 2001 r. Nr 142, poz. 1592 z późn. zm.) i w art. 80a ustawy o samorządzie województwa określono, że jeżeli organem zobowiązanym do zajęcia stanowiska jest organ wykonawczy jednostki samorządu terytorialnego, to powinno to nastąpić w terminie 14 dni, a milczenie jest równoznaczne z brakiem zastrzeżeń. Biorąc pod uwagę fakt, że w obu tych przypadkach organem upoważniającym do zajęcia stanowiska jest organ kolegialny, należy uznać, że powinno ono przybrać formę uchwały. Nie będzie ona podejmowana w trybie art. 106 k.p.a., gdyż nie jest to współdziałanie organów administracji, o których jest mowa w kodeksie postępowania administracyjnego. Nie oznacza to wyłączenia ich spod jakiejkolwiek kontroli, ponieważ w stosunku do nich znajdują zastosowanie środki nadzoru zawarte w ustawie o samorządzie powiatowym i w ustawie o samorządzie województwa. Odwrotnie przedstawia się sytuacja w przypadku opinii organu właściwego do spraw środowiska. Żaden z przepisów prawa nie określa, w jakim terminie organ ten jest zobowiązany do zajęcia stanowiska oraz jakie są ewentualne następstwa prawne jego milczenia.*



## II. PRIORYTETY POLITYKI EKOLOGICZNEJ RZECZPOSPOLITEJ POLSKIEJ W LATACH 2009-2012 Z UWZGLĘDNIENIEM PERSPEKTYWY DO ROKU 2016

Nadrzędnym celem polityki ekologicznej państwa jest tworzenie podstaw do zrównoważonego rozwoju społeczno-gospodarczego oraz zapewnienie bezpieczeństwa ekologicznego kraju. Realizacja tego celu osiągnięta będzie poprzez niezbędne działania organizacyjne, inwestycyjne (w tym wdrażanie postanowień Traktatu Akcesyjnego), tworzenie regulacji dotyczących zakresu korzystania ze środowiska i reglamentowania poziomu jego wykorzystania. Dla realizacji nadrzędnego celu w skali kraju przyjęto 5 celów strategicznych:

- I. Dalsza poprawa jakości środowiska i bezpieczeństwa ekologicznego dla ochrony zdrowia mieszkańców Polski.
- II. Ochrona dziedzictwa przyrodniczego i racjonalne wykorzystanie zasobów przyrodniczych.
- III. Wzmocnienie systemu zarządzania ochroną środowiska.
- IV. Zrównoważone wykorzystanie materiałów, wody i energii.
- V. Ochrona klimatu.

Planowane działania w obszarze ochrony środowiska w Polsce wpisują się w priorytety w skali Unii Europejskiej i cele 6. Wspólnotowego programu działań w zakresie środowiska naturalnego. Przegląd wspólnotowej polityki ochrony środowiska do najważniejszych wyzwań zalicza:

- działania na rzecz zapewnienia realizacji zasady zrównoważonego rozwoju;
- przystosowanie do zmian klimatu;
- ochrona różnorodności biologicznej.

### Priorytety PEP na lata 2008 – 2011 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2012 – 2015:

- zmniejszanie ładunku zanieczyszczeń odprowadzanych do wód przez modernizację istniejących i budowę nowych oczyszczalni ścieków,
- zakończenie programu budowy kanalizacji i oczyszczalni ścieków z podwyższonym usuwaniem biogenów w aglomeracjach powyżej 15000 RLM,
- zmniejszanie potrzeb transportowych i ograniczanie emisji ze środków transportu jako element poprawy jakości powietrza na terenach zurbanizowanych,
- realizacja programów ograniczenia wielkości emisji do powietrza ze źródeł przemysłowych i komunalnych,
- ograniczenie emisji z dużych źródeł spalania energetycznego,
- wspieranie działań mających na celu unikanie wytwarzania odpadów i zapewniających bezpieczne dla środowiska ich unieszkodliwianie,
- podniesienie poziomu odzysku odpadów komunalnych do 10% w 2010 roku,
- ograniczanie zagrożenia dla zdrowia ludzi i jakości środowiska spowodowanego stosowaniem substancji chemicznych,
- wycofywanie z obrotu i stosowania substancji zubażających warstwę ozonową,
- zapobieganie ryzyku powstania poważnych awarii przemysłowych przez wzmacnianie kontroli nad instalacjami stwarzającymi takie ryzyko,
- wspieranie działań mających na celu ograniczanie uciążliwości hałasu,
- ochrona ludności i środowiska przed oddziaływaniem pól elektromagnetycznych,
- prowadzenie skutecznego nadzoru nad wykorzystywaniem źródeł promieniowania jonizującego,
- przejrzystość procesów decyzyjnych z pełnym dostępem do informacji dla przedstawicieli społeczeństwa, w tym w szczególności dla pozarządowych organizacji ekologicznych,
- zasady ochrony środowiska i ochrony przyrody powinny być uwzględniane w planach zagospodarowania przestrzennego.



*Priorytety Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko 2007-2013.*

	Nazwa priorytetu
I	Gospodarka wodno-ściekowa
II	Gospodarka odpadami i ochrona powierzchni ziemi
III	Zarządzanie zasobami i przeciwdziałanie zagrożeniom środowiska
IV	Przedsięwzięcie dostosowujące przedsiębiorstwa do wymogów ochrony środowiska
V	Ochrona przyrody i kształtowanie postaw ekologicznych
VI	Drogiowa i lotnicza sieć TEN-T
VII	Transport przyjazny środowisku
VIII	Bezpieczeństwo transportu i krajowe sieci transportowe
IX	Infrastruktura energetyczna przyjazna środowisku i efektywność energetyczna
X	Bezpieczeństwo energetyczne, w tym dywersyfikacja źródeł energii
XI	Kultura i dziedzictwo kulturowe
XII	Bezpieczeństwo zdrowotne i poprawa efektywności systemu ochrony zdrowia
XIII	Infrastruktura szkolnictwa wyższego
XIV	Pomoc techniczna – Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego
XV	Pomoc techniczna – Fundusz Spójności

Ocena stanu środowiska wykonana dla okresu obowiązywania poprzedniego POŚ pozwala na wyszczególnienie obszarów zadań priorytetowych przedstawionych poniżej:

- 1) zapobieganie dalszej eutrofizacji wód,
- 2) ograniczenie zanieczyszczenia powietrza pyłem zawieszonym,
- 3) zmniejszenie narażenia mieszkańców województwa na hałas komunikacyjny,
- 4) poprawa gospodarki odpadami komunalnymi,
- 5) poprawa wykorzystania istniejących instalacji oczyszczania ścieków komunalnych.

Wymienione wyżej priorytety znalazły częściowo odzwierciedlenie w celach i działaniach zawartych w POŚ Powiatu Wałeckiego na lata 2009 – 2012.



### III. CELE I ZADANIA PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA WOJEWÓDZTWA ZACHODNIOPOMORSKIEGO NA LATA 2008-2011 Z PERSPEKTYWĄ DO ROKU 2015

	NAZWA CELU W LATACH 2002 – 2006	NAZWA CELU W LATACH 2008 - 2011
	<b>Cel 1</b> - Priorytetowy „Gorące punkty”	Realizacja zgodnie z założeniami w okresie 2002-2006. Zadania nie zrealizowane przeszły na lata 2008 - 2011.
<b>I CEL STRATEGICZNY</b>	<b>Cel 2</b> - Priorytetowy Gospodarka wodna	<b>Cel 1</b> - Poprawa jakości środowiska. <b>Cel 1.1</b> - Poprawa gospodarki wodnej. <b>Cel 1.1.1</b> - Poprawa jakości wód i osiągnięcie dobrego stanu wód powierzchniowych i podziemnych. <b>Cel 1.1.2</b> - Racjonalizacja wykorzystania zasobów wodnych oraz ochrona przed powodzią i suszą.
	<b>Cel 4</b> - Poprawa jakości środowiska (powietrze, hałas, promieniowanie elektromagnetyczne)	<b>Cel 1.2</b> - Poprawa jakości powietrza i spełnienie wymagań prawnych w zakresie jakości powietrza. <b>Cel 1.3</b> - Poprawa klimatu akustycznego. <b>Cel 1.4</b> - Ochrona mieszkańców przed oddziaływaniem pól elektromagnetycznych.
	<b>Cel 3</b> - Priorytetowy - Gospodarka odpadami	<b>Cel 2</b> - Poprawa gospodarki odpadami.
	<b>Cel 6</b> - Ochrona powierzchni ziemi i ochrona wybrzeża	<b>Cel 3</b> - Ochrona gleb przed negatywnym oddziaływaniem oraz rekultywacja terenów zdegradowanych.
		<b>Cel 4</b> - Ochrona strefy brzegowej i zaplecza brzegów Morza Bałtyckiego i Zalewu Szczecińskiego.
	<b>Cel 8</b> - Przeciwdziałanie poważnym awariom	<b>Cel 5</b> - Ograniczenie ryzyka wystąpienia poważnych awarii i minimalizacji ich skutków oraz zwiększenie bezpieczeństwa chemicznego.
<b>II CEL STRATEGICZNY</b>	<b>Cel 5</b> - Racjonalizacja użytkowania surowców	<b>Cel 6</b> - Ochrona złóż kopalin.
	<b>Cel 7</b> - Racjonalne użytkowanie zasobów przyrodniczych	<b>Cel 7</b> - Zachowanie równowagi ekologicznej w procesie rozwoju społeczno-gospodarczego. <b>Cel 8</b> - Ochrona i racjonalne użytkowanie lasów.
<b>III CEL STRATEGICZNY</b>	<b>Cel 9</b> - Zwiększenie świadomości społecznej	<b>Cel 9</b> - Wzmocnienie systemu zarządzania środowiskiem i podniesienie świadomości ekologicznej społeczeństwa.
	<b>Cel 10</b> - Monitoring środowiska	

Ze względu na skalę, rodzaj i zakres zaplanowanych do realizacji działań wpisanych do programu wojewódzkiego, w programie powiatowym pominięto część, która nie dotyczy kompetencyjnie szczebla powiatowego, a ich realizacja nie będzie oddziaływać bezpośrednio i pośrednio na jego tereny.



#### **IV. STRATEGICZNE ZADANIA POWIATU WAŁECKIEGO W KONTEKŚCIE PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA WOJ. ZACHODNIOPOMORSKIEGO.**

Po analizie kryteriów i przyjętych celów polityki ekologicznej na poziomie kraju i regionu sformułowano 3 cele długoterminowe, o charakterze stałych dążeń i perspektywie osiągnięcia poza rokiem 2015, które – spełniając rolę osi priorytetowych - wyznaczają jednocześnie grupy celów realizacyjnych na najbliższe lata. Są to:

##### **I CEL STRATEGICZNY**

**DALSZA POPRAWA JAKOŚCI ŚRODOWISKA I BEZPIECZEŃSTWA  
EKOLOGICZNEGO DLA OCHRONY ZDROWIA MIESZKAŃCÓW POWIATU**

##### **II CEL STRATEGICZNY**

**OCHRONA DZIEDZICTWA PRZYRODNICZEGO I RACJONALNE  
WYKORZYSTANIE ZASOBÓW PRZYRODNICZYCH**

##### **III CEL STRATEGICZNY**

**WZMOCNIENIE SYSTEMU ZARZĄDZANIA OCHRONĄ ŚRODOWISKA**

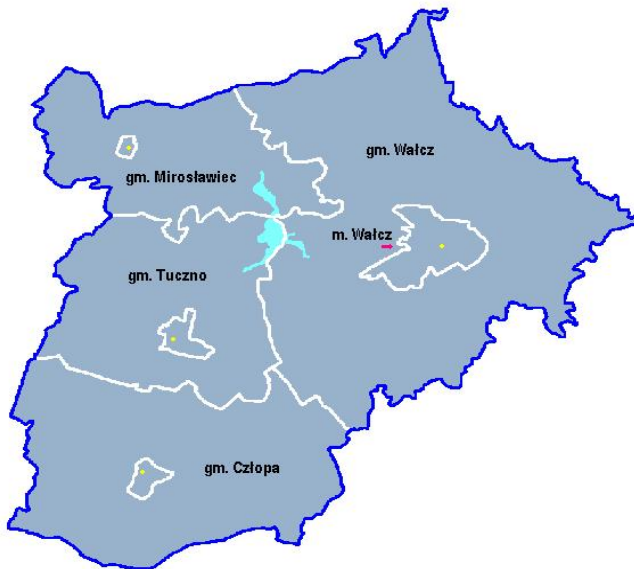
Każdemu celowi długoterminowemu odpowiadają cele średnioterminowe. Do realizacji celów średnioterminowych prowadzą z kolei sformułowane dla każdego z nich kierunki działań i działania (cele krótkoterminowe) na lata 2009-2012 z perspektywą na lata 2013-2015. Część z nich wykonywać będą instytucje administracji, jednak przeważająca większość wymagać będzie współdziałania wielu podmiotów publicznych i gospodarczych. Niektóre z kierunków działań mają charakter otwarty, stąd w okresie prac nad projektem nie można wskazać dla nich konkretnego wykonawcy i poziomu finansowania, jednak potrzeba ich podjęcia wydaje się bezdyskusyjna. Aktualizacja *Programu Ochrony Środowiska dla Powiatu* określa priorytety oraz cele długoterminowe, rodzaj i harmonogram średnio i krótkoterminowych działań proekologicznych i środki niezbędne do osiągnięcia celów, w tym mechanizmy prawno-ekonomiczne i środki finansowe. Aktualizacja uwzględnia jako wytyczne zadania wskazane dla szczebla administracji powiatowej w programie wojewódzkim. Program należy do grupy tak zwanych aktów oddziaływania, z czego wynika, że ma stymulować podmioty oddziałujące na środowisko do podejmowania określonych działań.



## V. CHARAKTERYSTYKA POWIATU WAŁECKIEGO

Powiat Wałecki usytuowany jest na Pojezierzu Wałeckim we wschodniej części województwa zachodniopomorskiego. W skład powiatu wchodzi pięć gmin: trzy gminy miejsko-wiejskie Człopa, Mirosławiec, Tuczno, oraz wiejska gmina Wałcz i miejska gmina miasto Wałcz - siedziba administracyjna starostwa. Powierzchnia ogółem: 1414,94 km<sup>2</sup>, ludność: 54 851 mieszkańców, a gęstość zaludnienia wynosi 39 mieszkańców/km<sup>2</sup>. Na terenie Powiatu Wałeckiego znajdują się cztery miasta oraz 113 miejscowości.

Położenie:



- w południowo-wschodniej części woj. zachodniopomorskiego, na pograniczu z woj.: wielkopolskim i lubuskim,

- powiatami granicznymi są: choszczeński, drawski, złotowski, pilski, czarnkowsko-trzcieński i strzelecko-drezdeński,

- w strefie pojeziernej, na obszarze dwóch krain geograficznych: Pojezierza Wałeckiego i Równiny Wałeckiej,

- na skrzyżowaniu dróg krajowych (w Wałczu) Nr 10 i Nr 22.

Główne kierunki rozwoju powiatu związane są z turystyką i rolnictwem.

Powiat wałecki został utworzony w 1999 roku w ramach reformy administracyjnej kraju.

W skład powiatu wchodzi pięć gmin:



**Miasto Wałcz** - Wałcz to największe miasto w powiecie i siedziba władz Powiatu Wałeckiego, położone między dwoma jeziorami: Raduń i Zamkowym. Powierzchnia obejmuje 38 km<sup>2</sup>, którą zamieszkuje 26 094 osób. Wałcz jest powiatowym centrum administracyjnym, gospodarczym i kulturalnym, siedzibą urzędów i instytucji lokalnych.



**Gmina Wałcz** - Położona jest we wschodniej części powiatu wałeckiego. Urząd mieści się w m. Wałcz. W skład gminy wchodzi 31 sołectw. Powierzchnia gminy zajmuje 575 km<sup>2</sup>, a zamieszkuje ją 12519 osób



**Gmina Człopa** – Miasto Człopa jest siedzibą gminy miejsko-wiejskiej. Gmina Człopa położona jest na Pojezierzu Wałeckim i Równinie Drawskiej. Tereny leśne zajmują 68% powierzchni gminy, a użytki rolne 24%. Teren gminy rozciąga się na obszarze 349 km<sup>2</sup>, w skład której wchodzi 12 sołectw. Gmina liczy 5081 mieszkańców.



**Gmina Mirosławiec** - Mirosławiec jest siedzibą gminy miejsko-wiejskiej Mirosławiec. Położona jest w południowo-zachodniej części powiatu wałeckiego. Tereny leśne zajmują 58% powierzchni gminy, a użytki rolne 32%. W skład gminy wchodzi 9 sołectw. Powierzchnia gminy zajmuje 203 km<sup>2</sup>, a zamieszkuje ją 5798 osób.



**Gmina Tuczno** - Tuczno jest siedzibą gminy miejsko-wiejskiej. Gmina położona jest w środkowo-zachodniej części powiatu wałeckiego. Tereny leśne zajmują 44% powierzchni gminy, a użytki rolne 43%. Teren gminy rozciąga się na obszarze 250 km<sup>2</sup>, w skład której wchodzi 14 sołectw. Gmina liczy 4914 mieszkańców.





## VI. STAN ŚRODOWISKA W POWIECIE WAŁECKIM - DIAGNOZA. REALIZACJA ZADAŃ POWIATOWEGO PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA NA LATA 2003-2007 W UJĘCIU DANYCH STATYSTYCZNYCH

### 1. Stan jakości powietrza

Obszar powiatu ma charakter typowo rolniczo-turystyczny. Największą uciążliwość dla środowiska stanowią źródła liniowe (droga krajowa), małe, lokalne kotłownie węglowe oraz paleniska domowe. W ostatnim okresie obserwuje się pozytywną tendencję wśród instytucji, zakładów jak i osób prywatnych zainteresowania innymi rodzajami opału, a zwłaszcza gazem ziemnym jako alternatywą dla węgla kamiennego.

#### 1.1. Charakterystyka powiatu wałeckiego w ujęciu klasyfikacji strefowej województwa zachodniopomorskiego

##### Strefa drawsko-wałecka

Roczne oceny jakości powietrza dla strefy drawsko-pomorskiej przeprowadzane są w oparciu o funkcjonujący w danym roku system oceny, na który składają się pomiary pasywne oraz metody szacunkowe i obliczeniowe (obliczenia modelowe). W obliczeniach wykorzystuje się dane pochodzące z prowadzonej przez WIOŚ w Szczecinie inwentaryzacji emisji zanieczyszczeń ze źródeł punktowych, powierzchniowych i linowych z uwzględnieniem występujących w danym roku warunków meteorologicznych oraz emisji napływowych z przyległych obszarów spoza strefy.

Funkcjonujący w województwie zachodniopomorskim system oceny jakości powietrza został określony w „Programie monitoringu środowiska w województwie zachodniopomorskim w latach 2007-2009”, opracowanym przez WIOŚ w Szczecinie i zatwierdzonym przez Głównego Inspektora Ochrony Środowiska. Podstawę do opracowania Wojewódzkiego Programu Monitoringu Środowiska stanowił „Program Państwowego Monitoringu Środowiska na lata 2007-2009” opracowany w Głównym Inspektoracie Ochrony Środowiska. W Wałeczu w ramach prowadzenia oceny jakości powietrza zlokalizowano stanowisko pomiarów zanieczyszczeń gazowych i pyłowych metodą pasywną.

Kod	Obszar strefy (powiat)	Aglomeracja [Tak/Nie]	Ludność [tyś.]	Pow. [km <sup>2</sup> ]	Uzdrowisko na terenie strefy	Strefa oceniana ze względu na ochronę roślin
PL.32.15.z.02	drawski	N	112738	3179	N	TAK
	wałecki	N				

Do badań przyjmuje się trzy rodzaje poziomów substancji w powietrzu:

- poziom dopuszczalny – poziom substancji, który ma być osiągnięty w określonym terminie i który po tym terminie nie powinien być przekraczany. Poziom dopuszczalny jest standardem jakości powietrza i określony jest dla zanieczyszczeń: SO<sub>2</sub>, NO<sub>2</sub>, NO<sub>x</sub>, C<sub>6</sub>H<sub>6</sub>, PM<sub>10</sub>, Pb i CO;
- poziom docelowy – jest to poziom substancji, który ma być osiągnięty w określonym czasie za pomocą ekonomicznie uzasadnionych działań technicznych i technologicznych. Poziom ten określa się w celu zapobiegania lub ograniczania szkodliwego wpływu danej substancji na zdrowie ludzi lub środowisko jako całość i jest określony dla: As, Cd, Ni, B(a)P i O<sub>3</sub>;
- poziom celu długoterminowego – jest to poziom substancji, poniżej którego, bezpośredni szkodliwy wpływ na zdrowie ludzi lub środowisko jako całość jest mało prawdopodobny; poziom ten ma być osiągnięty w długim okresie czasu, z wyjątkiem sytuacji, gdy nie może być osiągnięty za pomocą ekonomicznie uzasadnionych działań technicznych i technologicznych. Poziom ten dotyczy ozonu.



Zaliczenie strefy do klasy jest końcowym wynikiem oceny, zarówno pod kątem kryteriów dla ochrony zdrowia ludzi jak i kryteriów dla ochrony roślin, dla wszystkich substancji podlegających ocenie.

### STREFA DRAWSKO-WAŁECKA ZALICZONA ZOSTAŁA DO KLASY A

**Klasa A** - stężenia zanieczyszczeń na terenie strefy nie przekraczają odpowiednio poziomów dopuszczalnych, poziomów docelowych, poziomów celów długoterminowych (do roku 2006 dotyczyło tylko poziomów dopuszczalnych);

dla porównania:

**Klasa B** - stężenia zanieczyszczeń na terenie strefy przekraczają poziomy dopuszczalne lecz nie przekraczają poziomów dopuszczalnych powiększonych o margines tolerancji;

**Klasa C** - stężenia zanieczyszczeń na terenie strefy przekraczają poziomy dopuszczalne powiększone o margines tolerancji, w przypadku, gdy margines tolerancji nie jest określony – poziomy dopuszczalne, poziomy docelowe, poziomy celów długoterminowych (do roku 2006 dotyczyło tylko poziomów dopuszczalnych oraz poziomów dopuszczalnych powiększonych o margines tolerancji).

*Zbiornicze zestawienie klasyfikacji strefy drawsko – waleckiej dla poszczególnych zanieczyszczeń dokonanej z uwzględnieniem kryteriów ustanowionych dla ochrony zdrowia(poziomów dopuszczalnych, docelowych i celu długoterminowego) - według rocznej oceny jakości powietrza za 2008 r.*

Lp.	Nazwa strefy	Kod strefy	Obszar strefy	Ludność [tys.]	Pow. strefy [km <sup>2</sup> ]	Symbol klasy wynikowej dla poszczególnych zanieczyszczeń dla obszaru strefy – ochrona zdrowia		
						SO <sub>2</sub> , NO <sub>2</sub> , PM <sub>10</sub> , Pb, C <sub>6</sub> H <sub>6</sub> , CO, As (PM <sub>10</sub> ), BaP (PM <sub>10</sub> ), Cd (PM <sub>10</sub> ), Ni (PM <sub>10</sub> ),	O <sub>3</sub> (dc)	O <sub>3</sub> (dt)
1	Strefa drawsko-walecka	PL.32.15.z.02	powiat drawski powiat walecki	112293	3179	A	C	D2

*d(c) – poziom docelowy;*

*d(t) – poziom celu długoterminowego*

*Zestawienie rodzajów i wielkości emisji SO<sub>2</sub>, NO<sub>2</sub>, i CO w strefie według danych za 2008 r.*

L.p.	Nazwa strefy	Emisja dwutlenku siarki SO <sub>2</sub> [Mg/rok]				Emisja dwutlenku azotu NO <sub>2</sub> [Mg/rok]				Emisja tlenku węgla CO [Mg/rok]			
		Punktowa	Powierzchniowa	Liniowa	Suma emisji	Punktowa	Powierzchniowa	Liniowa	Suma emisji	Punktowa	Powierzchniowa	Liniowa	Suma emisji
1	Strefa drawsko – walecka	193	355	4	552	80	322	1419	1 821	142	527	4 143	4 812





*Zestawienie rodzajów i wielkości emisji PM<sub>10</sub>, benzenu, metali oraz B(a)P w pyłe PM<sub>10</sub> w strefie drawsko – waleckiej według danych 2008 r.*

Nazwa emisji	Rodzaj emisji			Suma emisji
	punktowa	powierzchniowa	liniowa	
Emisja pyłu PM <sub>10</sub> [Mg/rok]	143	823	518	1 484
Emisja ołowiu [kg/rok]	1,53	938	236	1 175,53
Emisja arsenu [kg/rok]	1,09	99	-	100,09
Emisja kadmu [kg/rok]	1,08	150	3,9	154,98
Emisja niklu [kg/rok]	3,1	472	38,7	513,8
Emisja benzo(a)pirenu [kg/rok]	63,3	144	0,7	208
Emisja benzenu [Mg/rok]	-	-	20,30	20,30

Stan jakości powietrza dla grupy podstawowych zanieczyszczeń, dla celu – ochrona zdrowia ludzi w Wałczu (rejon ul. Ciasnej)\*:

- średnioroczne stężenie dwutlenku siarki (SO<sub>2</sub>): 5,0 µg/m<sup>3</sup>
- średnioroczne stężenie dwutlenku azotu (NO<sub>2</sub>): 10,0 µg/m<sup>3</sup>
- średnioroczne stężenie pyłu zawieszonego PM<sub>10</sub>: 15,0 µg/m<sup>3</sup>
- średnioroczne stężenie tlenku węgla (CO): 200,0 µg/m<sup>3</sup>

\* Dane Inspekcji Ochrony Środowiska. Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Szczecinie

Stan sanitarny powietrza atmosferycznego na obszarze Powiatu Wałeckiego w dużym stopniu kształtowany jest przez źródła liniowe zanieczyszczeń (transport komunikacyjny) oraz lokalną tzw. niską emisję zanieczyszczeń pyłowo-gazowych pochodzącą z domowych pieców grzewczych lokalnych kotłowni węglowych. Problem ten w wielu przypadkach jest konsekwencją stosowania w mieszkalnictwie komunalnym i indywidualnym niskosprawnych urządzeń grzewczych, spalania słabej jakości paliw energetycznych, złego stanu technicznego urządzeń i instalacji kotłowych.

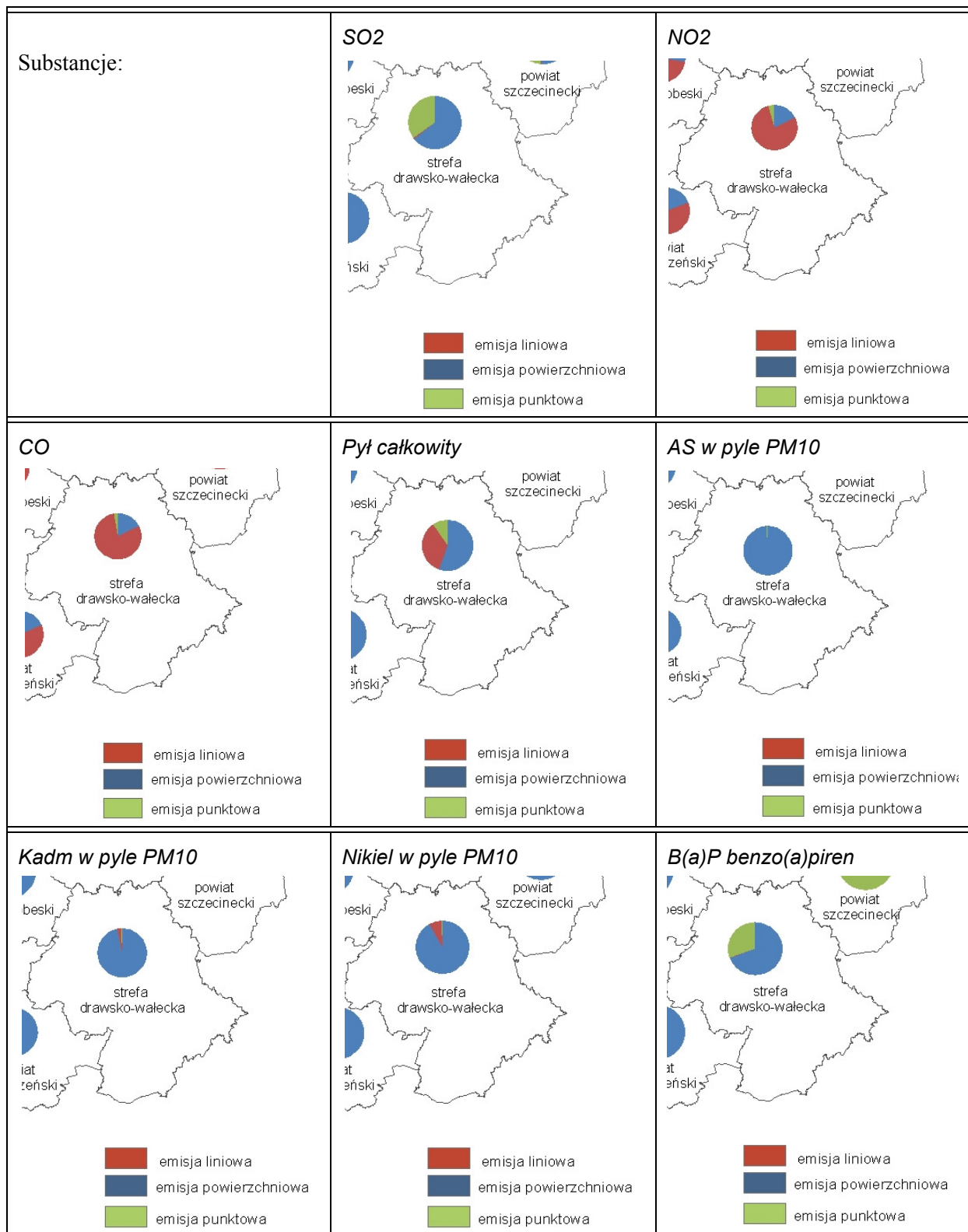
Ze względu na parametry lokalnych emitorów („niskie” kominy) oraz rozkład ciągów komunikacyjnych, wprowadzane do powietrza zanieczyszczenia rozprzestrzeniają się w bliskiej odległości od miejsc ich powstawania, zwłaszcza na obszarach niedostatecznie przewietrzanej zwartej zabudowy mieszkaniowej. Realizacja planów związanych z ograniczeniem negatywnych skutków niskiej emisji, zakładających sukcesywne przyłączanie węzłów indywidualnych do miejskiego systemu grzewczego stanowi duży problem nie tylko na terenie powiatu, ale także w skali całego kraju.

Rozwój transportu samochodowego, w warunkach niedostosowanej do jego skali infrastruktury drogowej powoduje, że coraz częściej również ten sektor postrzegany jest jako zagrożenie dla ludzi i środowiska, przede wszystkim ze względu na występujące w powietrzu stężenia dwutlenku azotu. Przypadek Wałcza potwierdza ustalenia WIOŚ, że oprócz aglomeracji Szczecin i innych większych miast województwa, zagrożenia związane z emisją z transportu samochodowego mogą występować również w skali lokalnej na obszarach zabudowanych, przez które przebiegają główne szlaki komunikacyjne o dużym natężeniu ruchu, szczególnie pojazdów ciężkich. Widoczna jest tendencja spadku emisji zanieczyszczeń do powietrza ze źródeł przemysłowych, oraz wzrost znaczenia emisji powierzchniowej z sektora komunalno-bytowego i emisji liniowej z transportu samochodowego. Zanieczyszczenia emitowane przez pojazdy biorą także udział w reakcjach fotochemicznych tlenków azotu i lotnych związków organicznych zachodzących w atmosferze, wpływając na wzrost stężeń ozonu w warstwie troposferycznej (przyziemnej). Na zabudowanych obszarach miast powiatu, występują zagrożenia jakości powietrza związane z pyłem drobnym (pył PM<sub>10</sub>) oraz zawartym w nim benzo(a)pirenem. W emisji tych zanieczyszczeń do powietrza największy udział ma emisja powierzchniowa pochodząca z ogrzewania mieszkań. Niepokoi także problem nierozpoznanej emisji niskiej. W przypadku benzo(a)pirenu, prawdopodobieństwo przekroczeń poziomu docelowego dotyczy wszystkich większych miast w województwie (głównie siedzib władz powiatów).

W powiecie silnie zaznacza się problem braku regulacji prawnych w zakresie emitowania substancji złośliwych do środowiska. Jest to dotkliwie zjawisko szczególnie dla społeczności sąsiadujących z przedsiębiorstwami sektora zintensyfikowanego tuczu trzody chlewnej w obrębach zwartej zabudowy wsi, oraz wybranych instalacji eksploatowanych w gminach miejskich.



Rycina 1. Udziały emisji zanieczyszczeń do powietrza w strefie drawsko-waleckiej według oceny za 2008 r.

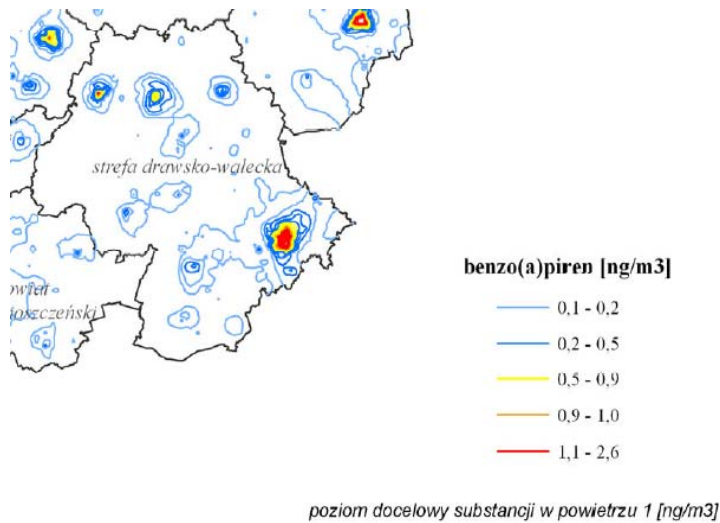


W ocenie jakości powietrza za 2007 rok powiat pod względem kryterium ochrony zdrowia i roślin otrzymał klasę C ze względu na przekroczenie poziomów celu długoterminowego dla ozonu\*.

\* Stanowisko pomiarowe w Widuchowej jest stanowiskiem o reprezentatywności regionalnej, a tym samym stężenia na nim mierzone są podstawą do oceny jakości powietrza pod kątem ozonu i klasyfikacji stref dla całego województwa (Raport o stanie środowiska w województwie zachodniopomorskim w latach 2006-2007). Biblioteka Monitoringu Środowiska. Szczecin 2008. str.: 159).



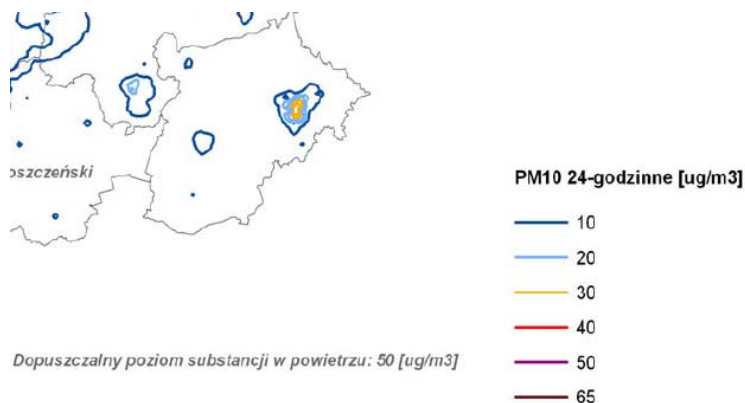
Rozkład średniorocznego stężenia benzo(a)pirenu w pyłe PM10 – wynik obliczeń modelowych za 2007 r.



BENZO(A)PIREN - jest jednym z najgroźniejszych przedstawicieli wielopierścieniowych węglowodorów aromatycznych (WWA). Jest uznawany za jeden z najsilniejszych związków rakotwórczych. Norma dopuszcza go w ilości 10 ng/l zarówno w wodzie pitnej jak i mineralnej.

B(a)piren powstaje w procesach niepełnego spalania substancji organicznych i występuje najczęściej w sadzy węglowej.

Jako główną przyczynę przekroczeń wskazuje się procesy spalania paliw stałych zarówno w sektorze energetycznym, jak też w sektorze komunalno-bytowym.



W rocznych ocenach jakości powietrza powiat walecki został zaklasyfikowany do Klasy A.

W latach 2005–2007 na żadnym ze stanowisk nie stwierdzono przekroczeń dopuszczalnego poziomu, wynoszącego dla stężenia średniorocznego 40  $\mu\text{g}/\text{m}^3$ .

## 1.2.Sektor przemysłowy

Tabela 1. Charakterystyka emisji zanieczyszczeń powietrza z zakładów szczególnie uciążliwych zlokalizowanych na terenie powiatu waleckiego. Zmiana cech w latach: 2003-2007.

EMISJA ZANIECZYSZCZEŃ POWIETRZA Z ZAKŁADÓW SZCZEGÓLNIE UCIAŻLIWYCH						
Emisja zanieczyszczeń pyłowych		2003	2004	2005	2006	2007
ogółem	t/r	67	66	68	93	80
ze spalania paliw	t/r	66	65	67	92	79
węglowo-grafitowe, sadza	t/r	1	1	1	1	1
Emisja zanieczyszczeń gazowych						
ogółem	t/r	35 467	34 333	35 469	36 359	34 232
dwutlenek siarki	t/r	45	98	76	116	104
tlenki azotu	t/r	60	51	31	43	47
tlenek węgla	t/r	61	78	51	58	54
dwutlenek węgla	t/r	35 301	34 106	35 311	36 142	34 022
Zanieczyszczenia zatrzymane lub zneutralizowane w urządzeniach do redukcji						
Pyłowe	t/r	369	257	338	470	381
Gazowe	t/r	0	921	726	9	0



W 2007 r. utworzona została Podstrefa Wałcz Słupskiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej. Prace nad powołaniem "Obszaru Wałcz" rozpoczęły się jesienią 2005 r. i trwały prawie 2 lata. Strefa obejmuje obszar o powierzchni 26 ha w rejonie ulic: Budowlanych i Południowej, z czego 11 ha zostało już zagospodarowane przez trzech inwestorów: "VNH" Fabryka Grzejników i Spółkę M+ (OZEN Plus). Pozostało jeszcze 15 ha atrakcyjnego terenu pod nowe inwestycje. Poszukiwani inwestorzy: branża tekstylna, elektronika, urządzenia precyzyjne, artykuły spożywcze. Największym ośrodkiem przemysłu różnych branż jest gmina miejska Wałcz. W pozostałych gminach zakłady branży metalowej, drzewnej, spożywczej, przetwórstwa rolnego oraz produkcji rolnej i zwierzęcej położone są głównie w miastach siedzibach tych gmin.

Tabela 2. Emisja i redukcja przemysłowych zanieczyszczeń powietrza w powiecie waleckim na tle pozostałych powiatów województwa zachodniopomorskiego (2007 r.).

Wyszczególnienie	Emisja zanieczyszczeń				Zanieczyszczenia zatrzymane w urządzeniach do redukcji zanieczyszczeń pył. w % zanieczyszczeń wytworzonych	
	pyłowych		gazowych			
	ogółem	w tym ze spalania paliw	ogółem	w tym ze spalania paliw	ogółem	w tym ze spalania paliw
	w tonach					
WOJEWÓDZTWO	5681	4214	48310	24653	98,9	40,7
Podregion szczeciński	3949	3237	42828	23275	-	-
POWIATY						
choszczeński	48	48	108	59	83,8	-
goleniowski	210	205	589	206	61,4	-
gryficki	18	18	95	9	14,3	-
gryfiński	1261	1261	24147	11753	99,7	50,8
kamieński	-	-	15	14	-	-
łobeski	77	71	265	95	82,8	1,1
myśliborski	70	61	387	89	97,8	-
policki	796	285	6946	4334	95,8	52,1
pyrzycki	-	-	-	-	-	-
stargardzki	147	146	589	359	81,5	-
MIASTA NA PRAWACH POWIATU						
Szczecin	954	870	9274	6261	98,5	6,9
Świnoujście	368	272	413	96	37,7	-
Podregion koszaliński	1372	997	5482	1378	-	-
POWIATY						
białogardzki	119	70	286	136	95,4	11,7
drawski	54	48	267	51	18,2	
kołobrzeski	94	92	637	372	94,8	–
koszaliński	193	114	1350	32	72,5	–
ślawieński	11	11	79	37	52,2	–
szczecinecki	1050	434	1920	237	95,3	–
świdwiński	23	23	73	25	41,0	–
walecki	80	79	210	104	82,6	–
MIASTO NA PRAWACH POWIATU						
Koszalin	108	106	660	384	92,5	–

Opracowano na podstawie: Ochrona Środowiska 2007, W-wa 2007. Informacje i opracowania statystyczne GUS.

**Zakład Energetyki Ciepłej SPÓŁKA Z O.O. W WAŁCZU**

Zakład posiada decyzję Starosty Wałeckiego upoważniającą prowadzącą instalację do uczestnictwa we wspólnotowym systemie handlu uprawnieniami do emisji CO<sub>2</sub>. Instalacja należąca do Zakładu Energetyki Ciepłej Sp. z o.o. w Wałczu, ze względu na średnią wielkość rocznej emisji CO<sub>2</sub> w poprzednim okresie rozliczeniowym  $\leq 50$  tys. Mg CO<sub>2</sub>, zgodnie z § 2 pkt 7a) rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 12 września 2008 r. w sprawie sposobu monitorowania wielkości emisji substancji objętych wspólnotowym systemem handlu uprawnieniami do emisji (Dz.U.08.183.1142) zaliczana jest do grupy emisji A.

Wymagane poziomy dokładności w ramach metodyki monitorowania dla instalacji z grupy A,

	dane dotyczące rodzaju instalacji		wskaźnik emisji	dane dotyczące składu	współczynnik utleniania	współczynnik konwersji
	ilość (przepływ) paliwa	wartość opałowa				
paliwa stałe	1	2a	2a	n/d	1	n/d

**Określenie zużycia paliwa – C Poziom dokładności 1**

Prowadzący instalację lub dostawca paliwa określa zużycie paliwa w danym roku okresu rozliczeniowego z maksymalną dopuszczalną niepewnością wynoszącą mniej niż  $\pm 7,5\%$ , w stosownych przypadkach uwzględniając wpływ zmiany zapasów.

**Wartość opałowa – NCV Poziom dokładności 2a**

Stosuje się do danego rodzaju paliwa wartości opałowe z tabel wartości opałowych i wskaźników emisji CO<sub>2</sub> do raportowania w ramach Wspólnotowego Systemu Handlu Uprawnieniami do Emisji obowiązujących w danym roku kalendarzowym, przygotowanych w oparciu o dane zgłoszone w najnowszym wykazie przekazanym do Sekretariatu Konwencji Ramowej Narodów Zjednoczonych w sprawie zmian klimatycznych i zastosowanych w Raporcie inwentaryzacji emisji gazów cieplarnianych i ich prekursorów do powietrza za ostatni dostępny rok, ogłoszonych na stronach internetowych Ministerstwa Środowiska i informacyjnie na stronach internetowych Krajowego Administratora Systemu Handlu Uprawnieniami do Emisji.

**Wskaźnik emisji CO<sub>2</sub> – We Poziom dokładności 2a**

Stosuje się do danego rodzaju paliwa wskaźnik emisji CO<sub>2</sub> z Tabel wartości opałowych i wskaźników emisji CO<sub>2</sub> do raportowania w ramach Wspólnotowego Systemu Handlu Uprawnieniami do Emisji obowiązujących w danym roku kalendarzowym, przygotowanych w oparciu o dane zgłoszone w najnowszym wykazie przekazanym do Sekretariatu Konwencji Ramowej Narodów Zjednoczonych w sprawie zmian klimatycznych i zastosowanych w Raporcie inwentaryzacji emisji gazów cieplarnianych i ich prekursorów do powietrza za ostatni dostępny rok, ogłoszonych na stronach internetowych Ministerstwa Środowiska i informacyjnie na stronach internetowych Krajowego Administratora Systemu Handlu Uprawnieniami do Emisji.

**Współczynnik utleniania – Wu Poziom dokładności 1**

Stosuje się współczynnik utleniania wynoszący 1,0 (zgodnie z wytycznymi IPCC dotyczącymi krajowych wykazów gazów cieplarnianych, 2006 r.).

n/d – nie dotyczy, brak określonych kryteriów

**Inwestycja Spółki OZEN-PLUS SP. Z O.O. (d. M-PLUS Sp. z o.o.)**

Spółka Ozen-Plus Sp. z o.o. finalizuje obecnie rozpoczętą pod koniec 2007 r. budowę elektrociepłowni w Wałczu, która będzie produkować energię elektryczną ze źródeł odnawialnych oraz węgiel drzewny i brykiet węgla drzewnego - w procesie suchej destylacji drewna (biomasy). Realizowaną inwestycję odznacza wysoki poziom rozwiązań technologicznych. Produkcja węgla drzewnego, gdzie surowiec stanowi drewno liściaste (biomasa), polega na zgazowaniu, czyli suchej destylacji drewna. W procesie tym w sposób samoistny, a także w procesie spalania gazu drzewnego powstaje energia cieplna, która przez większość producentów nie jest wykorzystywana lub jest wykorzystywana w stopniu bardzo ograniczonym. Wytwarzana w skojarzeniu dwóch technologii energia elektryczna turbinie kondensacyjnej z generatorem o mocy 7,23 MWe będzie posiadała status energii wytwarzanej ze źródeł odnawialnych. Realizowana inwestycja uzyskała wsparcie w ramach





programu SPO WKP 2004 – 2006 na kwotę 33,3 mln zł oraz została zlokalizowana na terenie Słupskiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej - Obszar w Wałczu

Przedsięwzięcie obejmuje (etap założeń):

- linię wytwarzania energii cieplnej - celem wytworzenia wysokoprężnej pary wodnej napędzającej turbogeneratory produkujące ekologiczną energię elektryczną składającą się z:
  - kotła OS 14 o mocy 11,33 MW opalanego biomasą (słoma rzepakowa, organiczne materiały strukturalne, zrębki i odpady drewna),
  - linii termolizy (tzw. destylacji suchej) drewna liściastego w celu wytworzenia gazu technologicznego spalanego w piecach szybowych-wspomaganie pracy kotła OS 14.

Wielkość produkcji:

- ekologiczna energia elektryczna - 52.000 MWh/rok
  - energia cieplna - 256.600 GJ/rok
  - węgiel drzewny - 20.000 Mg/rok
- linię brykietowania mialu i niewymiarowego węgla drzewnego (frakcje węgla < 200 mm) – wielkość produkcji w zależności od ilości mialu i niewymiarowych frakcji węgla drzewnego:
    - brykiet węgla drzewnego - 7.000 Mg/rok

Biomasa stosowaną w zaprojektowanej technologii jest wyłącznie drewno drzew liściastych. W celu ograniczenia emisji substancji i płynów do powietrza strumień parogazów spalany jest w piecu szybowym. Wydzielająca się energia cieplna wykorzystywana jest w procesie technologicznym produkcji węgla drzewnego (suszenie drewna, zainicjowanie procesu termolizy). Nadmiar wydzielającego się ciepła wykorzystywany jest do produkcji elektrycznej (odzysk nadmiarowej energii cieplnej 7.5 MW<sub>t</sub> i elektrycznej 7,2 MW<sub>e</sub>). Zmniejsza się tym samym ilość spalanego paliwa w innych źródłach wytwarzania energii cieplnej bądź elektrycznej i redukuje się ilość energii cieplnej wprowadzonej do powietrza atmosferycznego. Instalacja posiada także możliwość stosowania biomasy do uzyskania energii elektrycznej i cieplnej, a więc pracującej o nośniki energii odtwarzalne (uzyskana energia ma statut energii zielonej). Spalanie biomasy w kotle ma na celu uzyskanie parametrów pary wodnej wytworzonej z energii cieplnej strumienia spalanych parogazów, do wymaganych na zasilaniu turbozespołu kondensacyjnego. Układ kondensacyjny w połączeniu z technologią wytwarzania węgla drzewnego pozwala na wykorzystanie energii cieplnej pary wychodzącej z turbozespołu. W wyniku zastosowania procesu termolizy drewna cała biomasa nie jest bezpowrotnie spalana w cyklu wytwarzania energii, co wynika z procesu wykorzystania pary wodnej – proces ich spalania prowadzony jest w temp. do 1.300<sup>0</sup>C. Technologia polega na zgazowaniu kontrolowanym do węgla drzewnego, a nie na bezpośrednim spalaniu biomasy. Można stwierdzić, że jest to instalacja wytwarzania węgla drzewnego zespolona (skojarzona) z zagospodarowaniem odpadowej energii cieplnej (zamiast odprowadzenie jej do atmosfery) do produkcji energii elektrycznej.

### Instalacje stosujące rozpuszczalniki organiczne

Funkcjonujące na terenie powiatu instalacje stosujące rozpuszczalniki organiczne, w podziale na rodzaje procesów wg załącznika nr 7 do rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 20 grudnia 2005 roku w sprawie standardów emisyjnych z instalacji (Dz. U. Nr 260, poz. 2181). Stan na koniec okresu sprawozdawczego tj. 31 grudnia 2007

- Zakład Mechaniczny METALTECH Sp. z o.o. w Mirosławcu (Instalacja: Kabina malarska nr 1 i 2)
- GMM Sp. z o.o. w Wałczu (Instalacja: Kabino-suszarka lakiernicza)

### Poważne awarie

Na terenie powiatu funkcjonuje Przedsiębiorstwo Prywatne Handlowo-Usługowe PETROL -HAWEN Sp. z o.o. z Piły, które na podstawie przepisów rozporządzenia Ministra Gospodarki z dnia 9 kwietnia 2002 r. w sprawie rodzajów i ilości substancji niebezpiecznych, których znajdowanie się w zakładzie decyduje o zaliczeniu go do zakładu o zwiększonym ryzyku albo zakładu o dużym ryzyku wystąpienia poważnej awarii przemysłowej (Dz. U. nr 58, poz. 535 z późn. zm.) zostało wpisane do rejestru potencjalnych sprawców poważnych awarii przemysłowych.

**1.3. Cele i zadania powiatu w ramach poprawy jakości powietrza**

Podstawowym celem jest poprawa jakości powietrza i spełnienie wymagań prawnych w zakresie jakości powietrza mająca na celu osiągnięcie takiego jego stanu, który nie będzie zagrażał zdrowiu ludzi, środowisku oraz będzie spełniał wymagania prawne w zakresie jakości powietrza i norm emisyjnych.

Tabela 3. Cele i zadania powiatu w ramach realizacji poprawy jakości powietrza

L.p	ZADANIA	ŹRÓDŁA FINANSOWANIA	PARTNERZY
<b>Zmniejszenie emisji zanieczyszczeń</b>			
1.	Zmniejszenie emisji zanieczyszczeń z indywidualnych systemów grzewczych i lokalnych kotłowni poprzez termorenowację budynków i zmianę nośników energii	środki własne dysponentów instalacji, WFOŚiGW, banki	Użytkownicy Środowiska, właściciele
2.	Ograniczanie emisji do powietrza w przemyśle. Zmiana technologii na niskoemisyjne	środki własne dysponentów instalacji, WFOŚiGW, POIiŚ, banki	Użytkownicy środowiska
3.	Wspieranie przedsięwzięć mających na celu wykorzystanie oleju i gazu do celów grzewczych	środki własne dysponentów instalacji, WFOŚiGW, POIiŚ, banki	NFOŚiGW, WFOŚiGW
4.	Wyodrębnienie obszarów naruszeń standardów jakości powietrza	środki budżetowe	WIOŚ
5.	Wspieranie przedsięwzięć termomodernizacyjnych	środki własne właścicieli obiektów, WFOŚiGW, banki	NFOŚiGW, WFOŚiGW
6.	Rozbudowa sieci gazociągowej na terenie gmin powiatu	Budżety gmin, NFOŚiGW, WFOŚiGW, dofinansowanie z budżetu powiatu	JST, NFOŚiGW, WFOŚiGW
7.	Kontrole użytkowników instalacji	środki budżetowe	Starosta + WIOŚ
<b>Wspieranie wykorzystania nośników energii przyjaznych środowisku</b>			
1.	Kompleksowe rozpoznanie możliwości wykorzystania odnawialnych źródeł energii w powiecie	WFOŚiGW, POIiŚ, budżety gmin, dofinansowanie z budżetu powiatu	Gminy, Powiat, przedsiębiorcy, NFOŚiGW, WFOŚiGW
2.	Wspieranie przedsięwzięć wykorzystujących odnawialne źródła energii	dofinansowanie ze środków powiatowych	Gminy Powiatu
3.	Budowa lokalnych kotłowni na biomasę i innych systemów wykorzystujących odnawialne źródła energii	środki własne inwestorów, NFOŚiGW, WFOŚiGW, banki,	Gminy Powiatu, zainteresowane podmioty
<b>Rozwój i poprawa infrastruktury drogowej</b>			
1.	Stosowanie rozwiązań technicznych poprawiających płynność ruchu na drogach powiatowych (optymalizacja)	NFOŚiGW, WFOŚiGW, budżet powiatu, środki UE	PZD, gminy
2.	Prace remontowe i modernizacyjne dróg powiatowych sprzyjające poprawie płynności ruchu	budżet powiatu, środki UE, WFOŚiGW, środki UE	Gminy Powiatu, PZD
3.	Ograniczenie lokalnego ruchu samochodowego przez zwiększenie sieci obsługi drogowych przewozów pasażerskich	przedsiębiorstwa obsługujące ruch pasażerski	gminy, administratorzy dróg
4.	Opracowanie projektów tras rowerowych o zasięgu ponadgminnym	WFOŚiGW, budżety gmin, wsparcie z budżetu powiatu	Gminy, nadleśnictwa, organizacje pozarządowe

**1.4. Wybrane cele i zadania powiatu wynikające z programu ochrony środowiska województwa zachodniopomorskiego na lata 2008-2011 z perspektywą do roku 2015***Tabela 4. Cel średniookresowy - poprawa jakości powietrza i spełnienie wymagań prawnych w zakresie jakości powietrza.*

Lp	ZADANIA	DZIAŁANIA	REALIZUJE	FINANSE
1.	Poprawa jakości powietrza.	a) redukcja zanieczyszczeń z transportu samochodowego, b) redukcja emisji powierzchniowej, c) wspieranie działań inwestycyjnych w zakresie ochrony powietrza podejmowanych przez podmioty gosp., d) wspieranie działań na rzecz ograniczenia niskiej emisji ze źródeł komunalnych i komunikacyjnych, e) zwiększenie świadomości społeczeństwa w zakresie potrzeb i możliwości ochrony powietrza, w tym oszczędności energii i stosowania alternatywnych źródeł energii.	JST, NFOŚiGW, WFOŚiGW, Użytkownicy środowiska  WIOŚ	Budżet państwa, JST, NFOŚiGW, WFOŚiGW, fundusze pomocowe UE, środki własne podmiotów gospodarczych
2.	Spełnienie wymagań prawnych w zakresie jakości powietrza.	a) wspieranie budowy nowych alternatywnych źródeł energii, b) spełnienie standardów emisyjnych z instalacji, wymaganych przep. prawa, c) redukcja emisji z obiektów energetycznego spalania paliw - dotrzymanie standardów emisyjnych określonych w Dyrektywie i Traktacie Akcesyjnym.	JST, NFOŚiGW, WFOŚiGW, WIOŚ, Użytkownicy środowiska	Budżet państwa, JST, NFOŚiGW, WFOŚiGW, fundusze pomocowe UE

*Tabela 5. Poprawa jakości powietrza i spełnienie wymagań prawnych w zakresie jakości powietrza - kierunki działań w latach 2008-2011.*

Lp.	ZADANIA	DZIAŁANIA	REALIZUJĄ	FINANSE
1	Zmniejszenie ryzyka narażenia ludności na ozon troposferyczny.	a) ograniczenie emisji prekursorów ozonu (LZO, NOx, WWA).	JST, zarządcy dróg, użytkownicy środowiska	Budżet Państwa, JST, NFOŚiGW, WFOŚiGW fund. pomoc. UE prog. operacyjne
2	Opracowanie programu wykorzystania niekonwencjonalnych źródeł energii.	a) działania w celu rozwoju wykorzystania energii wiatrowej, b) działania w celu rozwoju wykorzystania energii słonecznej, c) działania w celu rozwoju wykorzystania energii z biomasy, i innych alternat. źródeł energii,	JST, organizacje pozarządowe, spółki, przedsiębiorstwa	
3	Ograniczenie emisji lotnych związków organicznych (LZO).	a) wspieranie działań użytkowników środowiska zmierzających do redukcji LZO.	JST	
4	Ochrona przed emisją gazów cieplarnianych.	a) wspieranie działań w zakresie redukcji gazów cieplarnianych.	JST	





***Najważniejsze problemy wskazane w Programie Ochrony Środowiska Województwa Zachodniopomorskiego na lata 2008-2011:***

- pogorszenie jakości powietrza ze względu na tlenki azotu i pył zawieszony w większych miastach oraz przy szlakach komunikacyjnych,
- pogorszenie jakości powietrza na obszarze województwa pod względem zawartości ozonu w warstwie przyziemnej (troposferycznej).
- niska emisja pochodząca z ogrzewania mieszkań i ze spalin samochodowych, powodująca wysokie stężenie pyłu zawieszonego PM10,
- wysokie stężenia tlenków azotu i ozonu spowodowane transportem samochodowym,
- brak rozpoznania wpływu emisji powierzchniowej na jakość powietrza w większych skupiskach mieszkalnych.

Opracowano na podstawie RAPORTU O STANIE ŚRODOWISKA W WOJEWÓDZTWIE ZACHODNIOPOMORSKIM W LATACH 2006–2007

**1.5. Projekt budowy obwodnicy dla Wałcza – stan aktualny**

Mimo że dla inwestycji uzyskano decyzję lokalizacyjną od Wojewody, na przeszkodzie w prowadzeniu dalszych działań stanęła konieczność otrzymania przez projektodawcę (GDDKiA) decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach inwestycji na środowisko. Problem ten wynika z niedostosowania prawodawstwa polskiego do wymogów Unii Europejskiej (budowa obwodnicy ma być częściowo finansowana ze środków unijnych). Ministerstwo Środowiska zwraca także uwagę na brak wariantowania budowy obwodnicy i ze względu na jej kolizyjność z obszarem Natura 2000, sugeruje przesunięcie lokalizacji obwodnicy bliżej miasta. Propozycje przebiegu zmian kłócą się z Miejscowym Planem Zagospodarowania Przestrzennego oraz wywołują szereg komplikacji (np. kolizje z małymi miejscowościami, drogami, wejście na tereny zamknięte). Aktualnie – GDDKiA została zobowiązana do opracowania etapowania inwestycji, ponownego przeprowadzenia ekspertyz - inwentaryzacji przyrodniczej - i uzyskania decyzji środowiskowej. Nowy harmonogram prac znacznie wydłuży proces inwestycyjny.

Zdaniem władz samorządowych Wałcza należy:

1. Podjąć realizację etapu I: od węzła „Chrzastkowo” przez węzły „Kołobrzaska”, „Ostrowiec” do węzła „Dobino”  
Zrealizowanie I etapu da szereg pozytywnych efektów:
  - w całości zapewni obejście Miasta Wałcz
  - będzie stanowić fragment planowanej obwodnicy w przebiegu drogi Nr 22
  - znacząco ograniczy zaplanowane wydatki środków finansowych
2. Równoległe prowadzić II etap obwodnicy od węzła „Ostrowiec” do węzła „Witankowo” zgodnie z aktualnym stanem prawnym



## 2. Klimat akustyczny

Dominującym źródłem hałasu na obszarze powiatu jest ruch drogowy, który charakteryzują takie czynniki, jak: natężenie ruchu i struktura strumienia pojazdów (szczególnie udział pojazdów ciężkich), płynność ruchu, organizacja ruchu. Najwyższe poziomy hałasu występują przy ulicach o dużym natężeniu ruchu, o złym stanie nawierzchni, z zabudową mieszkaniową położoną w niewielkiej odległości od jezdni. W 2005 roku, Generalna Dyrekcja Dróg Krajowych i Autostrad, wykonała pomiary hałasu na drogach krajowych województwa zachodniopomorskiego w 26 przekrojach. Równocześnie z pomiarami hałasu, dla danego przekroju pomiarowego wykonane były pomiary natężenia ruchu drogowego z podziałem na typy pojazdów oraz pomiary prędkości strumienia pojazdów. Wyniki wykazały, że na terenach zabudowy mieszkaniowej podlegającej ochronie przed hałasem, zlokalizowanej w bezpośrednim sąsiedztwie dróg krajowych, przy braku odpowiednich zabezpieczeń akustycznych, występują znaczne przekroczenia poziomu dopuszczalnego dźwięku zarówno w porze昼iennej jak i nocnej. W programie wojewódzkim wśród zinwentaryzowanych obszarów najbardziej zagrożonych hałasem w porze nocnej wymieniono tereny zabudowy mieszkaniowej w Wałczu (poziom dźwięku A w środowisku 61,3 dB) - 2 główne szlaki komunikacyjne dróg krajowych nr 10 i nr 22. Ustalenia te nie przełożyły się na obowiązek wykonania mapy akustycznej. W powiecie - w ramach monitoringu - zlokalizowano punkt pomiarowy nr 2 w Wałczu (droga krajowa nr 10).

*Dopuszczalne poziomy hałasu w środowisku powodowanego przez poszczególne grupy źródeł hałasu, z wyłączeniem hałasu powodowanego przez starty, lądowania i przeloty statków powietrznych oraz linie elektroenergetyczne, wyrażone wskaźnikami LAeq D i LAeq N, które to wskaźniki mają zastosowanie do ustalania i kontroli warunków korzystania ze środowiska, w odniesieniu do jednej doby*

Lp.	Rodzaj terenu	Dopuszczalny poziom hałasu w [dB]			
		Drogi lub linie kolejowe <sup>1)</sup>		Pozostałe obiekty i działalność będąca źródłem hałasu	
		LAeq D przedział czasu odniesienia równy 16 godzinom	LAeq N przedział czasu odniesienia równy 8 godzinom	LAeq D przedział czasu odniesienia równy 8 najmniej korzystnym godzinom dnia kolejno po sobie następującym	LAeq N przedział czasu odniesienia równy 1 najmniej korzystnej godzinie nocy
1	a) Strefa ochronna "A" uzdrowiska b) Tereny szpitali poza miastem	50	45	45	40
2	a) Tereny zab. mieszk. jednorodzinnej b) Tereny zabudowy związanej ze stałym lub czasowym pobytem dzieci i młodzieży <sup>2)</sup> c) Tereny domów opieki społecznej d) Tereny szpitali w miastach	55	50	50	40
3	a) Tereny zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej i zam. zbiorowego b) Tereny zabudowy zagrodowej c) Tereny rekreacyjno-wypoczynkowe <sup>2)</sup> d) Tereny mieszkaniowo-usługowe	60	50	55	45

*Tabelę opracowano na podstawie rozporządzenia MINISTRA ŚRODOWISKA z dnia 14 czerwca 2007 r. w sprawie dopuszczalnych poziomów hałasu w środowisku (Dz.U.07.120.826)*

*Objaśnienia:*

- <sup>1)</sup> Wartości określone dla dróg i linii kolejowych stosuje się także dla torowisk tramwajowych poza pasem drogowym i kolei linowych.
- <sup>2)</sup> W przypadku niewykorzystywania tych terenów, zgodnie z ich funkcją, w porze nocy, nie obowiązuje na nich dopuszczalny poziom hałasu w porze nocy.



- <sup>3)</sup> *Strefa śródmiejska miast powyżej 100 tys. mieszkańców to teren zwartej zabudowy mieszkaniowej z koncentracją obiektów administracyjnych, handlowych i usługowych. W przypadku miast, w których występują dzielnice o liczbie mieszkańców pow. 100 tys., można wyznaczyć w tych dzielnicach strefę śródmiejską, jeżeli charakteryzuje się ona swartą zabudową mieszkaniową z koncentracją obiektów administracyjnych, handlowych i usługowych.*

Do niekorzystnych tendencji obserwowanych na obszarze gmin miejskich powiatu należy zaliczyć:

- a) stały wzrost natężenia ruchu,
- b) nakładanie się ruchu tranzytowego na ruch lokalny,
- c) rozciąganie się godzin szczytu komunikacyjnego,
- d) stały wzrost uciążliwości hałasu wywołanych przez ruch drogowy.

#### *Inne źródła hałasu:*

Zagrożenia powodowane hałasem przemysłowym w powiecie są konsekwentnie ograniczane i mają głównie charakter lokalny. Emisja hałasu z zakładów do środowiska jest najczęściej spowodowana złym stanem technicznym urządzeń, brakiem zabezpieczeń przeciwhałasowych w budynkach produkcyjnych, niewłaściwym rozplanowaniem urządzeń czy ruchem pojazdów na terenie zakładów. Zakłady przemysłowe również stosują zabezpieczenia akustyczne przed hałasem, wyciszenia i wygłuszenia. Najczęściej wprowadza się wymianę urządzeń starych i zużytych na nowocześniejsze, o mniejszej emisji mocy akustycznej. Wymienia się także: wentylatory dachowe, sprężarki, wózki widłowe (ze spalinowych na elektryczne), stosuje obudowy dźwiękoizolacyjne oraz tłumiki hałasu. W obiektach produkcyjnych stosuje się także szczelne okna o zwiększonej izolacyjności akustycznej oraz przegrody dźwiękochłonne pomiędzy maszynami. Działania ograniczające emisję hałasu do środowiska podejmowane są w wyniku prowadzonych kontroli i wydawanych decyzji.

Ciszę zakłócają również punktowe źródła hałasu pochodzące od zakładów przemysłowych, rzemieślniczych, usługowych, gastronomicznych, bądź branży rozrywkowej, zlokalizowane w bezpośrednim sąsiedztwie zabudowy mieszkaniowej.

## **2.1. Cele i zadania powiatu**

### Cele priorytetowe:

Podstawowym celem programu powiatu w zakresie poprawy jakości środowiska i bezpieczeństwa ekologicznego jest poprawa klimatu akustycznego poprzez zmniejszenie zagrożenia mieszkańców ponad normatywnym hałasem zwłaszcza emitowanym przez środki transportu. Realizacja tego celu związana jest bezpośrednio z projektem budowy obwodnicy dla Wałcza.

### Główne kierunki działań

1. Przebudowa komunikacyjnej infrastruktury drogowej.
2. Przeznaczenie terenów na cele rozwoju przemysłu, rzemiosła i usług (planowanie przestrzenne).

### Wytyczne do realizacji:

1. W przypadku stwierdzenia na podstawie pomiarów własnych, pomiarów dokonanych przez wojewódzkiego inspektora ochrony środowiska lub pomiarów podmiotu obowiązującego do ich prowadzenia, że poza zakładem, w wyniku jego działalności, przekroczone są dopuszczalne poziomy hałasu, Starosta wydaje decyzję o dopuszczalnym poziomie hałasu.
2. Na etapie inwestycyjnym przedsiębiorca powinien zadbać, aby w fazie planowania i budowy swojego zakładu zagadnienia związane z hałasem zostały uwzględnione przez projektanta, który powinien zapewnić, że poziom hałasu nie będzie przekraczał dopuszczalnych norm (norm środowiskowych). W przypadku zakładów przemysłowych celowym może być wykonanie symulacji zasięgu uciążliwego oddziaływania akustycznego. Mogą się one okazać niezbędnymi dla określenia terenów zagrożonych ponadnormatywnym hałasem, liczby ludności i posesji zagrożonych hałasem oraz prognozowania zmian klimatu akustycznego wokół zakładu np. w związku z podejmowanymi inwestycjami przeciwhałasowymi.



3. W miarę możliwości należy dążyć do eliminacji tras komunikacyjnych o szczególnie dużym natężeniu strumienia ruchu pojazdów z najbliższego otoczenia obiektów i terenów chronionych, zwłaszcza przy znacznym udziale pojazdów ciężkich w strumieniu ruchu. W tym celu często niezbędne są modyfikacje układu komunikacyjnego polegające na budowie obwodnic lub inne zmiany w obrębie istniejącego układu. Należy jednak pamiętać, że przeniesienie ruchu z miejsc szczególnie zdegradowanych akustycznie powoduje z jednej strony poprawę warunków w określonym miejscu, z drugiej natomiast pogarsza klimat akustyczny w otoczeniu trasy przejmującej część strumienia ruchu. W szczególnie newralgicznych punktach możliwe jest wprowadzenie, a następnie egzekwowanie, ograniczeń prędkości ruchu pojazdów. Pomocą w realnym przestrzeganiu wprowadzonych ograniczeń prędkości ruchu pojazdów może być odpowiednia koordynacja sygnalizacji świetlnej z dopuszczalną prędkością ruchu, a także – na etapie projektowania lub modernizacji – odpowiednie kształtowanie przekroju poprzecznego ulicy (stosowanie zwężenia przekroju poprzecznego, lokalizowanie wysepek). Istotna jest również poprawa jakości i wymiana nawierzchni jezdni w ramach prowadzonych prac remontowych.

Tabela 6. Cele i zadania powiatu w ramach poprawy klimatu akustycznego.

Lp.	ZADANIA i DZIAŁANIA	REALIZUJĄ (współpraca)	ŹRÓDŁA FINANSOWANIA
1.	Modyfikacje układu komunikacji infrastruktury drogowej. Poprawa stanu technicznego dróg	JST, PZD, + koordynacja (GDDKiA)	budżet powiatu budżet gminy budżet państwa WFOŚiGW środki UE
2.	Ograniczanie ruchu tranzytowego na obszarach o gęstej zabudowie np. przez budowę obwodnic, upłynnienie ruchu	PZD, GDDKiA JST, Administratorzy dróg	środki budżetowe gmin, powiatu środki administratorów
3.	Poprawa stanu technicznego dróg, Poprawa jakości i wymiana nawierzchni jezdni	PZD, GDDKiA JST, Administratorzy dróg	środki budżetowe gmin, powiatu budżet państwa środki administratorów
4.	Nasadzenia i odnowa zieleni ochronnej wzdłuż dróg	PZD, GDDKiA JST,	środki gminne, budżet państwa
5.	Faza planowania i budowy zakładów (założenia projekt.)	Przedsiębiorcy	środki inwestorów
6.	Integrowanie planów zagospodarowania przestrzennego z problemami zagrożenia hałasem (przeznaczenie terenów na cele rozwoju przemysłu, rzemiosła i usług)	JST	środki budżetowe
7.	Określenia zasięgu uciążliwego oddziaływania akustycznego źródeł antropogenicznych	Przedsiębiorcy Starosta, WIOŚ	środki budżetowe środki inwestorów
8.	Aktualizacja informacji o emisji hałasu do środowiska. Inwentaryzacja źródeł emisji hałasu do środowiska. Wyodrębnianie obszarów naruszeń standardów środowiska	Starosta, WIOŚ	środki budżetowe

Na osiągnięcie zakładanych celów i ich realizację w dużym stopniu wpłynie realizacja projektu budowy obwodnicy dla Wałcza (patrz pkt 1.5. str. 23).

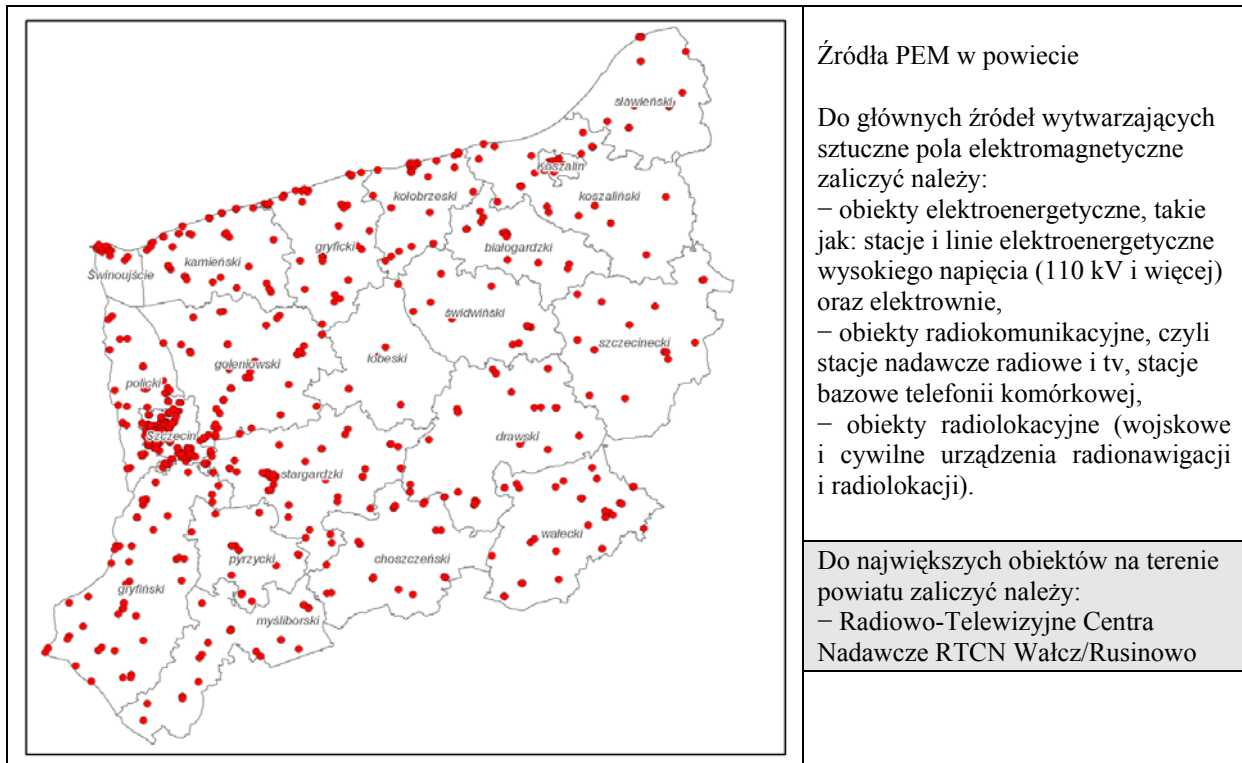


### 3. Ochrona mieszkańców przed oddziaływaniem pól elektromagnetycznych

#### 3.1. Źródła PEM w środowisku

Najbardziej rozpowszechnionymi źródłami promieniowania elektromagnetycznego w powiecie są nadajniki stacji bazowych telefonii komórkowych, pracujących w paśmie 900 MHz oraz 1800 MHz i wyższych częstotliwościach. Dynamicznie wzrasta liczba nowych nadajników telefonii. Wzrost liczby anten nadawczych telefonii komórkowej wynika z pojawiania się na rynku nowych operatorów sieci i z potrzeby zwiększenia zasięgu.

Rycina 2. Lokalizacja stacji telefonii komórkowej w powiecie waleckim na tle województwa.



Podstawowym celem, w zakresie ochrony środowiska przed oddziaływaniem pól elektromagnetycznych utrzymanie poziomów elektromagnetycznego promieniowania niejonizującego poniżej dopuszczalnego lub co najwyżej na poziomie dopuszczalnym.

*Zakres częstotliwości pól elektromagnetycznych, dla których określa się parametry fizyczne charakteryzujące oddziaływanie pól elektromagnetycznych na środowisko, dla miejsc dostępnych dla ludności oraz dopuszczalne poziomy pól elektromagnetycznych, charakteryzowane przez dopuszczalne wartości parametrów fizycznych, dla miejsc dostępnych dla ludności*

Parametr fizyczny		Składowa elektryczna	Składowa magnetyczna	Gęstość mocy
Zakres częstotliwości pola elektromagnetycznego				
	1	2	3	4
1	0 Hz	10 kV/m	2.500 A/m	-
2	od 0 Hz do 0,5 Hz	-	2.500 A/m	-
3	od 0,5 Hz do 50 Hz	10 kV/m	60 A/m	-
4	od 0,05 kHz do 1 kHz	-	3/f A/m	-
5	od 0,001 MHz do 3 MHz	20 V/m	3 A/m	-
6	od 3 MHz do 300 MHz	7 V/m	-	-
7	od 300 MHz do 300 GHz	7 V/m	-	0,1 W/m <sup>2</sup>

Objaśnienia:

Podane w kolumnach 2 i 3 tabeli wartości graniczne parametrów fizycznych charakteryzujących oddziaływanie pól elektromagnetycznych odpowiadają:

a) wartościom skutecznym natężeń pól elektrycznych i magnetycznych o częstotliwości do 3 MHz, podanym z dokładnością do jednego miejsca znaczącego,





- b) wartościom skutecznym natężeń pól elektrycznych o częstotliwości od 3 MHz do 300 MHz, podanym z dokładnością do jednego miejsca znaczącego,
- c) wartości średniej gęstości mocy dla pól elektromagnetycznych o częstotliwości od 300 MHz do 300 GHz lub wartościom skutecznym dla pól elektrycznych o częstotliwościach z tego zakresu częstotliwości, podanej z dokładnością do jednego miejsca znaczącego po przecinku,
- d) f - częstotliwość w jednostkach podanych w kolumnie 1,
- e) 50 Hz - częstotliwość sieci elektroenergetycznej.

*Zakres częstotliwości pól elektromagnetycznych, dla których określa się parametry fizyczne charakteryzujące oddziaływanie pól elektromagnetycznych na środowisko, dla terenów przeznaczonych pod zabudowę mieszkaniową oraz dopuszczalne poziomy pól elektromagnetycznych, charakteryzowane przez dopuszczalne wartości parametrów fizycznych, dla terenów przeznaczonych pod zabudowę mieszkaniową*

Parametr fizyczny		Składowa elektryczna	Składowa magnetyczna	Gęstość mocy
Zakres częstotliwości pola elektromagnetycznego				
1	50 Hz	1 kV/m	60 A/m	-

Objaśnienia:

- a) 50 Hz - częstotliwość sieci elektroenergetycznej,
- b) podane w kolumnach 2 i 3 tabeli wartości graniczne parametrów fizycznych charakteryzujących oddziaływanie pól elektromagnetycznych odpowiadają wartościom skutecznym natężeń pól elektrycznych i magnetycznych.

Opracowanie na podstawie: rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 30 października 2003 r. w sprawie dopuszczalnych poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku oraz sposobów sprawdzania dotrzymania tych poziomów (Dz. U. nr 192, poz. 1883).

### 3.2. Cele i zadania powiatu

Zasadniczy problem w procesach decyzyjnych lokalizacji źródeł promieniowania wiąże się z brakiem aktualnych planów zagospodarowania przestrzennego, a więc wskazań oraz przeciwwskazań dotyczących lokalizacji inwestycji z grupy: dla których istnieje potrzeba przeprowadzenia pełnej oceny oddziaływania inwestycji na środowisko oraz z grupy dla których taki obowiązek może być stwierdzony. Powiększa się liczba stacji bazowych telefonii komórkowej (obszar ich oddziaływania). Obawy mieszkańców wynikają w wielu przypadkach z niedostatecznej wiedzy na temat źródeł, zasięgu i oddziaływań pól elektromagnetycznych czy też skutków zdrowotnych, co w konsekwencji może powodować konflikty. W celu ich uniknięcia, lokalizacja nowych obiektów stacji bazowych powinna podlegać szczegółowym analizom dokumentacji technicznych, przepisów prawa oraz powinna uwzględniać stanowisko społeczne. W powiecie wałęckim eksploatacja instalacji z tej grupy nie wiąże się z ustanawianiem obszarów ograniczonego użytkowania (brak sygnałów z WIOŚ o występowaniu przekroczeń dopuszczalnych poziomów pól elektromagnetycznych).

Tabela 7a. Zadania powiatu w ramach ochrony mieszkańców przed oddziaływaniem pól elektromagnetycznych

Lp.	ZADANIA i DZIAŁANIA	REALIZUJĄ (+współpraca)	ŹRÓDŁA FINANSOWANIA
1.	Diagnoza zagrożeń wynikających z przebiegu linii wysokiego napięcia, stacji bazowych telefonii komórkowej oraz przekaźnikowych stacji radiowych	Zakłady energetyczne, operatorzy sieci	środki własne administratorów sieci
2.	Sformułowanie wskazań do miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego	Gminy, JST	budżet
3.	Zgłaszanie instalacji emitujących PEM Przedkładanie wyników z pomiarów próbnych	Posiadający tytuł prawny do instalacji (Starosta)	środki własne użytkowników
4.	Ewidencja źródeł promieniowania PEM	Starosta, JST + współpraca WIOŚ	budżet
5.	Modernizacja istniejących sieci elektroenergetycznych stacji transformatorowych	Zakłady Energetyczne	środki Zakładu, środki UE, inne
6.	Kontrola	Starosta +WIOŚ	budżet

**3.3. Wybrane cele i zadania powiatu wynikające z programu ochrony środowiska województwa zachodniopomorskiego na lata 2008-2011 z perspektywą do roku 2015***Tabela 8. Ochrona mieszkańców przed oddziaływaniem pól elektromagnetycznych (program wojewódzki)*

	ZADANIA	DZIAŁANIA	REALIZUJĄ	FINANSE
1.	Ochrona mieszkańców powiatu przed oddziaływaniem pól elektromagnetycznych.	a) identyfikacja zagrożeń prom. elektromagnetycznego, b) eliminacja konfliktowych lokalizacji źródeł PEM (poziom decyzyjny) c) utrzymanie poziomów elektromagnetycznego promieniowania niejonizującego poniżej dopuszczalnego lub co najwyżej na poziomie dopuszczalnym, zmniejszenie poziomu elektromag. prom. niejonizującego co najmniej do dopuszczalnego, wówczas gdy nie jest ono dotrzymane. d) współpraca ze służbami kontrolno – pomiarowymi (przepływ informacji)	Starosta + współpraca: JST, WIOŚ, użytkownicy środowiska  Starosta (poziom decyzyjny),  Prowadzący instalacje  + współpraca: JST, WIOŚ Starosta	Budżet Państwa, JST
2	identyfikacja zagrożeń promieniowania elektromagnetycznego.	a) inwentaryzacja i kontrola źródeł emisji promieniowania elektromagnetycznego, b) pomiary pól elektromagnetycznych,  c) modernizacja istniejących źródeł promieniowania elektromagnetycznego	Prowadzący instalacje, użytkownicy urządzeń emitujących PEM, WIOŚ  Prowadzący instalacje	Budżet Państwa, NFOŚiGW, WFOŚiGW,

**4. GOSPODARKA ODPADAMI**

W 2007 roku opracowano sprawozdanie z realizacji Powiatowego Planu Gospodarki Odpadami przyjętego przez Radę Powiatu w 2004 roku.

Opracowanie z realizacji powiatowego planu gospodarki odpadami wykonano przy uwzględnieniu zaleceń zawartych w „Wytocznych oraz wzorze sprawozdania z realizacji gminnego planu gospodarki odpadami” – opracowania sfinansowanego ze środków Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej na zamówienie Ministra Środowiska.

Najszerzym zagadnieniem objęto 3 istniejące składowiska odpadów komunalnych, które znajdują się w Walczu, Człopie i Mirosławcu.

Tabela 9. Charakterystyka sektora odpadów w ujęciu danych GUS.

ODPADY KOMUNALNE						
Odpady zebrane w ciągu roku						
	t	2003	2004	2005	2006	2007
ogółem	t	17 280,9	-	-	-	-
z gospodarstw domowych	t	14 921,8	-	-	-	-
Odpady zebrane selektywnie w ciągu roku						
ogółem	t	105,8	-	-	-	-
z gospodarstw domowych	t	105,8	-	-	-	-
papier i tektura						
ogółem	t	20,6	-	-	-	-
z gospodarstw domowych	t	20,6	-	-	-	-
szkło						
ogółem	t	51,5	-	-	-	-
z gospodarstw domowych	t	51,5	-	-	-	-
tworzywa sztuczne						
ogółem	t	33,7	-	-	-	-
z gospodarstw domowych	t	33,7	-	-	-	-
Zmieszane odpady zebrane w ciągu roku						
ogółem	t	-	-	17 053,68	17 553,27	20 484,45
z gospodarstw domowych	t	-	-	12 986,51	11 961,96	13 380,31
odpady zdeponowane na składowiskach w % zebranych	%	-	-	92,73	99,77	99,97
ODPADY WYTWORZONE I NAGROMADZONE						
Zakłady wytwarzające odpady						
ogółem	ob.	3	3	2	-	-
Odpady wytworzone w ciągu roku						
ogółem	tys.t/r	5,8	5,8	3,4	4,4	10,3
poddane odzyskowi	tys.t/r	4,6	4,3	3,4	4,4	10,1
unieszkodliwione razem	tys.t/r	0,9	1,5	0	0	0,2
unieszkodliwione termicznie	tys.t/r	0,6	0	0	0	0
składowane na składowiskach własnych i innych	tys.t/r	0,2	0	0	0	0
unieszkodliwione w inny sposób	tys.t/r	0,1	1,5	0	0	0,2
magazynowane czasowo	tys.t/r	0,3	0	0	0	0
Odpady - wskaźniki						
odpady wytworzone na 1 km <sup>2</sup>	t	4,1	4,1	2,4	3,1	7,3
udział odpadów składowanych w ilości odpadów wytworzonych w ciągu roku	%	3,4	0,0	0,0	0,0	0,0
udział odpadów poddanych odzyskowi w ilości odpadów wytworzonych w ciągu roku	%	79,3	74,1	100,0	100,0	98,1



Selektywna zbiórka odpadów:

Gminy Powiatu systematycznie prowadzą akcje wyposażenia mieszkańców w pojemniki i kontenery do selektywnej zbiórki odpadów. Selektywną zbiórkę odpadów prowadzą także przedsiębiorstwa prywatne oraz zakłady komunalne zajmujące się odbiorem odpadów na terenie gmin.

Tabela 10. Ilość odpadów opakowaniowych (w Mg) zebranych selektywnie na terenie powiatu w roku 2006.

Surowiec wtórny	Miasto Wałcz	Gmina Wałcz	Miasto i Gmina Człopa	Gmina i Miasto Mirosławiec	Miasto i Gmina Tuczno
Szkło	12,0	42	54,0	16	15,0
Papier i tektura	12,2	30	10,0	-----	17,1
Tworzywa sztuczne	26,0	19	12,0	21	10,2

**Składowiska odpadów**Rekultywacja składowisk

Kontynuowana jest od 1994 roku rekultywacja starego składowiska odpadów w Wałczu przy ul. Bydgoskiej. Od 1 kwietnia 2006 roku Gmina Tuczno przystąpiła do rekultywacji nieczynnego składowiska w Tucznie.

Rekultywacja „dzikich” składowisk

W okresie od 2004 do końca 2006 roku zlikwidowano „dzikie” składowiska:

- 1) w Wałczu przy ul. Nowomiejskiej, gm. Miejska - Wałcz
- 2) w Czaplicach, gm. Człopa
- 3) w Jamienku i Lubieszy, gm. Tuczno

Rycina 3. Składowiska komunalne w powiecie wałeckim – stan na 31.12.2007 r.

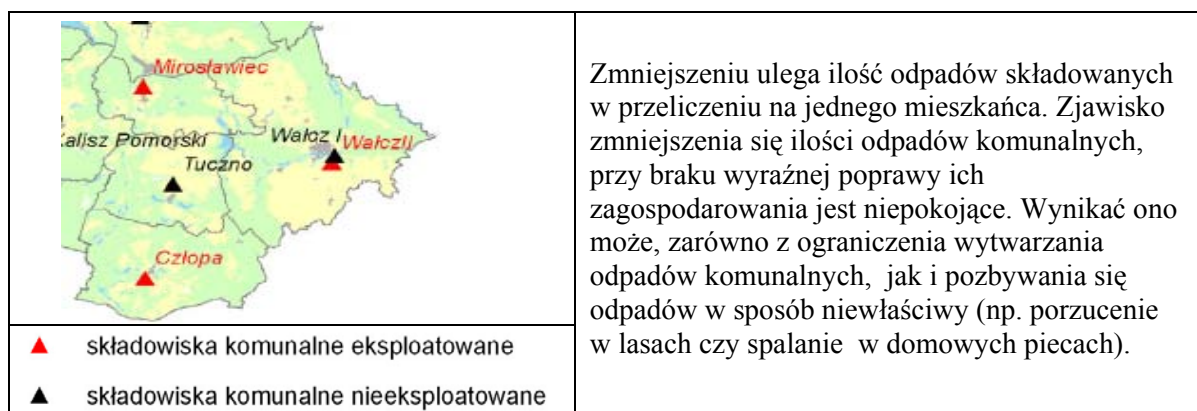


Tabela 11. Składowiska komunalne (nieeksploatowane) w powiecie wałeckim – stan na 31.12.2007 r.

L.p.	Gmina	Miejscowość	Rozpoczęcie eksploatacji	Rok zakończenia eksploatacji	Uszczelnienie podłoża	Powierzchnia ogólna [ha]	Instalacja do zbierania odcinków	Urządzenia do odgazowania	Monitoring	Przebieg ekologiczny	Zgoda na zamknięcie składowiska	Ilość odpadów przyjętych w 2006 roku [Mg]	Ilość odpadów przyjętych w 2007 roku [Mg]	Pojemność wykorzystania [Mg] 31.12.2007
1	Tuczno	Tuczno	1986	2002	brak	6,70	-	-	+	-	-	0	0	6906
2	Wałcz	Wałcz 1	1959	1994	b.d.	7,60	b.d.	b.d.	b.d.	-	-	0	0	b.d.



Tabela 12. Składowiska komunalne (eksploatowane) w powiecie waleckim (stan na 31.12.2007 r.).

Gmina	CZŁOPA	MIROSLAWIEC	WAŁCZ
Miejscowość	Człopa	Mirosławiec	Wałcz II
Rok rozpoczęcia eksploatacji	1996	2001	1993
Uszczelnienie podłoża	geomembrana	Gлина (3x0,25 c,m)	geomembrana PEHD
Powierzchnia ogólna	6,20	3,42	3,16
Powierzchnia wykorzystana [ha]	1,70	1,34	1,80
Pojemność planowana [Mg]	23000	390000	69000
Pojemność wykorzystana [Mg] 31.12.2007	8231	28567	60850
Pojemność do wykorzystania od 01.01.2008 r. [Mg]	14769	24464	8143
Ilość odpadów zdeponowanych w 2006 r. [Mg]	1989	5000	8176
Ilość odpadów zdeponowanych w 2007 r. [Mg]	1902	4150	10400
Instalacja do zbierania odcieków	+	+	+
Urządzenia do ujmowania gazu składowiskowego	+	+	+
Monitoring	+	+	+
Pozwolenie na budowę	+	+	+
Decyzja zatwierdzająca instrukcję eksploatacji	+	+	+
Przegląd ekologiczny	+	+	+
Pozwolenie na użytkowanie	+	+	-
Pozwolenie zintegrowane	nd	złożony wniosek	do 31.08.2017
Data wstrzymania użytkowania lub zamknięcia	po 2012	po 2012	2009-2012
Zezwolenie na odzysk/unieszkodliwienie	+	nd	nd
Zarządzający składowiskiem	ZGK Człopa	PHU „EKO-FIUK” S.C.	ZGK Wałcz
Kwalifikacje zarządzającego składowiskiem	+	+	+

Dane pochodzą z projektu Planu Gospodarki Odpadami dla województwa zachodniopomorskiego

### **Bilans wyrobów zawierających azbest w Powiecie Waleckim**

Na podstawie informacji z poszczególnych gmin powiatu waleckiego w 2007 roku dokonano szacunkowej inwentaryzacji azbestu i wyrobów zawierających azbest znajdujących się na obiektach będących własnością osób fizycznych, właścicieli i współwłaścicieli nieruchomości i wspólnot mieszkaniowych. Przedstawione poniżej dane nie odzwierciedlają stanu faktycznego, ponieważ nie wszyscy właściciele obiektów zgłoszyli wójtowi/burmistrzom przedmiotową informację. Stąd jest to inwentaryzacja szacowana. Wyniki z przeprowadzonej inwentaryzacji zawiera poniższa tabela.

Tabela 13. Wyniki szacunkowej inwentaryzacji azbestu i wyrobów zawierających azbest na obiektach będących własnością osób fizycznych, właścicieli i współwłaścicieli nieruchomości i wspólnot mieszkaniowych.

gmina	Zajmowana powierzchnia [m <sup>2</sup> ]	Ilość odpadów [Mg]
Miasto Wałcz	1 645	24,675
Gmina Wałcz	15 000	225,000
Gmina i Miasto Mirosławiec	35 144	527,160
Miasto i Gmina Tuczno	60 960	914,400
Miasto i Gmina Człopa	18 00	270,060
RAZEM:	130 753	1 961,295



#### 4.1. Cele i zadania powiatu

*Tabela 14. Cele i zadania powiatu w ramach poprawy gospodarki odpadami*

	Cele i zadania	Finansowanie	Realizacja i współpraca
1.	Likwidacja dzikich wysypisk śmieci	budżety gminne, WFOŚiGW	JST
2.	Wdrażanie koncepcji kompleksowej gospodarki odpadami komunalnymi	środki własne	JST
3.	Przeprowadzenie akcji promocyjnej systemu segregacji odpadów	WFOŚiGW	JST
4.	Koordinacja działań związanych z rekultywacją terenów po byłych wysypiskach	środki własne	JST
5.	Opracowanie powiatowych wytycznych usuwania azbestu i wyrobów azbestowych	środki własne powiatu	JST
6.	Objęcie systemem zbiórki podmiotów wytwarzających odpady medyczne	środki własne	JST
7.	Edukacja na rzecz ograniczania ilości wytwarzanych odpadów oraz ich segregacji "u źródła"	środki własne WFOŚiGW, NFOŚiGW,	JST
8.	Propagowanie indywidualnego kompostowania odpadów organicznych powstających w gospodarstwach domowych i rolnych	środki własne gmin i powiatu, WFOŚiGW, NFOŚiGW,	JST, Gminy, użytkownicy środowiska
9.	Propagowanie systemu zagospodarowania odpadów opakowaniowych i biodegradowalnych	budżet gminy, starostwa środki zewnętrzne - fundusze	Gminy
10.	Utrzymywanie czystości na szlakach turystycznych	budżet gminny	Gminy użytkownicy,
11.	Wspieranie kampanii edukacji ekologicznej w zakresie gospodarki odpadami	WFOŚiGW, NFOŚiGW, środki ZGKiM, środki PFOŚiGW	JST, lokalne media

#### 4.2. Składowisko odpadów komunalnych w Mirosławcu

W projekcie „Planu gospodarki odpadami dla Województwa Zachodniopomorskiego”, uwzględniono stanowisko Starosty Wałeckiego ws. zachowania składowiska w Mirosławcu. Proponowany do utworzenia ZZO MBU Łęczycko-Mirosławiecki swoim zasięgiem obejmować będzie 254 801 mieszkańców gmin Bierzwnik, Choszczno, Drawno, Krzęcin, Pełczyce, Recz, Kalisz Pomorski, Goleniów, Stargard Szczeciński, Dobrzany, Dolice, Kobylanka, Marianowo, Stara Dąbrowa, Suchań, Wałcz, Człopa, Mirosławiec, Tuczno.

Proponowany wariant:

- realizuje wymagane przez KPGO 2010 – 150 tys. mieszkańców/ZZO,
- jest optymalny pod kątem układu przestrzennego stref działania,
- po przeprowadzonych konsultacjach społecznych i samorządowych oceniany jest jako bezkonfliktowy w zakresie interesów poszczególnych gmin,
- w znaczący sposób ograniczy konieczność transportowania odpadów, za czym idzie zmniejszenie kosztów ich zbierania i unieszkodliwiania.

Rozwiązanie to jest swoistym kompromisem wynikającym z uwarunkowań terenowych, społecznych i administracyjnych i zapewnia wykorzystanie istniejącego obiektu w Mirosławcu z zastrzeżeniem konieczności zwiększenia rezerwy terenowej do 5 ha, co gwarantuje możliwości składowania odpadów przez ZZO (głęboka segregacja) w okresie co najmniej 50 lat przy wskaźniku składowania 250000 Mg wysegregowanych odpadów komunalnych na 1 ha powierzchni czynnej składowiska. Dla mieszkańców powiatu wałeckiego istotnym wymiarem projektowanego rozwiązania jest amortyzacja wzrostu cen za wywóz i składowanie odpadów komunalnych spowodowanych kosztami ich transportu na składowisko w Łęczycu.

Projektuje się wykorzystanie istniejącego składowiska w Mirosławcu jako obiektu zabezpieczającego potrzeby mieszkańców powiatu i ościennych gmin z terenu woj. zachodniopomorskiego.



#### 4.3. Cele i zadania powiatu wynikające z programu ochrony środowiska województwa zachodniopomorskiego na lata 2008-2011 z perspektywą do roku 2015.

Tabela 15. Cele i zadania powiatu wynikające z programu ochrony środowiska województwa zachodniopomorskiego. Cel średniookresowy - poprawa gospodarki odpadami.

	ZADANIA	DZIAŁANIA	REALIZUJĄ	FINANSOWANIE
1.	Poprawa gospodarki odpadami.	a) minimalizacja ilości wytwarzanych odpadów oraz prowadzenie nowoczesnego (zgodnego ze standardami unijnymi) systemu odzysku i unieszkodliwiania odpadów, b) zwiększenie udziału odzysku, w tym w szczególności odzysku energii z odpadów, zgodnego z wymogami ochrony środowiska, c) zmniejszenie ilości odpadów kierowanych na składowiska, w tym w szczególności ulegających biodegradacji, d) kompleksowe rozwiązanie problemu unieszkodliwiania odpadów niebezpiecznych, e) usuwanie i unieszkodliwianie odpadów azbestowych, f) unieszkodliwianie odpadów medycznych i weterynaryjnych, g) działania edukacyjne w zakresie gospodarki odpadami.	Mieszkańcy, JST, podmioty gospodarcze  Podmioty prowadzące instalacje, JST  JST, podmioty gospodarcze  JST, podmioty gospodarcze PGL Lasy Państwowe JST, podmioty gospodarcze  JST  podmioty gospodarcze JST	Budżet państwa, użytkowników środowiska, środki pomocowe UE, NFOŚiGW, WFOŚiGW
2.	Utworzenie spójnego wojewódzkiego systemu gospodarowania odpadami.	a) tworzenie ponad gminnych struktur dla realizacji regionalnych zakładów zagospodarowania odpadów, b) modernizacja i wprowadzanie nowych, niskoodpadowych procesów produkcyjnych, c) wdrożenie wytycznych w zakresie zapobiegania powstawania odpadów oraz zalecanego postępowania z odpadami przez przedsiębiorców.	JST, podmioty korzystające ze środowiska	

Jeden z największych problemów wynika z braku ogólnodostępnego składowiska odpadów przemysłowych na terenie województwa. Część odpadów przemysłowych deponowana jest na składowiskach komunalnych. Na poziomie województwa brakuje samowystarczalności w zakresie termicznego unieszkodliwiania odpadów medycznych i weterynaryjnych, jak również w zakresie instalacji służących do odzysku, w tym termicznego przekształcania osadów ściekowych.

Wśród stosowanych metod zagospodarowania odpadów komunalnych nadal dominuje deponowanie na składowiskach. W większości na składowiska trafiają odpady niesegregowane, tylko na nielicznych obiektach prowadzi się odzysk surowców wtórnych. Zjawisko statystycznego zmniejszania się ilości odpadów deponowanych na składowiskach, przy braku poprawy zagospodarowania tych odpadów, jest niepokojące. Ta tendencja może wskazywać na pozbywanie się odpadów w sposób niewłaściwy, m.in. spalanie oraz niekontrolowane deponowanie w środowisku, tzw. dzikie wysypiska).

Poprawy wymaga funkcjonowanie systemu selektywnej zbiórki biodegradowalnych, wielkogabarytowych oraz niebezpiecznych odpadów powstających w gospodarstwach domowych, zużytego sprzętu elektronicznego i elektrycznego.



Tabela 16. Cele i zadania powiatu wynikające z programu ochrony środowiska województwa zachodniopomorskiego. Poprawa gospodarki odpadami - kierunki działań w latach 2008-2011.

Źródła finansowania: Budżet państwa, użytkowników środowiska, środki pomocowe Unii Europejskiej, NFOŚiGW, WFOŚiGW.

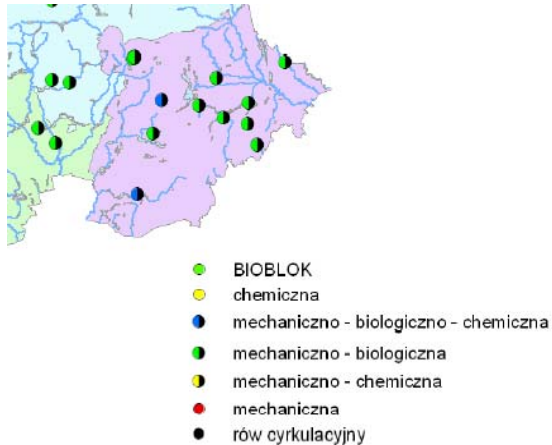
ZADANIA	DZIAŁANIA	REALIZUJĄ
Minimalizacja ilości wytwarzanych odpadów oraz prowadzenie nowoczesnego systemu odzysku i unieszkodliwiania odpadów.	a) zamknięcie wszystkich składowisk niespełniających standardów UE, oraz przeprowadzenie technicznego zamknięcia i rekultywacji składowisk,	Podmioty eksploatujące składowiska
	b) ograniczenia oddziaływania składowisk na środowisko,	Zarządzający składowiskami
	c) wyeliminowanie nielegalnego składowania odpadów,	JST, PGL Lasy Państwowe
	d) intensyfikacja działań w zakresie wdrażania systemu gospodarki odpadami komunalnymi,	JST JST, podmioty prowadzący instalacje
	e) zwiększenie udziału odzysku odpadów, w tym odzysku energii,	JST
	f) kontynuacja prac nad systemem gromadzenia, odbioru i transportu, odzysku oraz recyklingu odpadów opakowaniowych,	JST, podmioty uczestniczące w systemie gosp. odpadami komunalnymi
	g) rozwój selektywnej zbiórki odpadów,	Podmioty gospodarcze, JST
	h) rozbudowa systemu odzysku i unieszkodliwianie zużytego sprzętu elektrycznego i elektronicznego,	Podmioty gospodarcze, JST
	i) rozwój systemu zbiórki i demontażu pojazdów wycofanych z eksploatacji oraz odzysku w tym recyklingu odpadów pochodzących z demontażu pojazdów	JST
	j) poprawa dostępu do informacji o miejscach zbiórki odzysku lub unieszkodliwiania odpadów,	JST, WIOŚ
	k) kontrola i monitoring wytwórców odpadów i podmiotów posiadających instalacje do unieszkodliwiania odpadów,	JST, organizacje pozarządowe
	l) prowadzenie działań informacyjno-edukacyjnych dla mieszkańców oraz małych i średnich podmiotów gospodarczych.	



## 5. OCHRONA WÓD

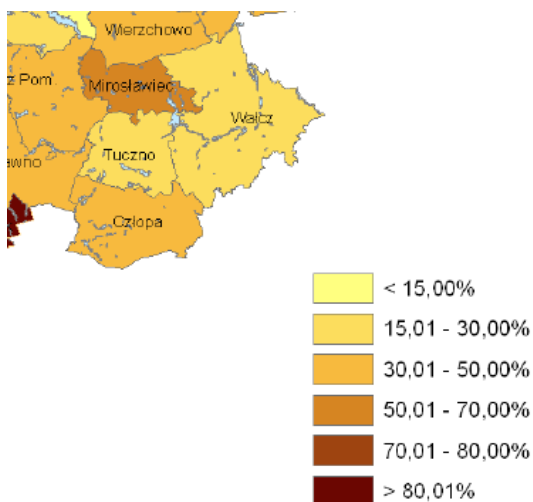
### 5.1. Sektor ścieków

Ścieki komunalne powstające w wyniku poboru wód z sieci wodociągowej, nieodprowadzane do kanalizacji, potencjalnie stanowią źródło zanieczyszczenia pobliskich cieków i zbiorników wodnych. Większość ścieków odprowadzanych siecią kanalizacyjną jest oczyszczanych przede



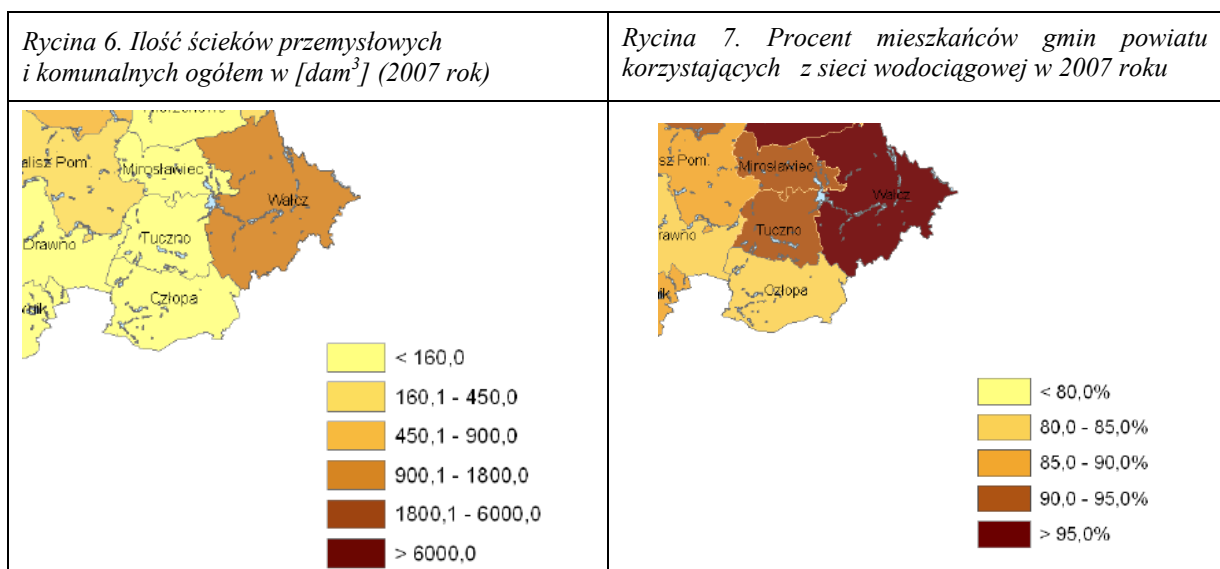
wszystkim w procesach biologicznych i z podwyższonym usuwaniem biogenów. W ostatnich latach następuje systematyczny wzrost długości sieci wodociągowej i kanalizacyjnej, będący wynikiem podejmowanych inwestycji na rzecz poprawy jakości wody. Dysproporcja pomiędzy długością sieci wodociągowej i kanalizacyjnej może stanowić wskaźnik potencjalnego zanieczyszczenia wód powstającymi ściekami komunalnymi

Rycina 4. Lokalizacja oczyszczalni ścieków przemysłowych i komunalnych w powiecie waleckim.



Istotnym zagrożeniem dla środowiska wodnego są ścieki bytowo-gospodarcze, powstające na obszarach wiejskich, nieodprowadzane siecią kanalizacyjną. Właściciele nieruchomości zapewniają utrzymanie czystości i porządku przez przyłączenie nieruchomości do istniejącej sieci kanalizacyjnej lub – w przypadku, gdy budowa sieci kanalizacyjnej jest technicznie lub ekonomicznie nieuzasadniona – wyposażenie nieruchomości w zbiornik bezodpływowy nieczystości ciekłych lub w przydomową oczyszczalnię ścieków bytowych. Gromadzenie ścieków w miejscu powstania wiąże się z ryzykiem zanieczyszczenia gleby i wód substancjami biogennymi oraz stwarzania zagrożeń sanitarnych.

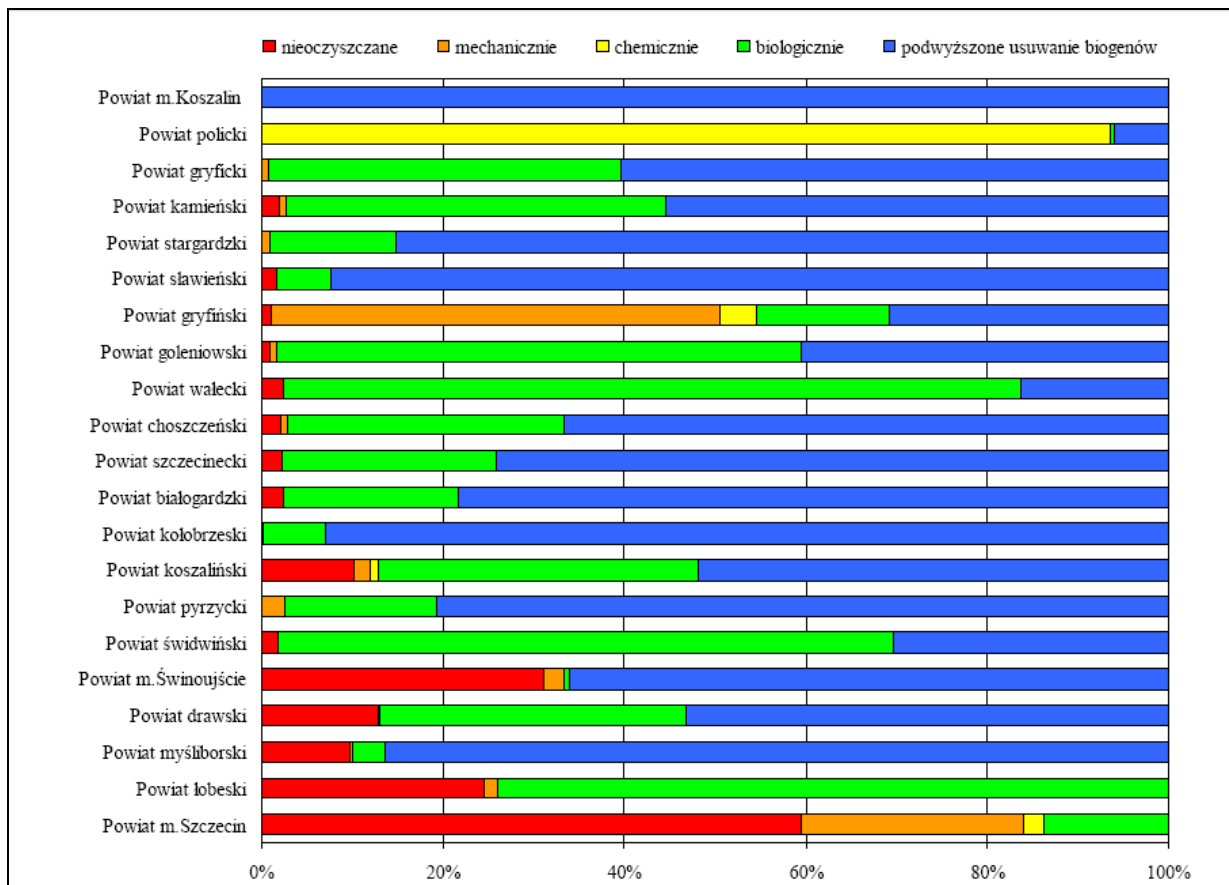
Rycina 5. Procent populacji powiatu niekorzystającej z oczyszczalni ścieków w podziale na gminy.







Rycina 8. Udział procentowy metod oczyszczania ścieków w powiatach województwa zachodniopomorskiego w 2007 roku (GUS).



W obrębie miasta Wałcz funkcjonuje zmodernizowana mechaniczno-biologiczna oczyszczalnia ścieków o dobowej przepustowości 12000 m<sup>3</sup>. Modernizację wykonano przy dużym zaangażowaniu funduszy PHARE, a stopień oczyszczania ścieków spełnia wszystkie współczesne wymogi. Od 1994 roku trwała modernizacja i rozbudowa. Zakończenie prac ukończono w 1998 r. Funkcjonuje także zlewnia i przepompownia ścieków.

Zanieczyszczenia obszarowe stanowią istotne źródło zanieczyszczenia wód. Do tej grupy zaliczają się zanieczyszczenia trafiające do środowiska wodnego z wodami opadowymi z terenów zurbanizowanych, z obszarów nieposiadających kanalizacji miejskiej, zanieczyszczenia będące skutkiem działalności rolniczej oraz z obszarów leśnych. Zanieczyszczenia pochodzące z obszarów wiejskich związane są zarówno z działalnością bytową człowieka oraz produkcją rolną (substancje biogenne, pestycydy).

Na wielkość zanieczyszczeń odprowadzanych z gospodarstw wiejskich w szczególności wpływa stopień skanalizowania obszarów wiejskich i możliwość oczyszczania ścieków powstających w gospodarstwie. Natomiast o przedostawaniu się zanieczyszczeń pochodzenia rolniczego do wód podziemnych i powierzchniowych decyduje rodzaj i intensywność produkcji rolnej, w tym ilość stosowanych nawozów sztucznych i naturalnych, sposób wykorzystania powierzchni ziemi, intensyfikacja produkcji zwierzęcej i rodzaj prowadzonej hodowli. Ilość azotu i fosforu wprowadzana do gleby w wyniku nawożenia jest wskaźnikiem potencjalnego zanieczyszczenia wód substancjami biogennymi.



Tabela 17. Charakterystyka sektora komunalnej oczyszczalni ścieków w powiecie (2003-2007).

KOMUNALNE OCZYSZCZALNIE ŚCIEKÓW						
	jednostka	2003	2004	2005	2006	2007
Obiekty komunalne						
oczyszczalnie mechaniczne	ob.	1	0	0	0	0
oczyszczalnie biologiczne	ob.	5	6	6	7	7
oczyszczalnie z podwyższonym usuwaniem biogenów	ob.	5	5	5	5	5
Wielkość (przepustowość) oczyszczalni wg projektu						
oczyszczalnie mechaniczne	m <sup>3</sup> /dobę	20	0	0	0	0
oczyszczalnie biologiczne	m <sup>3</sup> /dobę	12 950	12 983	12 983	13 033	13 033
oczyszczalnie z podw. usuwaniem biogenów	m <sup>3</sup> /dobę	1 740	1 740	1 740	1 740	1 560
Równoważna liczba mieszkańców						
ogółem	osoba	49 112	49 248	49 248	48 596	48 886
Ścieki oczyszczane						
odprowadzane ogółem	dam <sup>3</sup> /rok	1 653,9	1 676,4	1 530,0	1 573,6	1 644,2
oczyszczane łącznie z wodami infiltracyjnymi i ściekami dowożonymi	dam <sup>3</sup> /rok	2 385	2 750	2 699	2 569	3 101
oczyszczane razem	dam <sup>3</sup> /rok	1 528	1 547	1 498	1 562	1 603
oczyszczane mechanicznie	dam <sup>3</sup> /rok	5	0	0	0	0
oczyszczane biologicznie	dam <sup>3</sup> /rok	1 339	1 349	1 301	1 352	1 376
oczyszczane z podwyższonym usuwaniem biogenów	dam <sup>3</sup> /rok	184	198	197	210	227
Ludność obsługiwana przez oczyszczalnie wg lokalizacji						
ogółem	osoba	-	-	-	40 339	40 316
w miastach	osoba	-	-	-	33 100	33 006
na wsi	osoba	-	-	-	7 239	7 310
Ludność obsługiwana przez oczyszczalnie						
ogółem	osoba	39 095	39 686	39 863	40 339	40 316
mechaniczne	osoba	223	0	0	0	0
biologiczne	osoba	30 599	31 064	31 048	31 543	31 536
z podwyższonym usuwaniem biogenów	osoba	8 273	8 622	8 815	8 796	8 780
Ładunki zanieczyszczeń w ściekach po oczyszczeniu						
BZT5	kg/rok	10 481	7 185	19 204	13 148	10 659
ChZT	kg/rok	73 685	93 507	82 558	85 299	112 391
zawiesina	kg/rok	47 473	35 028	33 355	26 733	31 074
azot ogólny	kg/rok	21 759	20 368	19 825	15 928	27 866
fosfor ogólny	kg/rok	1 493	2 348	1 726	1 229	2 378
Osady wytworzone w ciągu roku						
ogółem	t	437	638	466	928	1 044
stosowane w rolnictwie	t	35	52	71	69	78
stosowane do rekultywacji terenów, w tym gruntów na cele rolne	t	366	522	17	2	17
stosowane do uprawy roślin przeznaczonych do produkcji kompostu	t	9	1	2	0	16
przekształcone termicznie	t	0	0	0	2	2
składowane razem	t	27	63	376	839	619
magazynowane czasowo	t	-	0	0	0	312
Osady składowane i wykorzystane						
osady składowane	t	5	27	3	0	0
osady wykorzystane	t	14	3	27	3	0
Ludność korzystająca z oczyszczalni ścieków w % ogólnej liczby ludności						
ogółem	%	70,97	72,23	72,77	73,86	74,10
miasta	%	98,65	99,85	100,00	99,82	99,97
wieś	%	27,80	29,43	30,80	33,74	34,17





Tabela 18. Charakterystyka sektora przemysłowych oczyszczalni ścieków w powiecie (2003-2007).

PRZEMYSŁOWE OCZYSZCZALNIE ŚCIEKÓW						
Oczyszczalnie przemysłowe						
	jednostka	2003	2004	2005	2006	2007
z podwyższonym usuwaniem biogenów	ob.	1	1	1	1	1
przepustowość projektowa oczyszczalni						
z podwyższonym usuwaniem biogenów	m <sup>3</sup> /dobę	680	680	680	680	680
Gospodarka wodno-ściekowa w przemyśle						
zakłady zużywające wodę ogółem	ob.	13	13	13	-	-
zakłady zużywające wodę odprowadzające ścieki wymagające oczyszczenia bezpośrednio do wód lub do ziemi	ob.	2	1	1	-	-
zużycie wody na potrzeby przemysłu	dam <sup>3</sup>	530	510	474	150 963	585
pobór wód podziemnych	dam <sup>3</sup>	497	504	546	150 896	432
pobór wód powierzchniowych	dam <sup>3</sup>	13	6	0	0	23
zakup wody razem	dam <sup>3</sup>	68	66	51	75	135
zakup wody z wodociągów komunalnych na cele produkcyjne	dam <sup>3</sup>	0	18	13	21	14
Przemysłowe oczyszczanie ścieków						
ścieki odprowadzone ogółem	dam <sup>3</sup>	320	320	322	369	360
ścieki odprowadzone do sieci kanalizacyjnej	dam <sup>3</sup>	215	229	257	287	279
ścieki odprowadzane bezpośrednio do wód lub do ziemi	dam <sup>3</sup>	105	91	65	82	81
ścieki odprowadzane bezpośrednio do wód lub do ziemi - wody chłodnicze (umownie czyste)	dam <sup>3</sup>	22	15	19	18	32
ścieki zawierające substancje szczególnie szkodliwe dla środowiska wodnego	dam <sup>3</sup>	-	-	0	0	20
ścieki wymagające oczyszczania ze ścieków odprowadzonych bezpośrednio do wód lub do ziemi	dam <sup>3</sup>	83	76	46	64	49
ścieki oczyszczane razem	dam <sup>3</sup>	69	76	46	64	49
ścieki oczyszczane z podwyższonym usuwaniem biogenów	dam <sup>3</sup>	69	76	46	64	49
ścieki nie oczyszczane	dam <sup>3</sup>	14	0	0	0	0
Ładunki zanieczyszczeń w ściekach odprowadzonych do wód lub do ziemi						
BZT5	kg/rok	8 860	208	38	1 040	29
ChZT	kg/rok	7 850	720	383	4 260	116
zawiesina	kg/rok	1 178	604	44	1 161	72
chlorki i siarczany	kg/rok	0	0	0	0	278
azot ogólny	kg/rok	-	-	0	485	0
fosfor ogólny	kg/rok	-	-	0	79	0
Osady z przemysłowych oczyszczalni ścieków						
ogółem	t	84	112	43	86	221
stosowane w rolnictwie	t	-	32	37	69	85
stosowane do rekultywacji terenów, w tym gruntów na cele rolne	t	-	35	0	0	0
składowane razem	t	-	39	6	17	136
Osady składowane i wykorzystane						
osady składowane	t	-	210	216	17	150
osady wykorzystane	t	-	0	0	216	3



Tabela 19. Zużycie wody i oczyszczalnie ścieków w powiecie w latach 2003-2007. Zmiany cech.

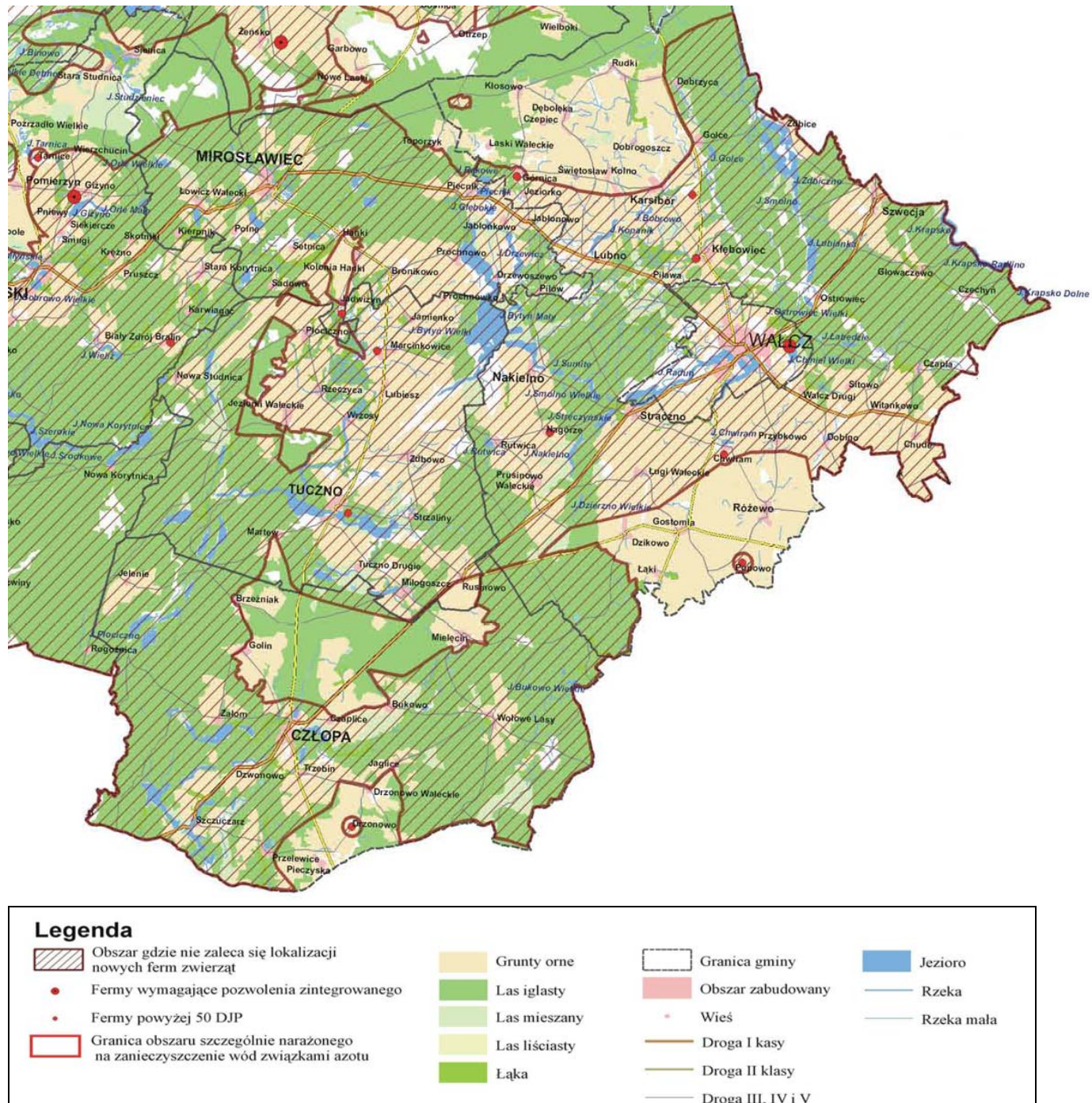
ZUŻYCIE WODY I OCZYSZCZALNIE ŚCIEKÓW						
Zużycie wody na potrzeby gospodarki narodowej i ludności						
	jednostka	2003	2004	2005	2006	2007
ogółem	dam <sup>3</sup> /rok	2 491,1	2 436,1	2 276,4	-	2 447,9
przemysł	dam <sup>3</sup> /rok	530	510	474	-	585
eksploatacja sieci wodociągowej	dam <sup>3</sup> /rok	1 961,1	1 926,1	1 802,4	1 776,2	1 862,9
gospodarstwa domowe	dam <sup>3</sup> /rok	1 588,7	1 558,6	1 441,1	1 424,1	1 444,9
Komunalne i przemysłowe oczyszczalnie ścieków						
oczyszczalnie						
ogółem	ob.	12	12	12	13	13
z podwyższonym usuwaniem biogenów	ob.	6	6	6	6	6
przepustowość						
ogółem	dam <sup>3</sup> /dobę	15 390	15 403	15 403	15 453	15 273
z podwyższonym usuwaniem biogenów	dam <sup>3</sup> /dobę	2 420	2 420	2 420	2 420	2 240
ludność obsługiwana przez oczyszczalnie ścieków miejskich i wiejskich						
ogółem	osoba	39 095	39 686	39 863	40 339	40 316
z podwyższonym usuwaniem biogenów	osoba	8 273	8 622	8 815	8 796	8 780
Wielkość oczyszczalni komunalnych w RLM						
ogółem	osoba	49 112	49 248	49 248	48 596	48 886
Ścieki wymagające oczyszczenia odprowadzone do wód lub do ziemi						
ogółem	dam <sup>3</sup>	1 736,9	1 752,4	1 576,0	1 637,6	1 693,2
oczyszczane razem	dam <sup>3</sup>	1 597	1 623	1 544	1 626	1 652
oczyszczane mechanicznie	dam <sup>3</sup>	5	0	0	0	0
oczyszczane biologicznie	dam <sup>3</sup>	1 339	1 349	1 301	1 352	1 376
oczyszczane z podwyższonym usuwaniem biogenów	dam <sup>3</sup>	253	274	243	274	276
nieoczyszczane razem	dam <sup>3</sup>	139,9	129,4	32,0	11,6	41,2
nieoczyszczane odprowadzane z zakładów przemysłowych	dam <sup>3</sup>	14	0	0	0	0
nieoczyszczane odprowadzone siecią kanalizacyjną	dam <sup>3</sup>	125,9	129,4	32,0	11,6	41,2
Ścieki przemysłowe i komunalne oczyszczane w % ścieków wymagających oczyszczenia						
ogółem	%	91,95	92,62	97,97	99,29	97,57
Ścieki oczyszczane na 100 km <sup>2</sup>						
ścieki przemysłowe	dam <sup>3</sup>	4,90	5,40	3,30	4,50	0,00
ścieki komunalne	dam <sup>3</sup>	108,60	109,40	105,90	110,40	113,30

Ogólną tendencją na terenie gmin powiatu waleckiego jest modernizacja i dociążanie istniejących instalacji oczyszczania ścieków. W kierunku ten wpisują się dynamiczne działania gmin związane z rozbudową systemów kanalizacji sanitarnej oraz budowa przepompowni. Istotnym elementem struktury ilości i jakości ścieków jest projekt zmierzający do uporządkowania gospodarki wodno-ściekowej miasta Wałcza jako terenu o największej gęstości zaludnienia. Odzwierciedleniem takiego stanu rzeczy jest sukcesywny powolny wzrost ilości oczyszczonych ścieków na 100 km<sup>2</sup>, których ilość w roku 2005 wynosiła 105,9 dam<sup>3</sup> podczas gdy w roku 2007 wzrosła do 113,30 dam<sup>3</sup>.

## 5.2. Wpływ sektora rolnego na jakość wód

Najwięcej kontrowersji budzi produkcja trzody chlewnej. Podstawowym problemem w powiecie jest powszechna praktyka lokalizacji ferm trzody chlewnej na bazie istniejących obiektów popegeerowskich, nie posiadających właściwego zaplecza, zabezpieczeń i monitoringu. Niezależnie od funkcji terenów, odtwarzane instalacje sektora produkcji nie nawiązują do dynamiki zmian otoczenia, lokalnych kierunków rozwoju, strategii (np. gospodarstwa agroturystyczne), wyższej świadomości mieszkańców, powstających obszarów chronionych. Miernikiem skali problemu jest obserwowane nasilenie skarg.

Ryc. 9. Obszary potencjalnych konfliktów przy lokalizacji ferm zwierzęcych w powiecie waleckim

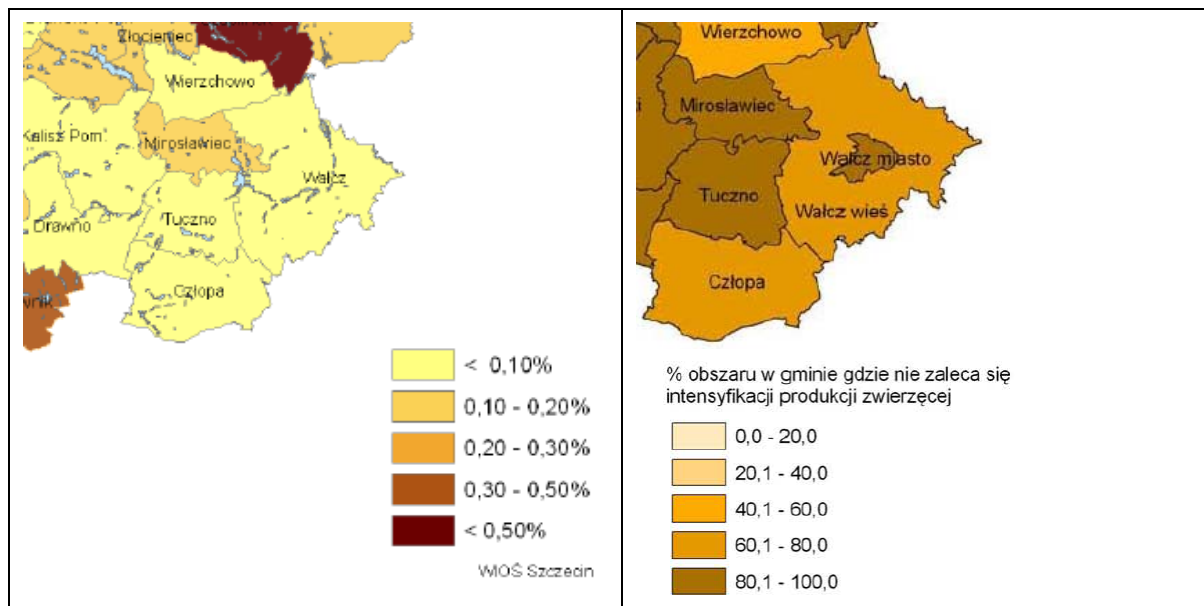


Rycinę opracowano na podstawie:

INSPEKCJA OCHRONY ŚRODOWISKA. WOJEWÓDZKI INSPEKTORAT OCHRONY ŚRODOWISKA W SZCZECINIE. ANALIZA ODDZIAŁYWANIA ROLNICTWA NA ŚRODOWISKO WODNE W WOJEWÓDZTWIE ZACHODNIOPOMORSKIM - POTENCJALNE OGRANICZENIA W ROZWOJU PRODUKCJI ZWIERZĘCEJ. SZCZECIN 2005



Rycina 10. Obsada zwierząt hodowlanych w przeliczeniu na DJP na hektar użytków rolnych



Podjęmowanie decyzji dotyczących lokalizowania ferm zwierzęcych na danym terenie powinno uwzględniać poza stanem jakości środowiska i ładunkiem, wnoszonych do środowiska zanieczyszczeń, również szereg innych czynników charakterystycznych dla specyfiki danego regionu, zwłaszcza położenia w układzie przestrzennym (głównie obecność zabudowań mieszkalnych) jak i również możliwość generowania konfliktów społecznych powodowanych rozwojem produkcji zwierzęcej. Uciążliwość powinna być rozpatrywana w kontekście funkcji terenów wiejskich.

Wyniki obliczeń ładunków azotu i fosforu, których związki są głównie odpowiedzialne za eutrofizację wód powierzchniowych wskazują, że znaczna ich ilość pochodzi z produkcji zwierzęcej. Ilości fosforu i azotu przedostających się do środowiska w wyniku braku kanalizacji na terenach wiejskich jest dużo mniejsza od ilości powstającej podczas produkcji zwierzęcej. Nie można jednak na tej podstawie jednoznacznie stwierdzić, że produkcja zwierzęca stanowi większe zagrożenie dla czystości wód niż zaniedbania w gospodarce wodnej. Często wytworzone w gospodarstwach ścieki trafiają bezpośrednio do wód powierzchniowych czy też płytkich wód podziemnych, co w efekcie powoduje, że stwierdza się wysokie stężenia zanieczyszczeń bytowych w tych wodach. Natomiast droga przemieszczania się związków azotu i fosforu, wytworzonych w trakcie produkcji zwierzęcej, do wód powierzchniowych i podziemnych jest często wydłużona i zależna od wielu czynników (sposobu zagospodarowania gnojówki i gnojowicy, rodzaju gleb i upraw, warunków meteorologicznych itd.). Ich wpływ na jakość wód często można stwierdzić w dłuższej perspektywie czasu. Brak szczegółowych danych o źródłach zanieczyszczeń (na poziomie gminy), czy też wystarczającej sieci badań monitoringowych jest najczęstszą przyczyną trudności z identyfikacją źródeł zanieczyszczenia wód powierzchniowych i podziemnych.



### 5.3. Monitoring jakości wód

Tabela 20. Zestawienie punktów monitoringu wód podziemnych i wyniki oceny jakości wód podziemnych w powiecie waleckim, badanych w latach 2004–2007.

L.p.	I
Nr punktu w monitor. krajowym	1573
Miejscowość	Mirosławiec
Gmina	Mirosławiec
Rodzaj monitoringu <sup>(1)</sup>	MD
Stratygrafia ujętego poziomu wodonośnego	Q
Typ wód <sup>(2)</sup>	G
JCWPD <sup>(3)</sup>	27
GZWP <sup>(4)</sup>	125
2004 <sup>(5)</sup>	U
2005 <sup>(5)</sup>	U
2006 <sup>(5)</sup>	II
2007 <sup>(5)</sup>	III
w klasie III	
w klasie IV	Fe
w klasie V	
Wskaźniki przekraczające normy dla wód przeznaczonych do spożycia w 2007 roku <sup>(6)</sup>	Mn, Fe
Zawartość azotanów w 2007 roku (mg NO <sub>3</sub> /dm <sup>3</sup> ) <sup>(7)</sup>	0,09

LEGENDA:

U – brak opróbowania.

<sup>1)</sup> MD – monitoring diagnostyczny.

<sup>2)</sup> W – wody wstępne; G – wody gruntowe.

<sup>3)</sup> JCZWPd – jednolita część wód podziemnych.

<sup>4)</sup> GZWP – Główne Zbiorniki Wód Podziemnych.

<sup>5)</sup> Ocena wg Rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 11 lutego 2004 r. w sprawie klasyfikacji dla prezentowania stanu wód powierzchniowych i podziemnych, sposobu prowadzenia monitoringu oraz sposobu interpretacji wyników i prezentacji stanu tych wód

**II** - wody dobrej jakości

**III** - wody zadowalającej jakości

<sup>6)</sup> Ocena wg Rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 29 marca 2007 r. w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi.

<sup>7)</sup> Ocena wg Rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 23 grudnia 2002 r. w sprawie kryteriów wyznaczania wód wrażliwych na zanieczyszczenia związkami azotu ze źródeł rolniczych.

**azotany** <10 mg NO<sub>3</sub>/dm<sup>3</sup>

W 2007 roku wykonano badania osadów jeziora Załom Wielki (792 - numer jeziora wg Atlasu jezior Polski (IMGW Poznań, tom I – 1996, tom II – 1997)) położonego w gminie Człopa, powierzchnia jeziora to 104,7 ha.

Tabela 21. Wyniki oceny geochemicznej jakości dennych jezior badanych na terenie powiatu waleckiego w 2007 roku (stężenia podano w mg/kg osadów).

Nr jeziora <sup>(1)</sup>	634	846	792
Nazwa jeziora	Raduń – Dybrzno	Szczuczarz (Zamieć)	Załom Walecki
Powierzchnia (ha)	229,7	138,2	104,7
Gmina	Walcz	Człopa	Człopa
srebro	<0,5	<0,5	<0,5
arsen	<5	6	<5
bar	97	49	81
kadm	0,9	1,6	<0,5
kobalt	3	3	<1
chrom	12	9	3
miedź	30	18	6
rtęć	0,189	0,199	0,052
nikiel	12	8	2
olów	44	76	11

LEGENDA:

<sup>(1)</sup> numer jeziora wg Atlas jezior Polski (IMGW Poznań, tom I – 1996, tom II – 1997)

osady zawartości wskaźnika w granicach tła geochemicznego  
 osady niezanieczyszczone  
 osady mineralne zanieczyszczone



Tabela 22. Zestawienie punktów pomiarowo kontrolnych monitoringu rzek w powiecie w 2007 roku (wraz z oceną jakości wód).

L.p.		1	2	3
Punkt pomiarowy	Rzeka	Piławka	Żydówka	Dobrzycza
	Nazwa stanowiska	most na drodze Kołatnik – Kłębowiec	m. Kołatnik	ujście do Piławy (m. Wiesiołka)
	km	3,0	0,5	10,4
Aktualny PMS (Diagnostyczny)		MO	MO	MD
Monitoring wód wrażliwych (OSN) i ocena wpływu rolnictwa				
Monitoring wód przeznaczonych do bytowania ryb				x
Monitoring wód zasilających ujęcie wody pitnej				
Klasyfikacja wg Rozporządzenia MS				III
Ocena wód wyznaczonych do bytowania ryb w warunkach naturalnych				NON
Ocena wód powyżej ujęć na cele pitne				
Ocena koncentracji azotanów i stopnia eutrofizacji	Przekroczenia wskaźników eutrofizacji	5,5	16,3	8,6
	Max stężenie azotanów	NIE	TAK	NIE

MO – monitoring operacyjny

MD – monitoring diagnostyczny

III – wody zadowalającej jakości

Tabela 23. Zestawienie jezior badanych w latach 2006 – 2007.

Podstawowe dane o jeziorach				Lokalizacja		Klasa czystości wg programu SOJJ obowiązującego do roku 2006		Zmiany jakości wód
Nazwa jeziora	Powierzchnia [ha]	Głębokość maksymalna	Głębokość średnia	Zlewnia rzeki	Gmina	W roku 2006	Poprzednie badania	
Raduń - Dybrzno	229,7	25,1	9,5	Gwda	Wałcz	II	1995 - II	stabilizacja
Szczuczarz (Zamieć)	138,2	17,4	6,3	Drawa	Człopa	I	1996 - II	poprawa
Załom Walecki	104,7	21,5	5,4	Drawa	Człopa	III	1996 - II	pogorszenie

I - wody bardzo dobrej jakości,

II - wody dobrej jakości,

III - wody zadowalającej jakości.



**5.4. Cele i zadania powiatu w ramach poprawy jakości wód i bilansu hydrologicznego**

Tabela 24. Cele i zadania powiatu w ramach poprawy jakości wód i bilansu hydrologicznego

CEL: POPRAWA BILANSU HYDROLOGICZNEGO			
zadania		współpraca	finanse
1	Upowszechnianie działań mających na celu racjonalizację zużycia wody	JST, Powiat Zakłady Wodociągowe	WFOŚiGW Środki własne
2	Promowanie zamkniętych obiegów wody w zakładach przemysłowych	Powiat Gminy, przedsiębiorstwa, WFOŚiGW	środki własne przedsiębiorstw, WFOŚiGW
3	Wspieranie działań mających na celu zagospodarowanie wód opadowych w gospodarstwach domowych i zakładach przemysłowych	JST, Gminy, przedsiębiorstwa, WFOŚiGW, organizacje ekologiczne	Użytkownicy środowiska, fundusze
4	Wspieranie lokalnych inicjatyw na rzecz budowy/odbudowy niewielkich zbiorników i mokradeł o znaczeniu lokalnym	gminy, ZZMiUW, RZGW, JST, Nadleśnictwa PGL LP	NFOŚiGW, WFOŚiGW, budżety gmin, dofinansowanie z b. powiatu
5	Przywracanie prawidłowego funkcjonowania systemów melioracji.	NFOŚiGW, WFOŚiGW, gminy, administratorzy cieków Właściciele	NFOŚiGW, WFOŚiGW, budżety gmin, środki unijne
6	Odnawianie i rozbudowa sieci melioracyjnej. Modernizacja rowów melioracyjnych.	NFOŚiGW, WFOŚiGW, gminy, administratorzy cieków, ARMiR	NFOŚiGW, WFOŚiGW, budżety gmin, fundusze unijne, fundusze celowe
CEL : POPRAWA JAKOŚCI WÓD POWIERZCHNIOWYCH			
Uporządkowanie gospodarki ściekowej			
1	Wspieranie budowy, rozbudowy, modernizacji systemów kanalizacji sanitarnej oraz oczyszczalni ścieków na terenie gmin powiatu	Gminy powiatu, JST	Fundusze Strukturalne, Fundusze Spójności, Budżety Gmin, WFOŚiGW, NFOŚiGW
2	Wspieranie pozostałych - ponadgminnych i gminnych - inicjatyw w zakresie budowy kanalizacji i indywidualnych systemów oczyszczania ścieków, (etap koncepcji i realizacji)	gminy, NFOŚiGW, WFOŚiGW, JST	NFOŚiGW, WFOŚiGW, środki własne, budżety gmin, dofinansowanie z budżetu powiatu
3	Wspieranie budowy małych grupowych oczyszczalni ścieków oraz oczyszczalni przydomowych na terenach nie przewidzianych do kanalizacji	Gminy, NFOŚiGW, WFOŚiGW, JST	
4	Uregulowanie gospodarki wodno-ściekowej. Budowa kanalizacji sanitarnej	przedsiębiorcy/ gminy, zarząd powiatu	
Ograniczanie dopływu zanieczyszczeń do wód powierzchniowych ze źródeł obszarowych			
1	Propagowanie przestrzegania zasad nawożenia gruntów w zgodzie z kodeksem dobrych praktyk rolniczych	rolnicy, gminy, ODR	Budżet gmin, ODR



2	Wspieranie działań zmierzających do odbudowy i ochrony zadrzewień wzdłuż dolin cieków wodnych, zwłaszcza na terenach rolniczych	gminy, rolnicy, organizacje pozarządowe, ZZMiUW, RZGW	Budżet powiatu, gmin, Zarządców dróg
3	Rozpoznanie potrzeb w zakresie podczyszczania wód opadowych/roztopowych z odwodnienia dróg powiatowych	Zarząd Dróg Publicznych, gminy powiatu	Budżet powiatu, gmin, Zarządców dróg
4	Instalacja urządzeń podczyszczających w systemie odwodnienia dróg powiatowych	Zarząd Dróg Publicznych, gminy powiatu	Budżet powiatu, gmin, Zarządców dróg
5	Poprawa istniejącego odwodnienia dróg (gminnych i powiatowych)	Zarząd Dróg Publicznych, gminy powiatu, JST	Budżet powiatu, gmin, Zarządców dróg
Rozbudowa infrastruktury związanej z ochroną środowiska na terenach poddawanych presji turystycznej			
<b>CEL - MINIMALIZACJA ZAGROŻEŃ DLA JAKOŚCI WÓD PODZIEMNYCH</b>			
Ochrona i racjonalne gospodarowanie zasobami wód podziemnych			
1	Modernizacja stacji uzdatniania wód przeznaczonych dla odbiorców zbiorowych	właściciele i dysponenti instalacji, WFOŚiGW	Gminy
2	Uzupełnienie stref ochronnych ujęć wód podziemnych	właściciele i dysponenti instalacji,	Gminy, RZGW, właściciele i dysponenti instalacji
3	Wdrażanie technologii wykorzystujących mniejsze ilości wód podziemnych dla celów przemysłowych	Gminy, RZGW, właściciele i dysponenti instalacji	Budżet, środki własne, fundusze
Zintensyfikowanie kontroli stanu technicznego szamb oraz ich likwidacja na terenach skanalizowanych			
1	Stopniowa eliminacja nieszczelnych zbiorników do gromadzenia nieczystości	środki właścicieli, dofinansowanie	Gminy, JST
Ograniczanie zagrożeń związanych z gospodarką odpadami (w tym rekultywacja terenów po likwidowanych wysypiskach)			
1	Likwidacja dzikich wysypisk śmieci w gminach	Gminy	budżety gminne, WFOŚiGW, fundusze
36	Koordinacja wdrażania koncepcji kompleksowej gospodarki odpadami komunalnymi	Gminy, Powiat	śr. budżetowe
37	Przeprowadzenie akcji promocyjnej systemu segregacji odpadów	JST, Powiat,	Gminy, JST WFOŚiGW
38	Rekultywacją terenów po byłych wysypiskach	Gminy	śr. budżetowe, POŚ

### 5.5. Cele i zadania powiatu wynikające z programu ochrony środowiska województwa zachodniopomorskiego na lata 2008-2011 z perspektywą do roku 2015

W zakresie gospodarki wodnej wyodrębniono dwa cele:

- poprawa jakości wód i osiągnięcie dobrego stanu wód powierzchniowych i podziemnych,
- racjonalizacji wykorzystania zasobów wodnych oraz ochrona przed skutkami powodzi i suszy.

Osiągnięcie dobrego stanu wód wg RWD jest ukierunkowaniem na ochronę zasobów śródładowych wód powierzchniowych i podziemnych, ze szczególnym uwzględnieniem dbałości o charakterystyki jakościowe tych zasobów i koniecznością ograniczenia dopływu zanieczyszczeń, z czym ściśle powiązana jest realizacja postanowień innych dyrektyw z zakresu ochrony wód, tj. dyrektywy 91/271/EWG w sprawie oczyszczania ścieków komunalnych, dyrektywy 91/676/EWG w sprawie ograniczania zanieczyszczeń azotanami pochodzenia rolniczego, dyrektywy 76/464/EWG w sprawie substancji niebezpiecznych odprowadzanych do środowiska wodnego. Dyrektywa Rady



91/271/EWG w sprawie oczyszczania ścieków komunalnych nakłada na państwa członkowskie obowiązek oczyszczania ścieków komunalnych. Dyrektywa zobowiązuje do wyposażenia wszystkich tzw. aglomeracji o równoważnej liczbie mieszkańców większej od 2 tys. RLM, gdzie zaludnienie lub działalność gospodarcza są skoncentrowane, do ujmowania ścieków w systemy kanalizacji i dostarczanie ich do oczyszczalni komunalnych pracujących z zastosowaniem biologicznych systemów usuwania zanieczyszczeń. Zgodnie z RDW, kraje członkowskie powinny dążyć do lepszej ochrony i poprawy stanu wód m.in. poprzez podejmowanie działań służących stopniowemu ograniczaniu występowania w wodach substancji priorytetowych oraz zaprzestaniu lub stopniowemu eliminowaniu w zrzutach priorytetowych substancji niebezpiecznych. Ostatecznym celem tych działań powinno być osiągnięcie koncentracji zanieczyszczeń bliskich wartościom tłowym dla substancji występujących w naturze i bliskich zeru dla syntetycznych substancji wytworzonych przez człowieka. Dyrektywa „azotanowa” 91/676/EWG zajmuje się problemem ochrony wód przed zanieczyszczeniem powodowanym przez azotany pochodzące ze źródeł rolniczych. Jej celem jest zapewnienie dobrej jakości wód ujmowanych dla ludności do spożycia oraz ograniczenie eutrofizacji wszystkich rodzajów wód powierzchniowych.

Tabela 25. Cel średniookresowy – poprawa jakości wód i osiągnięcie dobrego stanu wód powierzchniowych i podziemnych (2008-2014)

LP.	ZADANIA	DZIAŁANIA	REALIZUJĄ	FINANSE
1	Osiągnięcie i utrzymanie dobrego stanu wód.	a) opracowanie planów gospodarowania wodami na obszarach dorzeczy oraz realizacja programów działań, ujętych w tych planach, dla osiągnięcia celów środowiskowych,	RZGW, pośrednictwo - Powiat	Budżet państwa, NFOŚiGW środki własne i pomocowe UE
2	Osiągnięcie przez wody użytkowe standardów jakościowych obow. w UE w zakresie spełnienia warunków przydatności do picia, kąpieli oraz do bytowania ryb.	a) ograniczenie zanieczyszczeń wprowadzanych do wód ze źródeł punktowych i obszarowych.	JST, RZGW, WIOŚ Powiat	Budżet państwa, JST, NFOŚiGW, WFOŚiGW, Fundusze pomocowe UE
3	Spełnienie wymagań jakościowych w zakresie ochr. wód przed zaniecz. zw. azotu ze źródeł roln.	a) ograniczenie odpływu zanieczyszczeń azotanowych ze źródeł rolniczych.	Indyw. hodowcy, JST, ODR, ARiMR	WFOŚiGW, JST, fundusze pomocowe UE, środki własne

Tabela 26. Cel średniookresowy - racjonalizacja wykorzystania zasobów wodnych i ochrona przed skutkami powodzi i suszy (2008-2014).

Lp.	ZADANIA	DZIAŁANIA	REALIZUJĄ	FINANSOWANIE
1	Racjonalizacja wykorzystania zasobów wodnych.	a) zapewnienie równowagi między poborem a zasilaniem wód podziemnych, b) kontynuacja podjętych działań w zakresie racjonalizacji zużycia wody, eliminowanie wykorzystania wód podziemnych na cele przemysłowe. c)	Użytkownicy środowiska,  Starostwo Powiatowe  RZGW	Budżet państwa, środki własne użytkowników środowiska, środki pomocowe Unii Europejskiej, NFOŚiGW, WFOŚiGW



Tabela 27. Poprawa jakości wód i osiągnięcie dobrego stanu wód powierzchniowych i podziemnych - kierunki planowanych działań w latach 2008-2011.

LP	ZADANIA	DZIAŁANIA	REALIZUJĄ	ŹRÓDŁA FINANSOWANIA
1	Poprawa jakości wód.	a) wyposażenie aglomeracji (o równoważnej liczbie mieszkańców równej i powyżej 2000) w systemy kanalizacji zbiorczej i oczyszczalnie ścieków zgodnie z Krajowym Programem Oczyszczania Ścieków Komunalnych *, b) kontynuacja budowy sieci kanalizacyjnej i oczyszczalni na terenach wiejskich, c) ocena zagrożeń substancjami priorytetowymi, opracowanie planu działań w celu eliminowania zanieczyszczenia wód powierzchniowych przez subst. priorytetowe, d) dostosowanie istniejących oczyszczalni ścieków do wymogów ustawowych (usuwanie fosforu i azotu).	JST, RZGW użytkownicy środowiska WIOŚ	Środki pomocowe UE, NFOŚiGW, WFOŚiGW, JST budżet państwa
2	Spełnienie wymagań jakościowych w zakresie ochrony wód przed zanieczyszczeniem związkami azotu ze źródeł rolniczych.	a) weryfikacja obszarów zagrożonych zanieczyszczeniem azotanami ze źródeł rolniczych, b) ograniczenie odpływu zanieczyszczeń azotowych ze źródeł rolniczych przez kontynuację budowy płyt obornikowych i zbiorników na gnojowicę, c) stosowanie tzw. dobrych praktyk rolniczych, zapewniających lepsze wykorzystanie potencjału biologicznego gleb przy jednoczesnym zmniejszeniu negatywnego oddziaływania na środowisko nawozów i środków ochrony roślin, d) racjonalizacja produkcji zwierzęcej z uwzględnieniem istniejącego i potencjalnego oddziaływania na środowisko.	WIOŚ, RZGW  indywidualni hodowcy, gminy, powiat,  ODR, ARiMR,  JST, administracja rządowa	Środki pomocowe UE, WFOŚiGW, JST, środki własne

\* patrz wyjaśnienia na str.: 74 (Gmina Mirosławiec. Gospodarka wodno-ściekowa) i 79 (II Część strategiczna).

Tabela 28. Racjonalizacja wykorzystania zasobów wodnych oraz ochrona przed powodzią i suszą - kierunki działań w latach 2008-2011.

Lp	ZADANIA	DZIAŁANIA	REALIZUJĄ	ŹRÓDŁA FINANSOWANIA
1	Racjonalizacja wykorzystania zasobów wodnych.	a) optymalizacja zużycia wody poprzez zapobieganie stratom wody na przesyle (modernizacja sieci wodociągowej) oraz wprowadzanie zamkniętych obiegów wody w przemyśle i oszczędne korzystanie z wody przez indywidualnych użytkowników,	JST RZGW użytkownicy wód	Budżet państwa, WFOŚiGW, środki pomocowe UE, środki własne
2	Ochrona przed powodzią i suszą.	a) realizacja Programu małej retencji wód dla woj. zachodniopomorskiego do roku 2015,	JST ZZMiUW Nadleśnictwa	Budżet państwa, NFOŚiGW, WFOŚiGW, środki UE,

**6. OCHRONA PRZYRODY I RÓŻNORODNOŚCI BIOLOGICZNEJ****6.1. Formy ochrony przyrody***Tabela 29. Ochrona przyrody i różnorodności biologicznej w statystyce GUS.*

OCHRONA PRZYRODY I RÓŻNORODNOŚCI BIOLOGICZNEJ						
Obszary prawnie chronione						
		2003	2004	2005	2006	2007
ogółem	ha	72 496,4	72 892,0	72 861,9	72 892,0	72 892,0
parki narodowe	ha	3 494,7	3 494,7	3 494,7	3 494,7	3 494,7
rezerваты przyrody	ha	2 016,4	2 048,0	2 602,8	2 602,8	2 719,7
obszary chronionego krajobrazu	ha	68 815,0	68 815,0	68 815,0	68 815,0	68 815,0
obszary chronionego krajobrazu rezerваты i pozostałe formy ochrony przyrody	ha	2 016,4	2 016,4	2 643,9	2 602,7	2 719,6
użytki ekologiczne	ha	186,7	550,7	593,3	582,2	582,2
użytki ekologiczne wprowadzone uchwałą rady gminy	ha	87,6	451,6	449,9	438,8	438,8
Pomniki przyrody						
ogółem	szt	104	90	93	94	94
wprowadzone uchwałą rady gminy	szt	34	39	42	32	32

**Parki narodowe****Drawieński Park Narodowy**

Powierzchnia: 3714 ha w powiecie wałeckim, oraz 7680.12 ha w byłym woj. gorzowskim.

**Obszary chronionego krajobrazu****Puszcza nad Drawą**

Położenie administracyjne: fragmenty gmin: Tuczo, Człopa i Wałcz z Powiatu Wałeckiego województwa zachodniopomorskiego; fragmenty gmin: Krzyż, Wieleń, Trzcianka z Powiatu Czarnkowsko-Trzcianeckiego województwa wielkopolskiego.

**Pojezierze Wałeckie i Dolina Gwdy** 34570 ha, część obejmuje również 35% powierzchni miasta Wałcza - 1385 ha nad jeziorem Raduń i lasy nad rzeką Piławką.

**Rezerваты przyrody**

**Stary Załom** - powierzchnia 0,95 ha, florystyczny. Położenie administracyjne: Gmina i Nadleśnictwo Człopa, Leśnictwo Golce.

**Rosiczki Mirosławskie** - 20,83 ha, torfowisko pojezierne. Położenie administracyjne: Gmina i Nadleśnictwo Mirosławiec.

**Mszary Tuczyńskie** - 6,10 ha, torfowiskowy. Położenie administracyjne: Miasto Tuczo.

**Glinki** - 15,7 ha, leśny. Położenie administracyjne: Gmina i Nadleśnictwo Wałcz.

**Golcowe Bagno** - od 1990 r., pow. 123,83 ha, torfowiskowy. Położenie administracyjne: Gmina i Nadleśnictwo Wałcz.

**Wielki Bytyń** - pow. 1826,55 ha, w tym 897 ha lasów oraz jeziora: Wielki Bytyń z zatokami: J. Nakielskie, J. Mała Krępa, wyspami oraz J. Mały Bytyń. Położenie administracyjne: Gminy i Nadleśnictwa: Mirosławiec, Tuczo, Wałcz.

**Leśne Źródła** - 20,85 ha, rezerwat leśny. Położenie administracyjne: Gm. Tuczo.

**Rurzyca** - rezerwat krajobrazowy w dolinie rzeki Rurzyca o dł. 21 km. Położenie administracyjne: Gm. Wałcz, rejon Nadleśnictwa Płynica.

**Obszary NATURA 2000**

Tabela 30. Wykaz obszarów Natura 2000.

<b>SOO (Specjalne Obszary Ochrony) Dyrektywa Siedliskowa</b>			
Nazwa obszaru	Kod obszaru	Typ obszaru	Powierzchnia
<b>Jezioro Wielki Bytyń</b>	PLH320011	I	Pow. og.: 2011,147
<b>Strzalinny kolo Tucna</b>	PLH320021	I	Pow. og.: 17,27094 ha
<b>Dolina Rurzyey</b>	PLH300017	I	Pow. og.: 1766,042 ha
<b>Jezioro Lubie i Dolina Drawy</b>	PLH320023	K	Pow. og.: 13240,91 ha
<b>Uroczyska Puszczy Drawskiej</b>	PLH320046	I	Pow. og.: 65815,96 ha
<b>Mirosławiec</b>	PLH320045	E	Pow. og.: 6566,621 ha
<b>OSO (Obszary Specjalnej Ochrony) <sup>A</sup></b>			
<b>Ostoja Drawska</b>	PLB320019	F	Pow. ogólna: 139754,5 ha gm. Mirosławiec: 170,5 ha
<b>Lasy Puszczy Nad Drawą</b>	PLB320016	F	Pow. ogólna: 186840,7 ha gm. Człopa: 27.605,1 ha gm. Mirosławiec: 239,6 ha gm. Tucno: 12.410,4 ha Wałcz - gm. wiejska: 229,6 ha
<b>Puszcza nad Gwdą</b>	PLB300012	F	Pow. ogólna: 77678,9 ha gm. Mirosławiec: 1.884,8 ha gm. Tucno: 919,1 ha Wałcz - gm. miejska: 1.099,1 ha - gm. wiejska: 23.650,4 ha

Legenda:

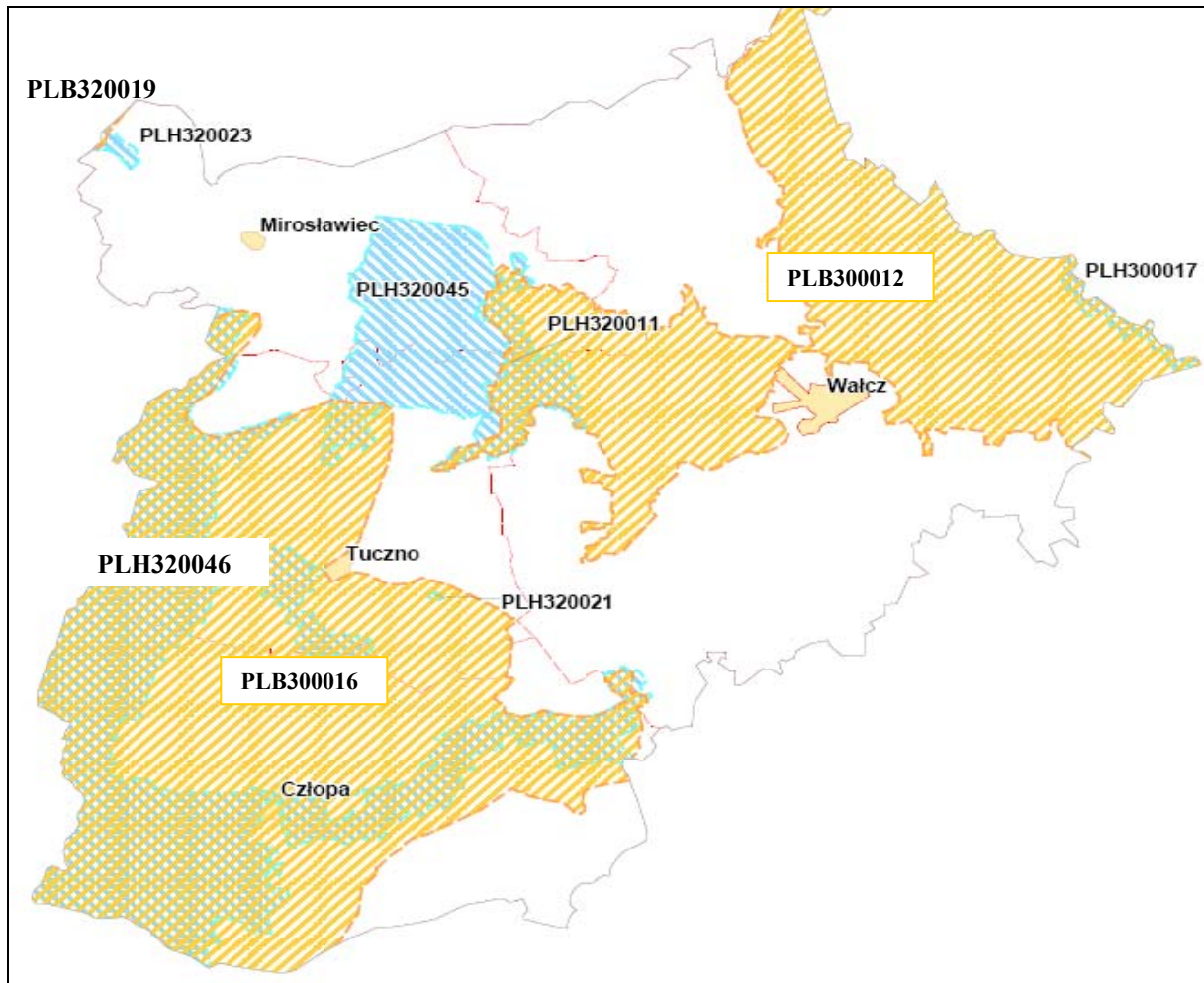
- A** OSO (Obszary Specjalnej Ochrony)
- E** SOO, który graniczy z innym obszarem Natura 2000 - OSO lub SOO, ale się z nim nie przecina.
- F** Obszar OSO, całkowicie zawierający w sobie obszar SOO
- I** SOO, zawierający w sobie wydzielony OSO
- K** SOO, częściowo przecinający się z OSO

Minister Środowiska planuje zamknąć listę obszarów Natura 2000 w 2009 r., równocześnie prowadząc prace nad planami ochrony dla nich. Zamknięcie listy jest niezbędne, szczególnie dla sprawnego planowania przebiegu wszelkiego rodzaju 8 liniowych inwestycji infrastrukturalnych (autostrady, kolektory kanalizacyjne, linie energetyczne itp.). Z dniem 17.11.08 r. rozpoczął działalność Generalny Dyrektor Ochrony Środowiska i regionalni dyrektorzy ochrony środowiska, stanowiący pion administracji rządowej na szczeblu centralnym oraz regionalnym. Nowe organy łączą w przedmiotowym zakresie swoich kompetencji kwestie związane z ocenami oddziaływania przedsięwzięcia na środowisko, z zarządzaniem ochroną przyrody, w tym europejską ekologiczną siecią Natura 2000 oraz zagadnieniami odpowiedzialności za szkody w środowisku.





Rycina 11. Lokalizacja obszarów Natura 2000 w powiecie waleckim.



## 6.2. Cele i zadania powiatu w ramach ochrony różnorodności biologicznej i krajobrazu

Tabela 31. Cele i zadania powiatu w ramach ochrony różnorodności biologicznej i krajobrazu

	Cele i zadania	finansowanie	realizują
1.	Promowanie zadań mających na celu zachowanie różnorodności biologicznej siedlisk	budżety gmin, budżet powiatu	Gminy, JST
2.	Promowanie zadań mających na celu przywracanie stref buforowych (ekotonów) na granicy terenów użytkowanych rolniczo	NFOŚiGW, WFOŚiGW, budżety gmin, budżet powiatu	Gminy, JST
3.	Realizacja terenów zieleni urządzeniowej. Nadzór nad wykonaniem wycinki i konserwacji	budżety gmin, budżet powiatu	Gminy, JST
4.	Promowanie i dofinansowanie zadań mających na celu odtwarzanie siedlisk ekonomicznych, marginesów ekologicznych, wysp środowiskowych na terenach użytkowanych rolniczo	NFOŚiGW, WFOŚiGW, budżety gmin, dofinansowanie z budżetu powiatu	Gminy, Nadleśnictwo
5.	Wspieranie przedsięwzięć mających na celu tworzenie i rozwój gospodarstw ekologicznych	NFOŚiGW, WFOŚiGW, budżety gmin, dofinansowanie z budżetu powiatu	Gminy, Nadleśnictwo
6.	Promowanie i dofinansowanie zadań mających na celu zwiększanie udziału trwałych użytków zielonych	NFOŚiGW, WFOŚiGW, budżety gmin, dofinansowanie z budżetu powiatu	Gminy, NFOŚiGW, WFOŚiGW



Powołane formy ochrony przyrody, posiadają w większości dobre rozpoznanie terenowe i nie tworzą sytuacji konfliktowych (poza budową obwodnicy dla Wałcza). W praktyce wyznaczenie obszarów Natura 2000, może stwarzać poważne ograniczenia w rozwoju gospodarczym sektorów znacząco oddziałujących na siedliska przyrodnicze i siedliska gatunków. Główną przyczyną takiego stanu rzeczy jest brak szczegółowych wytycznych w odniesieniu do tych obszarów, które powinny wynikać z planów ochrony.

***Wśród czynników pozytywnych należy wymienić:***

- dla większości obszarów chronionych opracowane zostały plany ochrony,
- większość obszarów chronionych posiada naturalne zaplecze rekreacyjne,
- przestrzeganie zakazów realizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko przyczynia się do zachowania bioróżnorodności,
- możliwość dofinansowania w ramach programów rolno-środowiskowych dla rolnictwa w obszarach Natura 2000,
- dla planowanych inwestycji ingerujących w siedliska podlegające ochronie istnieje możliwość wprowadzenia kompensacji przyrodniczej.

***Wśród czynników negatywnych należy wymienić:***

- brak korelacji pomiędzy przyjętymi granicami obszarów Natura 2000, a miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego oraz studiami uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego w gminach powoduje problemy w realizacji przyjętych wcześniej planów i zamierzeń,
- likwidacja i przekształcanie biotopów (wysp środowiskowych) takich jak: oczka wodne, tereny podmokłe, bagienne, torfowiska, zarośla i zadrzewienia śródpolne,
- dzikie składowiska odpadów,
- przekształcanie chronionych siedlisk przyrodniczych oraz siedlisk gatunków roślin i zwierząt poprzez zaniechanie użytkowania rolniczego użytków zielonych,
- wprowadzenie i inwazja gatunków obcych roślin,
- nadmierna liczebność populacji zwierząt drapieżnych rodzimych i obcych oraz obecność wążsających się psów i kotów,
- niski poziom świadomości ekologicznej społeczeństwa,
- nielegalne prowadzenie eksploatacji kopalin pospolitych na obszarach chronionych lub w ich sąsiedztwie oraz przypadki braku rekultywacji obszarów poeksploatacyjnych,
- niekontrolowany rozwój masowej turystyki,

***Najważniejszymi problemami są:***

- potrzeba weryfikacji obszarów NATURA 2000, będących w konflikcie z rozwojem regionu,
- brak planów ochrony dla obszarów Natura 2000,
- zagrożenie populacji niektórych gatunków zwierząt i roślin,
- brak oceny wpływu populacji zwierząt drapieżnych na populacje ofiar,
- brak dokumentacji dla części obszarów chronionych.



## 7. OCHRONA I RACJONALNE UŻYTKOWANIE LASÓW

### 7.1. Zagrożenia

Lasy powiatu wałeckiego zostały zaliczone do strefy stałego (najwyższego) stopnia zagrożenia ze strony czynników biotycznych. Ilość gatunków szkodników jak i powierzchnia zagrożenia oraz częstotliwość występowania grzybów i owadów gospodarczych utrzymuje się na bardzo wysokim poziomie. Do czynników predysponujących są m.in. powierzchnia drzewostanów rosnących na gruntach porolnych oraz na najuboższych siedliskach borowych. W takich drzewostanach każdy czynnik stresowy który w lasach naturalnych byłby kompensowany przez opór środowiska, może doprowadzić do strat w ekosystemach monokulturowych. Szczególną rolę inicjującą powstawanie chorób łańcuchowych są czynniki abiotyczne (głównie - wahania poziomu wód gruntowych, susze wiosenne).

Tabela 32. Powierzchnia gruntów leśnych w powiecie wałeckim na tle powiatów woj. zachodniopomorskiego.

Powiat	Powierzchnia gruntów leśnych ogółem (w ha)	Lesistość (w %)	
Choszczeński	52008,9	38,0	
Goleniowski	61017,1	36,8	
Gryficki	21011,4	20,1	
Gryfiński	64771,5	33,6	
Kamieński	28032,4	27,1	
Łobeski	34214,5	31,2	
Myśliborski	50358,8	41,4	
Policki	23304,0	34,0	
Pyrzycki	4660,2	6,3	
Stargardzki	37137,5	23,8	
Białogardzki	34746,1	39,9	
Drawski	82941,7	45,4	
Kołobrzeski	15730,7	21,2	
Koszaliński	71817,6	41,9	
Sławieński	30114,1	28,2	
Szczeciniecki	79936,5	44,0	
Świdwiński	38874,7	34,7	
Wałecki	79 244,5	54,4	
Gminy miejskie	Wałcz	706,1	17,9
Gminy miejsko- wiejskie	Człopa	25 480,5	70,9
	w tym miasto	193,8	29,8
	Mirosławiec	12 571,9	60,1
	w tym miasto	2,0	0,3
Gminy wiejskie	Tuczno	12 416,8	48,3
	w tym miasto	268,4	28,9
Gminy wiejskie	Wałcz	28 069,2	47,5

Źródło: Opracowano na podstawie: Ochrona Środowiska 2008, Warszawa 2008. Informacje i opracowania statystyczne GUS.

Mimo ciągłego zagrożenia ze strony szkodników wtórnych, stan sanitarny i zdrowotny lasu uznawany jest jako dobry, pomimo pogarszającego się stanu drzewostanów liściastych – dębowych i jesionowych.



W dalszym ciągu monitorowany jest stan środowiska i oddziaływanie na las zanieczyszczeń powietrza. Obszar RDLP w Pile jest zaliczony do najmniej zagrożonych na szkody powodowane przez zanieczyszczenie powietrza. Ponieważ zagrożenia biotyczne dla trwałości lasu wynikają z właściwości siedliskowych, będą się one utrzymywały na podobnym poziomie w perspektywie wieloletniej. W przypadku zagrożeń ze strony czynników abiotycznych należy liczyć się z możliwością wystąpienia znacznych zagrożeń spowodowanych anomaliami klimatycznymi.

Nadzór nad gospodarką w lasach niestanowiących własności Skarbu Państwa zgodnie z zapisami ustawy o lasach sprawują starostowie, którzy mogą powierzyć prowadzenie w jego imieniu spraw z zakresu nadzoru nadleśniczym. Sprawy wykonywania nadzoru regulowane są szczegółowo w porozumieniach zawieranych pomiędzy nadleśniczymi a starostami.

## **7.2. Skrócona charakterystyka nadleśnictw:**

### **Nadleśnictwo Wałcz**

Nadleśnictwo Wałcz leży na terenie gmin: Wałcz, Jastrowie, Mirosławiec, Miasto Wałcz; dwóch krain przyrodniczo-leśnych Obręb Wałcz: III Kraina Wielkopolsko-Pomorska, Dzielnicą 2 Pojezierza Krajeńskiego, Obręb Nakielno: I Kraina Bałtycka, Dzielnicą 3 Pojezierza Wałecko-Myśliborskiego. W skład Nadleśnictwa wchodzi dwa obręby (Wałcz, Nakielno), 11 leśnictw i Gospodarstwo szkółkarskie w Rudnicy. Budowa geologiczna gleby: dominują gleby bielcowe, wytworzone na piaskach i żwirach akumulacji rzeczno-lodowcowej. Przeciętna wysokość: 110-160 m. n.p.m. Klimat: typ klimatyczny pojezierny, charakter przejściowy, pomiędzy chłodnym i wilgotnym terenem dzielnicy Pomorskiej, a cieplejszymi i suchszymi dzielnicami środkowo-polskimi. Charakterystyczne są przymrozki występujące aż do początku czerwca oraz jesienne pojawiające się już od końca września.

Powierzchnia ogólna: 17 148 ha, w tym leśna 16 223 ha. Lesistość: ok. 50%. Przeciętna zasobność drzewostanów: 254 m<sup>3</sup>/ha. Przeciętny wiek drzewostanów to około: 55 lat. Struktura wiekowa drzewostanów wg powierzchni: I klasa wieku – 15,98% , II klasa wieku – 15,99%, III klasa wieku – 29,81%, IV klasa wieku – 14,54%, V klasa wieku – 12,88%, VI i wyższe klasy wieku – 9,00%, KO i KDO – 1,8%.

Udział typów siedliskowych lasu: Bśw - 40,78 %, Bmw - 32,83%, LMśw - 15,76%, Ol - 3,07 %, Lśw-2,69 %, Bmw - 1,74 %, LMw - 1,03 %, OIJ - 0,75 %, BMb - 0,43 %, LMb - 0,37 %, Lw - 0,29 %, Ll -0,24 %, Bw - 0,02 %.

Stopień niezgodności z siedliskiem w Nadleśnictwie Wałcz:

- skład gatunkowy zgodny z siedliskiem – 77,9%,
- skład gatunkowy częściowo zgodny z siedliskiem – 19,1%,
- skład gatunkowy niezgodny z siedliskiem – 3%.

Przeciętny przyrost drewna w ciągu roku wynosi 7,85 metrów sześciennych na hektar co daje 109 330 metrów sześciennych na całej powierzchni. W ciągu roku wycina się ogółem 70 040 metrów sześciennych drewna w tym 39 040 metrów sześciennych w użytkach rębnych i 31 000 w użytkach przedrębnych.

Rębniami zupełnymi (wycięcie całego drzewostanu) użytkuje się 80-100 hektarów, natomiast rębniami częściowymi (z pozostawieniem części drzewostanu) ok.40 hektarów.

Powyższe dane pochodzą ze strony internetowej <http://www.pila.lasy.gov.pl/web/walcz/informacjeogolne>

### **Nadleśnictwo Mirosławiec**

Nadleśnictwo gospodaruje na powierzchni 15037,37 ha w tym:

1. Lasy razem - 14487,19 ha
  - Grunty zalesione - 13868,97 ha
  - Grunty niezalesione - 167,19 ha
  - w tym: Grunty do odnowienia - 128,92 ha



Grunty związane z gospodarką leśną - 451,03 ha  
w tym szkółki leśne - 10,91 ha

2. Grunty nieleśne – 550,17 ha

- użytki rolne -110,32 ha w tym: grunty orne - 78,45 ha; sady - 0,28 ha; łąki - 15,77 ha; pastwiska -15,40 ha; wody - 0,04 ha
- użytki ekologiczne 351,49 ha, tereny różne 3,04 ha, tereny zabudowane i zurbanizowane 7,10 ha, tereny komunikacyjne 0,19 ha, nieużytki 70,34 ha w tym bagna - 64,41 ha, wyrobiska nie przeznaczone do rekultywacji 5,93 ha

Zasięgiem administracyjnym nadleśnictwo obejmuje około 27 174 ha, a lesistość terenu sięga 54%.

Podstawowe dane dotyczące drzewostanów:

Wśród lasów nadleśnictwa przeważają drzewostany iglaste i mieszane na średniożywnych i żyznych siedliskach. Głównym gatunkiem lasotwórczym jest sosna pospolita, nie brak jednak drzewostanów bukowych i dębowych zwłaszcza w okolicach jeziora "Wielki Bytyń" oraz wsi Orle.

- przeciętny wiek - 51 lat
- przeciętna zasobność - 241 m<sup>3</sup> /ha
- przeciętny spodziewany przyrost drzewostanów - 6,81 m<sup>3</sup> /ha

% udział klas wieku: I – 17,9 %; II – 17,4 %; III – 30,49 %; IV – 13,98 %; V – 12,68 %; VI – 3,54 %; starsze – 0,94 %.

% udział siedlisk: · Bśw - 3,4 %; BMśw - 54,7 %; BMw - 0,3 %; BMb - 0,0 %; LMśw - 36,7 %; LMw - 0,2 %; LMb - 0,3 %; Lśw - 2,5 %; Lw - 0,1 %; OL - 1,7 %; OLJ - 0,1%

udział gatunkowy drzewostanów wg gatunków panujących: So - 85,2%; Md - 0,6 %; Św - 1,3 %; Bk - 1,8 %; Db - 2,3 %; Dbs - 0,3 %; Dbb - 2,4 %; Dbc - 0,2 %; Brz - 3,9 %; Ol - 2%

Udział drzewostanów na gruntach porolnych - 61% ( 8463 ha )

Problemy nadleśnictwa są typowe dla lasów o dużym % udziale gruntów porolnych. Znaczna powierzchnia drzewostanów silnie opanowanych przez grzyby korzeniowe (huba korzeniowa, opieńka miodowa) ok. 2000 ha powoduje wzmożone szkody ze strony szkodników wtórnych i wiatru. Do zwiększonego zagrożenia z ich strony przyczynia się również prześwietlenie części drzewostanów po gradacji brudnicy mniszki w latach 1978-1982. W latach 90-tych największym problemem było wzmożone występowanie przypłaszczka, a rok 2001 przyniósł znaczne szkody od wiatru. Duże stany zwierzyny powodują występowanie dotkliwych szkód zwłaszcza w gatunkach domieszkowych w prawach. Odrzuć redukcyjny oraz systematyczne gradzenie upraw ze znacznym udziałem gat. liściastych doprowadziło do ograniczenia szkód istotnych. Duża skala zalesień w latach 1992-2003 doprowadziła do znacznego zwiększenia zagrożenia od szkodników glebowych (chrabąszcz majowy, guniak czerwcyk) na gruntach przejętych do zalesienia.

Wykorzystano dane zamieszczone na stronie: <http://www.pila.lasy.gov.pl/web/mirowslawiec/charakterystyka>

### **Nadleśnictwo Płytnica**

Obecny teren nadleśnictwa leży na pograniczu dwóch województw: Zachodniopomorskiego i Wielkopolskiego. Niemal cały terytorialny zasięg zamykają trzy odcinki dróg krajowych: Wałcz - Jastrowie - Piła - Wałcz. Teren należy do jednego z bardziej urokliwych na Pomorzu i Wielkopolsce. Duże, prawie bezludne kompleksy leśne sąsiadują tu z pięknymi rzekami i ich głęboko wciętymi dolinami oraz dzikimi jeziorami. Dużą atrakcją są miejsca tak zwanej „ciszy cywilizacyjnej”.

Wybrane dane operatowe dla Nadleśnictwa Płytnica:

Lesistość: 69,3 %

Powierzchnia ogólna: 16 730,98 ha w tym leśna 16353,59 ha

Kraina przyrodniczo leśna: III Wielkopolsko – Pomorska, Dzielnicza Pojezierza Krajeńskiego III.2. Mezonegion Równiny Wałeckiej III.2.a.

Budowa geologiczna / gleby: dominują gleby rdzawe (95,88%)





przeciętna zasobność drzewostanów: 182 m<sup>3</sup> / ha  
przeciętny wiek drzewostanów: 51 lat  
przeciętny przyrost drzewostanów: 3,55 m<sup>3</sup> / ha  
odnowienia i zalesienia: 131,69 ha / rok  
grunty porolne: 26,9%

Udział typów siedliskowych lasu: Bs 0,9%, Bśw 67,9%, BMśw 23,6%, BMw 0,2%, BMb 0,1%, LMśw 5,6%, LMw 0,4%, Lmb 0,1%, Lśw 0,2%, Ol 1,0%.

16. Udział pow. gatunków panujących: So 96,0%, Md 0,4%, Św 0,3%, Bk 0,2%, Db 0,3%, Brz 1,3%, Ol 1,5%

Nadleśnictwo Płytnica zostało zakwalifikowane do I kategorii obszarów leśnych zagrożonych pożarami. Czynniki predysponujące: zwarte duże kompleksy leśne, niewielka suma opadów rocznych kształtująca się na poziomie 628 mm, niewielki udział gatunków drzew liściastych w strukturach drzewostanów, duża penetracja terenów leśnych przez ludzi, szlaki drogowe i kolejowe biegnące przez kompleksy leśne. Do wykrywania pożarów służy wieża obserwacyjna wyposażona w kamerę telewizji przemysłowej, współpracująca z podobnymi wieżami w sąsiednich nadleśnictwach. Również dużym zagrożeniem jest masowe pojawianie się szkodliwych owadów pierwotnych i wtórnych. Zagrożeniom sprzyja monokulturowy charakter lasów tworzących duży zwarty kompleks. Poważnym problemem są szkody powodowane przez zwierzynę. Poprzez systematyczne zabezpieczanie zagrożonych powierzchni oraz przez poprawę prowadzenia gospodarki łowieckiej szkody od zwierzyny zostały w znacznym stopniu ograniczone. Nowym problemem stają się coraz większe szkody powodowane w drzewostanach przez bobry, których populacja w okresie ostatniego dziesięciolecia znacznie wzrosła. W celu poprawy warunków bytowania i rozwoju organizmów żyjących - w, i na - rozkładającym się drewnie wyznaczono ostoje ksyllobiontów w 167 pododdziałach, o łącznej powierzchni 294,44 ha.

#### Zaplanowane zadania z zakresu hodowli lasu

W bieżącym 10 – leciu przewiduje się 1125,59 ha odnowień i zalesień otwartych. Odnowienia pod osłoną drzewostanów, związane z rębnią częściową i gniazdową zaplanowano na powierzchni 71,67 ha. Posażenia produkcyjne zaprojektowano na powierzchni 118,98 ha, na siedliskach BMśw (bór mieszny świeży) i żyzniejszych, głównie w drzewostanach II b i III a kl. Wieku o składzie odbiegającym od pożądanego. Poprawki i uzupełnienia przewidziane są w wysokości 275,56 ha, w tym poprawki na gruntach projektowanych do odnowienia zalesienia 225,12 ha. Wprowadzenie podszytów zaprojektowano na powierzchni 169,77 ha na siedlisku BMśw (bór mieszny świeży) w drzewostanach o niskim zadrzewieniu i głównie na gruntach porolnych. Pielęgnowanie gleby przewiduje się na powierzchni 1808,37 ha zarówno na uprawach nowo zakładanych jak i w części upraw już istniejących.

#### Nadleśnictwa Tuczo

Nadleśnictwo Tuczo wchodzi w skład RDLP Piła. Siedziba Nadleśnictwa znajduje się w miejscowości Tuczo. Powierzchnia nadleśnictwa wynosi 23016 ha, w tym powierzchnia leśna 22 158 ha. Plan Urządzania Gospodarstwa Leśnego sporządzony został na okres od 01.01.2005r. do 31.12.2014 r. zatwierdzony decyzją Ministra Środowiska z 13 kwietnia 2006r. Do Planu Urządzania Lasu został sporządzony aneks zatwierdzony decyzją Ministra Środowiska z dnia 14.12.2006 r.

#### Charakterystyka przyrodniczo leśna

Wg regionalizacji przyrodniczo leśnej Nadleśnictwo Tuczo położone jest w I Krainie Bałtyckiej , Dzielnicy 3 Pojezierza Wałecko-Myśliborskiego, w mezoregionach Pojezierza Wałeckiego (obręb Strzalinowy oraz centralna i wsch. część obrębu Tuczo) i Równiny Drawskiej (zach. część obrębu Tuczo). Budowa geologiczna/gleby : budowę geologiczną stanowią utwory czwartorzędowe dzielące się na osady plejstoceny i holoceny oraz osady pośrednie. Na obszarze Nadleśnictwa wyróżniono 15 typów i 37 podtypów gleb. Dominują gleby rdzawe (87,62%), oraz gleby płowe (3,65%).





### Struktura siedlisk

wg Planu U.G.L z 1995r.

Bśw 60,4% 25,1 %; Bw 0,2% 0,0 %; Bb 0,0% 0,3 %; BMśw 34,5% 49,9 %; BMw 0,6% 0,1 %; BMb 0,0% 0,3 %; LMśw 3,2% 19,9 %; LMw 0,1% 3,4 %; Lmb 0,1% 0,1 %; Lśw 0,0% 3,4 %; Lw 0,0% 0,1 %; Ol 0,8% 0,5 %; Olj 0,0% 0,5 %

### Skład gatunkowy drzewostanów

Głównym gatunkiem lasotwórczym na terenie Nadleśnictwa jest sosna zwyczajna zajmująca 83,18% pow. leśnej tworząc przeważnie jednogatunkowe drzewostany. Drugim po sosnie gatunkiem lasotwórczym jest brzoza brodawkowata zajmująca 7,16% pow. leśnej stanowiąca domieszkę w mieszanych drzewostanach starszych klas wieku. Trzecim pod względem udziału powierzchniowego jest buk zwyczajny stanowiący 2,30% udziału powierzchniowego.

Pozostałe gatunki to: dąb - 1,96%; świerk - 1,86%; modrzew - 1,62%; olsza - 1,15%; topola - 0,13%; grab - 0,08%; daglezią zielona - 0,07%; olsza szara - 0,04%

### Ocena stopnia zgodności składu gatunkowego z siedliskiem

1. Skład gatunkowy jest zgodny z siedliskiem – 79,12 % powierzchni drzewostanów
2. Skład gatunkowy jest częściowo zgodny z siedliskiem – 19,42 % powierzchni d-stanów
3. Skład gatunkowy jest niezgodny z siedliskiem – 1,46 % powierzchni d-stanów

### Struktura wieku - Przeciętny wiek drzewostanów 51 lat

Podział na gospodarstwa:

**S** - gospodarstwo specjalne obejmujące rezerwy wraz z otulinami, ostoje zwierząt chronionych, lasy glebochronne, lasy na stałych powierzchniach badawczych i doświadczalnych, lasy na siedlisku Bb, BMb, Lmb, lasy cenne przyrodniczo. Użytkowanie rębne wynika z potrzeb hodowlanych drzewostanów

**O** - gospodarstwo lasów ochronnych obejmujące drzewostany będące lasami ochronnymi z wyjątkiem zaliczanych do gospodarstwa specjalnego przebudowy. Rębnia zupełna została zaprojektowana na słabszych siedliskach (Bśw, BMśw1). W pozostałych drzewostanach zaplanowano rębnię II i III;

**GZ** - gospodarstwo zrębowe obejmujące drzewostany na siedliskach Bśw, Bw, BMśw (1), BMw, OL i na innych siedliskach, gdzie uzasadniony będzie zrębowy sposób zagospodarowania. Zaplanowano zagospodarowanie rębnią Ib;

**GPZ** - gospodarstwo przerębnowo – zrębowe obejmujące drzewostany a siedliskach BMśw(2), LMśw, LMw, Lśw, Lw, Olj i na pozostałych siedliskach w drzewostanach rębnych, w których przyjmuje się jako sposób zagospodarowania rębnie złożone II i III;

**R** - gospodarstwo przebudowy obejmujące drzewostany zakwalifikowane do przebudowy. Zaplanowano rębnię Ib oraz II i III.

### Ochrona ekosystemów leśnych

Stan sanitarny drzewostanów jest dobry. Znaczna część drzewostanów (ok. 54%) została założona na gruntach porolnych, stąd poważnym zagrożeniem jest huba korzeni. Stałym zagrożeniem są szkodniki pierwotne. Duże szkody w uprawach powodują zdarzające się często późne przymrozki. W ostatnich latach notujemy znaczne szkody spowodowane przez czynniki abiotyczne - silne wiatry i śnieg. W 2001 roku pozyskano ok. 10000 m<sup>3</sup> drewna pochodzącego wiatrołomów i złomów. Obecnie najważniejszym zadaniem jest utrzymywanie dobrego stanu sanitarnego lasów, systematyczne usuwanie wydzielającego się posuszu oraz monitorowanie rozwoju szkodników. Na terenie Nadleśnictwa znajdują się powierzchnie doświadczalne SGGW w Warszawie obejmujące drzewostany So I, II i III klasy wieku założone na gruntach porolnych o pow. 269,94 ha. Od 1988 roku realizowany jest temat badawczy „Analiza wybranych grup makrofauny glebowej w zagrożonych drzewostanach i zdegradowanych biocenozach borów sosnowych” oraz od 1991 roku rozpoczęto w obiekcie tym eksperyment dotyczący możliwości sterowania dynamiką liczebności populacji owadów w tym również szkodliwych. Zbierane są tutaj również materiały do prac magisterskich, doktorskich i innych opracowań naukowych.

Dane pochodzą ze strony internetowej: <http://www.bialystok.lasy.gov.pl/web/tuczno/informacjeogolne>



### **Nadleśnictwo Człopa**

Nadleśnictwo Człopa położone jest na terenie województwa zachodniopomorskiego, w powiecie wałeckim oraz w niewielkiej części (około 0,66% powierzchni) na terenie województwa wielkopolskiego, w powiecie czarnkowsko-trzcianeckim. Terytorialny zasięg działania Nadleśnictwa Człopa wynosi około 27 tys. ha obejmując 4 gminy i 20 obrębów ewidencyjnych. Około 88 % powierzchni Nadleśnictwa to zasadniczo jeden kompleks leśny, w którym enklawy tworzą jedynie grunty miasta Człopa i okolicznych wsi.

Nadleśnictwo Człopa znajduje się na obszarze I krainy przyrodniczo-leśnej, zwanej Krainą Bałtycką, w Dzielnicy Pojezierza Wałecko-Myśliborskiego. Tereny te ukształtowała epoka lodowcowa - zlodowacenie bałtyckie, stąd urozmaicona rzeźba terenu: równiny, pagórki, a nawet wzgórza poprzecinane rzekami i licznymi jeziorami. Rozległe lasy i jeziora, ostoje licznych, niejednokrotnie rzadkich gatunków roślin i zwierząt, to prawdziwe bogactwo tego terenu. Lasy Nadleśnictwa Człopa to w 95% drzewostany sosnowe, wiąże się to z licznymi problemami związanymi z aktywnością szkodników pierwotnych oraz wtórnych. Duże zagrożenie stanowią także patogeny grzybowe, zwłaszcza huba korzeni i opieńka miodowa, (drzewostany na gruntach porolnych zajmują około 34% powierzchni), oraz szkody wyrządzane przez zwierzynę leśną.

Na terenie nadleśnictwa wyznaczone są stałe powierzchnie, na których prowadzony jest monitoring techniczny i biologiczny, czyli zbierane są dane do badań nad stanem środowiska leśnego i kondycji zdrowotnej drzewostanów. Ze względu na warunki klimatyczne (mała ilość opadów) oraz skład gatunkowy drzewostanów (ogromna przewaga sosny) lasy Nadleśnictwa zaliczane są do I kategorii zagrożenia pożarowego. W związku z tym nadleśnictwo posiada system obserwacyjno – alarmowy składający się z punktu obserwacyjnego wyposażonego w TV przemysłową, łączność telefoniczną i radiową. W ramach ochrony przeciwpożarowej prowadzone są działania gospodarcze związane z udostępnianiem dróg pożarowych, punktów czerpania wody oraz wykonywania pasów przeciwpożarowych.

W Nadleśnictwie Człopa przeważają siedliska borowe: BMśw - 46 %, Bśw - 35 %, LMśw - 16 %, Lśw - 2 %, OIJ - 1 %. W składzie gatunkowym większości drzewostanów dominuje sosna zwyczajna 95,6% powierzchni leśnej, ponadto występuje brzoza 2,3%, olsza czarna 0,6%, buk 0,5%, dęby 0,4%, modrzew 0,3%, świerk 0,2 % oraz pozostałe gatunki 0,1%.

#### **Struktura gatunkowa**

Głównym lasotwórczym gatunkiem jest sosna, panująca na 93,78% powierzchni gruntów zalesionych; 2,28% powierzchni zajmują drzewostany z panującą brzozą; 1,12% - modrzewiem; 0,92% - dębem; 0,88% - bukiem i 0,65% olszą. Pozostałe gatunki jako panujące występują sporadycznie.

#### **Struktura wiekowa**

Najliczniejszymi podklasami wieku w Nadleśnictwie są: IIIa - 3040,74 ha (16,97%), IIb - 2170,27 ha (12,11%), IIIb - 2091,32 ha (11,67%).

#### **Zgodność składu gatunkowego drzewostanów z gospodarczym typem drzewostanu**

Drzewostany niezgodne z gospodarczym typem drzewostanu zajmują 0,88% powierzchni wszystkich drzewostanów.

Gospodarka leśna N-ctwa jest podporządkowana całościowemu postrzeganiu ekosystemu leśnego i trosce o wszystkie jego elementy – nie tylko o drzewostany. Przestrzeganie zasady zachowania różnorodności strukturalnej ekosystemu, polegającej na tym, że żaden naturalny element struktury lasu: wykroty, leżanina, martwe stojące drzewa, drzewa dziuplaste, drzewa zamierające itp. nie jest z niego trwale wyeliminowany, ani jego występowanie znacząco ograniczone, poskutkowało wyznaczeniem 271,01 ha lasu jako tzw. ostoi ksylobiontów (organizmów bytujących w drewnie).

Aktualnie obowiązujący PLAN URZĄDZANIA LASU Nadleśnictwa Człopa (obrzęby leśne Człopa i Drzonowo) opracowany został na okres od 1 stycznia 2005 r. do 31 grudnia 2014 r. przez Biuro Urządzania Lasu i Geodezji Leśnej oddział w Szczecinku. Plan ten został zatwierdzony przez Ministra Środowiska - Decyzją zn. spr. DLOPiK-L-lp-611-37/06 z dn. 12 maja 2006 roku.

Informacje pochodzą ze strony internetowej <http://www.bialystok.lasy.gov.pl/web/czlopa/informacjeogolne>



Tabela 33. Leśnictwo. Zmiana cech w latach: 2003-2007.

LEŚNICTWO						
		2003	2004	2005	2006	2007
LEŚNICTWO WSZYSTKICH FORM WŁASNOŚCI						
Powierzchnia gruntów leśnych						
ogółem	ha	78 432,2	78 903,8	79 101,9	79 244,5	79 410,3
lasy ogółem	ha	76 182,8	76 667,6	76 863,3	77 012,9	77 058,2
grunty leśne publiczne ogółem	ha	78 133,5	78 568,2	78 735,9	78 806,9	78 942,4
grunty leśne publiczne Skarbu Państwa	ha	77 923,6	78 358,3	78 506,5	78 582,1	78 719,0
grunty leśne publiczne Skarbu Państwa w zarządzie Lasów Państwowych	ha	74 858,6	75 308,6	75 484,8	75 568,4	75 720,8
grunty leśne prywatne	ha	298,7	335,6	366,0	437,6	467,9
Powierzchnia gruntów nieleśnych zalesionych i przeznaczonych do zalesienia						
zalesienia ogółem	ha	190,4	121,0	125,8	96,9	114,2
zalesienia lasy publiczne ogółem	ha	133,4	121,0	125,8	65,2	55,4
zalesienia lasy publiczne Skarbu Państwa	ha	133,4	121,0	125,8	65,2	55,4
zalesienia lasy publiczne Skarbu Państwa w zarządzie Lasów Państwowych	ha	133,4	121,0	125,8	65,2	55,4
zalesienia lasy prywatne ogółem	ha	57,0	0	0	31,7	58,8
grunty nieleśne przeznaczone do zalesienia ogółem	ha	97,5	214,7	159,7	107,8	10,7
grunty nieleśne przeznaczone do zalesienia w zarządzie Lasów Państwowych	ha	97,5	214,7	159,7	107,8	10,7
lesistość w %	%	54,10	244,00	244,20	244,70	54,50
LEŚNICTWO (POZA SKARBEM PAŃSTWA)						
Powierzchnia gruntów leśnych						
ogółem	ha	508,60	545,50	595,40	662,40	691,30
lasy ogółem	ha	500,60	537,50	587,40	654,40	683,30
lasy ochronne	ha	88,80	88,80	118,70	118,70	118,70
grunty leśne prywatne ogółem	ha	298,70	335,60	366,00	437,60	467,90
grunty leśne prywatne osób fizycznych	ha	252,70	292,40	329,00	386,20	404,10
grunty leśne gminne ogółem	ha	209,90	209,90	229,40	224,80	223,40
grunty leśne gminne lasy ogółem	ha	201,90	201,90	221,40	216,80	215,40
grunty leśne gminne lasy ochronne	ha	88,80	88,80	118,70	118,70	118,70
Odnowienia i zalesienia						
ogółem	ha	58,0	0	4,3	32,5	60,8
lasy prywatne	ha	58,0	0	4,3	32,5	60,8
zalesienia						
ogółem	ha	57,0	0	0	31,7	58,8
lasy prywatne	ha	57,0	0	0	31,7	58,8
Pozyskiwanie drewna (grubizny)						
ogółem	m <sup>3</sup>	183	536	662	1 780	366
lasy prywatne	m <sup>3</sup>	166	516	632	1 009	336
lasy gminne	m <sup>3</sup>	17	20	30	771	30

**7.3. Cele i zadania powiatu***Tabela 34. Cele i zadania powiatu w ramach ochrony zasobów leśnych*

	<b>Cele i zadania</b>	<b>Finansowanie</b>	<b>Współpraca</b>
1.	Promowanie różnorodności gatunkowej w zalesieniach porolnych (w powiązaniu z warunkami siedliskowymi)	Nadleśnictwa, ARiMR WFOŚiGW	Starostwo ośrodki naukowe
2.	Zalesianie terenów o niskich klasach bonitacyjnych gleb i gruntów porolnych, wyłączonych z użytkowania rolniczego	budżet Państwa, Nadleśnictwa, ARiMR WFOŚiGW, środki właścicieli	Nadleśnictwa, właściciele, ARiMR
3.	Dostosowanie drzewostanów leśnych do warunków siedliskowych. Przebudowa monokultur sosnowych.	budżet Państwa, Nadleśnictwa,	Nadleśnictwa, właściciele, ARiMR
4.	Nadzór nad lasami niestanowiącymi własności Skarbu Państwa	Powiat	Starostwo Powiatowe Nadleśnictwa
5.	Rozpoznanie potrzeb i możliwego zakresu odnowy zabytkowych zadrzewień (w tym parkowych, przypałacowych, podworskich, itd.)	gminy, WFOŚiGW, inwestorzy	Woj. Konserwator Zabytków, inwestorzy, ośrodki naukowe,
6.	Wspieranie działań mających na celu restytucję siedlisk mokradlowych i renaturyzację dolin niewielkich cieków	środki własne inwestorów, fundusze celowe,	NFOŚiGW, WFOŚiGW, gminy, administratorzy cieków
7.	Wykonanie uproszczonych planów urządzania lasów (inventaryzacji) dla lasów nie stanowiących własności Skarbu Państwa	Starosta, ANR	gminy, Nadleśnictwa,
8.	Realizacja wspólnych działań z administratorami zasobów leśnych na rzecz ich ochrony oraz promocji racjonalnej gospodarki leśnej	środki nadleśnictw, fundusze celowe; dofinansowanie z budżetu powiatu	Gminy powiatu, JST
9.	Ograniczanie skali problem zaśmiecania lasu, parkingów leśnych	budżet gmin, środki nadleśnictw	Gminy powiatu nadleśnictwa

Zgodnie z art. 14 ust. 1 ustawy z dnia 28 listopada 2003 roku *o wspieraniu rozwoju obszarów wiejskich ze środków pochodzących z Sekcji Gwarancji Europejskiego Funduszu Orientacji i Gwarancji Rolnej* Starosta Wałecki w 2008/9 roku dokonał oceny udatności założonych upraw oraz przekwalifikuje z urzędu grunt rolny na grunt leśny (Dz. U. z 2003, Nr 229, poz. 2273).

Powierzchnia gruntów rolnych zalesionych na podstawie uzgodnionego przez Starostę Wałeckiego z ARiMR rocznego limitu zalesienia na rok:

2002 – **36,00 ha**

2003 – **80,00 ha**

ARiMR w ramach realizacji **Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2004 – 2006** nadzorowała wykonanie zalesień gruntów rolnych o łącznej powierzchni:

ARiMR Zachodniopomorski Oddział Regionalny: 321,70 ha

ARiMR Wielkopolski Oddział Regionalny: 30,65 ha



#### 7.4. Wybrane cele i zadania powiatu wynikające z programu ochrony środowiska województwa zachodniopomorskiego na lata 2008-2011 z perspektywą do roku 2015

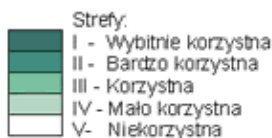
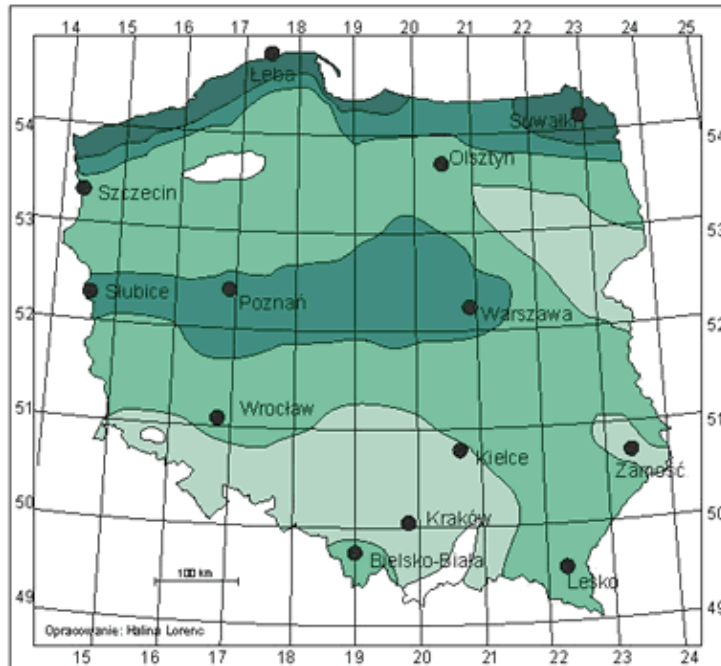
Tabela 35. Wybrane cele i zadania powiatu wynikające z wojewódzkiego programu ochrony środowiska  
Ochrona i racjonalne użytkowanie lasów.

	ZADANIA	DZIAŁANIA	REALIZUJĄ	FINANSOWANIE
1	Ochrona i rozwój systemu obszarów chronionych, ochrona roślin i zwierząt, ochrona siedlisk i ekosystemów oraz krajobrazu.	a) realizacja „Krajowego programu zwiększania lesistości” (do 2010), b) zalesianie nowych terenów, z uwzględnieniem uwarunkowań przyrodniczo - krajobrazowych, c) prowadzenie waloryzacji przyrodniczej obszarów leśnych, d) sporządzenie uproszczonych planów urządzania lasów, którymi dysponuje Agencja Nieruchomości Rolnych oraz ich aktualizacja w celu prowadzenia prawidłowej gospodarki leśnej.	Lasy Państwowe, ANR, podmioty prywatne	Środki budżetowe, fundusze pomocowe UE, NFOŚiGW
2	Wykorzystanie funkcji lasów jako instrumentu ochrony środowiska.	a) tworzenie spójnych kompleksów leśnych szczególnie w obszarze korytarzy ekologicznych i wododziałów, b) zwiększenie ilości i powierzchni zadrzewień na terenach rolniczych oraz rozszerzenie zakresu leśnej rekultywacji terenów zdegradowanych, c) renaturalizacja obszarów leśnych, w tym obszarów wodno - błotnych i obiektów cennych przyrodniczo, znajdujących się na terenach leśnych.	Lasy Państwowe, JST	
3	Zmiana struktury gat. i wiek. lasów, odnowienie uszkodzonych ekosystemów	a) realizacja planów urządzania lasów.	Lasy Państwowe	
4	Edukacja leśna społeczeństwa, dostosowanie lasów do pełnienia zróżnicowanych funkcji przyrodniczych i społecznych.	a) podnoszenie świadomości przyrodniczej społeczeństwa, udostępnienie lasów poprzez utrzymanie i rozwój posiadanej infrastruktury, rozszerzaniu bazy do edukacji ekologicznej, partycypacji w inwestycjach wspólnych z samorządami w zakresie rozwoju turystyki na obszarach leśnych i przyleśnych, b) doradztwo dla właścicieli gruntów korzystających ze wsparcia UE dla działań związanych z leśnictwem.	Lasy Państwowe	
5	Identyfikacja zagrożeń lasów i zapobiegania ich skutkom.	a) monitorowanie oraz ograniczanie występowania szkodników owadzych w lasach, b) monitorowanie oraz ograniczanie zagrożenia pożarowego w lasach, c) wzmacnianie techniczne służb leśnych dla potrzeb ujawniania i zwalczania zagrożeń niszczenia przyrody przez człowieka (walka z kłusownictwem, zaśmiecaniem i dewastacją terenów leśnych).	Lasy Państwowe	



## 8. Wykorzystanie energii odnawialnej

Budowa elektrowni wiatrowej lub parku elektrowni wiatrowych ze względu na duże gabaryty, obecność elementów ruchomych, możliwe zakłócenia elektromagnetyczne i hałas w trakcie pracy, a także uwarunkowania przyrodnicze, kulturowe, walory turystyczno wypoczynkowe, wymaga uwzględnienia w procesie inwestycyjnym szeregu zagadnień..



Aktualizacja mapy na podstawie okresu obserwacyjnego 1971-2000

Ośrodek  
Meteorologii



Problematyka lokalizacji i budowy siłowni wiatrowych jak dotychczas nie jest jednak ściśle skodyfikowana w prawie polskim. Zalecenia Ministerstwa stanowią jedyne uzupełnienie obowiązujących przepisów o zagospodarowaniu przestrzennym, którym podlega budowa siłowni wiatrowej. Zawarte w piśmie Ministerstwa wytyczne dla samorządów planujących na swoim terenie rozwój energetyki wiatrowej stanowią zbiór podstawowych zasad, obowiązujących w większości krajów rozwijających energetykę wiatrową. Zaleca się lokalizowanie farm wiatrowych na terenach rolniczych i nieużytkach o ograniczonej przydatności do innych celów.

W dniu 23 stycznia 2008 r., KE przyjęła projekt dyrektywy ws. Promocji odnawialnych źródeł energii. Dokument ten w ciągu najbliższych lat będzie podstawą dla wszelkich działań związanych z produkcją zielonej energii oraz inwestycjami w technologie odnawialne.

Rycina 12. Powiat w układzie stref energetycznych wiatru (mezoskala).

### Zobowiązania Polski w zakresie odnawialnych źródeł energii

- osiągnięcie w roku 2010 poziomu 12% udziału energii ze źródeł odnawialnych w bilansie energii pierwotnej (Biała Księga „Energia dla przyszłości – odnawialne źródła energii” z listopada 1997r).
- osiągnięcie w 2010 r. 22% udziału energii elektrycznej ze źródeł odnawialnych w całkowitej konsumpcji energii elektrycznej w UE (Dyrektywa 2001/77/EC z 27 września 2001 r. w sprawie promocji energii elektrycznej produkowanej ze źródeł odnawialnych na wewnętrznym rynku energii).

### Zobowiązania międzynarodowe:

- Ramowa Konwencja Narodów Zjednoczonych w sprawie Zmian Klimatu
- Protokół z Kioto do tej konwencji, odnośnie redukcji dwutlenku węgla

### Aspekty ekologiczne wykorzystania energii wiatrowej

Według danych Komisji Energetyki Wspólnoty Europejskiej (Program Thermie) - zainstalowanie jednej elektrowni wiatrowej o mocy 300 kW pozwala zredukować rocznie wydzielanie zanieczyszczeń o następującej ilości: 4-7 ton dwutlenku siarki, 3-5 ton tlenków azotu, 500-1000 ton dwutlenku węgla, 30-60 ton popiołów.



Zalety i wady pozyskiwania energii z wiatru

## Zalety:

- Pozytywny efekt ekologiczny
- Odnawialność energii bez dodatkowych kosztów
- Niskie koszty eksploatacji elektrowni
- Odnawialne źródła energii są źródłami lokalnymi co wpływa na dekoncentrację elektrowni (mniejsze koszty przesyłu energii)
- Zwiększenie poziomu bezpieczeństwa energetycznego
- Modułowy charakter większości technologii pozwala na ich stopniowe rozszerzanie

## Wady:

- Wysokie koszty inwestycyjne
- Niska przewidywalność produkcji energii
- Zagrożenie dla ptaków
- Degradacja krajobrazu

**8.1. Cele i zadania powiatu**

Podejmowane przez Rady Gmin uchwał w sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla lokalizacji elektrowni wiatrowych.

## Cele planu:

- stworzenie warunków do rozwoju energetyki, wykorzystującej odnawialne źródła energii, jako kierunku proekologicznych działań inwestycyjnych,
- umożliwienie realizacji zamierzeń inwestycyjnych, mających wpływ na ożywienie gospodarcze terenu gminy,
- potrzeba unormowania prawnego umożliwiającego budowę elektrowni wiatrowych do produkcji energii elektrycznej w sposób ekologiczny i nieuciążliwy na terenach objętych opracowaniem, przeznaczonych w studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy pod lokalizację źródeł energii odnawialnych.

Ustalenia powinny obejmować i uwzględniać m.in.

- zakres obsługi inżynierskiej i ochrony środowiska,
- przepisy szczegółowe dotyczące zasad zagospodarowania terenu,
- przeznaczenie terenów oraz linie rozgraniczające tereny o różnym przeznaczeniu lub różnych zasadach zagospodarowania, a także szczególne warunki zagospodarowania terenu oraz ograniczenia w ich użytkowaniu, w tym zakaz zabudowy,
- zasady ochrony i kształtowania ładu przestrzennego oraz parametry i wskaźniki kształtowania zabudowy oraz zagospodarowania terenu, w tym linie zabudowy, gabaryty obiektów i wskaźniki intensywności zabudowy,
- zasady ochrony środowiska, przyrody, krajobrazu i dziedzictwa kulturowego, zabytków,
- zasady i warunki scalania i podziału nieruchomości,
- zasady modernizacji, rozbudowy i budowy systemów komunikacji i infrastruktury technicznej,

Tabela 36. Cele i zadania powiatu w ramach realizacji zwiększania udziału źródeł energii odnawialnej

	Cele i zadania	Realizują + współpraca	finansowanie
1.	Rozpoznanie możliwości wykorzystania odnawialnych źródeł energii w powiecie	Gminy, organizacje pozarządowe, przedsiębiorcy, WFOŚiGW, JST	WFOŚiGW, budżet gmin, POIiŚ
2.	Wspieranie przedsięwzięć wykorzystujących odnawialne źródła energii	Gminy, JST	budżet gmin, POIiŚ
3.	Promowanie wśród mieszkańców powiatu energię ze źródeł odnawialnych	JST	JST



## 9. OCHRONA ZASOBÓW KOPALIN I POWIERZCHNI ZIEMI

Pojezierze Południowopomorskie zajmuje obszar pomiędzy morenami fazy pomorskiej na północy, Pradolina Toruńsko-Eberswaldzką na południu, doliną Odry na zachodnie i doliną Wisły na wschodzie. Makroregion ten leży na szlaku odpływu lodowcowo-rzeczno, który spowodował powstanie rozległych piaszczystych równin (sandrów) w dorzeczu Drawy, Gwdy, Brdy i Wdy. Pomiedzy dolinami tych rzek występują wzgórza morenowe z okresu recesji fazy poznańskiej i podfazy krajeńskiej. Pojezierze Wałeckie, będące jednym z 12 mezoregionów Pojezierza Południowopomorskiego zajmuje powierzchnię około 1860 km<sup>2</sup>, pomiędzy równiną Drawską na zachodzie, Pojezierzem Drawskim na północy Równiną Wałecką i Doliną Gwdy na wschodzie oraz Pradolina Noteci na południu. Pojezierze Wałeckie stanowi wysoczyznę z kilkoma pasmami moren czołowych podfazy krajeńskiej na południowym przedpolu moren fazy pomorskiej.

Budowa geologiczna terenu determinuje występowanie licznych kopalin pospolitych – kruszywa naturalnego – piasków i żwirów oraz złóż torfu.

Tabela 37. Rejestr obszarów górniczych (na podstawie: PIG Warszawa oraz zasobów archiwum powiatowego)

Nr rejestru	Koncesja	Nazwa	Data dec.	Stan
10-16/1/35	OS-7521-24/2003	Drzonowo Wałeckie	2003-08-25	aktualny *
10-16/2/74	OS-7521-21/2006	Golin (torf )	2006-08-02	aktualny
XXVIII/1/1	1/96	Hanki	1996-03-13	aktualny
XXVIII/1/23	2/97	Kołatnik	1977-02-21	aktualny
XXVIII/1/24	OS-IX/7515-K/17/96/97	Mielęcín	2007-03-21	aktualny
10-16/1/37	OS-7521-31/2003	Mirowsławiec II (ZECWIK – Mirowsławiec – upłynął termin)	2003-09-26	aktualny *
10/16/1/64	OS-7521-43/2005	Mirowsławiec JS	2005-12-30	aktualny
10-16/1/23	SR-GGW/7415/10/02	Rzeczycza (Olsztyńskie Kopalnie Surowców Mineralnych)	2002-12-21	aktualny
XXVIII/1/40	1/97	Tuczno	1977-02-21	aktualny
XXVIII/1/39	5/97	Walcz	2005-01-10	aktualny
10-16/2/89	OS-7521-24/2007	Walcz – Działka 3732 – ZGK Walcz	2007-10-22	aktualny

W myśl przepisów ustawy z dnia 27.04.2001 roku Prawo ochrony środowiska złoża kopalin podlegają ochronie, której wyrazem jest m. in. zabezpieczenie warunków do ich eksploatacji (obecnie lub w przyszłości). Obowiązek ochrony złóż kopalin spoczywa na różnych podmiotach życia społeczno-gospodarczego, przy czym jego charakter, znaczenie oraz środki za pomocą, których jest on realizowany, zależą od rodzaju i skali wpływu poszczególnych podmiotów na byt danego złoża. Szczególna rola oraz odpowiedzialność w zakresie ochrony złóż przypada, na podstawie przywołanych wyżej przepisów Prawa ochrony środowiska jak i ustawy z dnia 27.03.2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz.U.03.80.717 ze zm.), organom samorządu terytorialnego szczebla gminnego, stanowiącym prawo miejscowe poprzez uchwalenie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego, który ustala przeznaczenie terenów (m.in. dla inwestycji) oraz określa sposób ich zagospodarowania i zabudowy. Zapisy w miejscowych dokumentach planistycznych winny chronić złoża przed ich trwałym zainwestowaniem. Ponadto powinny one określać potrzeby i możliwości zaspokojenia zapotrzebowania ludności na surowce mineralne zwłaszcza miejscowe w szczególności budowlane i drogowe w perspektywie wieloletniej w oparciu o znane i przewidywane złoża kopalin.

W ramach realizacji przez Powiat - jako lidera projektu - zadania pn.: „Termomodernizacja obiektów użyteczności publicznej na terenie powiatu wałeckiego” współfinansowanego ze środków FS (POiŚ Działanie 9.3 Termomodernizacja obiektów użyteczności publicznej) nie planuje się montażu instalacji wykorzystujących energię z ciepła Ziemi, co nie wyklucza podjęcia tego rodzaju inicjatyw w przyszłości. W chwili opracowywania Programu Zarząd Powiatu nie dysponował informacjami o działaniach podejmowanych przez osoby fizyczne mających na celu wykorzystanie niskotemperaturowej energii cieplnej.

\* koncesje dla złoża Drzonowo Wałeckie oraz w Mirowsławcu zostały wygaszone kolejno: 27 lipca 2009 roku i 24 lipca 2009 roku.

**9.1. Cele i zadania powiatu w zakresie ochrony powierzchni ziemi**

Tabela 38. Harmonogram realizacyjny zadań powiatu z zakresu ochrony zasobów kopalin i powierzchni ziemi.

Kierunek działania	Zadanie	lata	realizują	finansowanie
<b>Zadania krótkoterminowe</b>				
<b>Cel strategiczny: <i>Ochrona zasobów złóż poprzez ich racjonalne wykorzystywanie i oszczędne gospodarowanie oraz właściwa rekultywacja wyrobisk poeksploatacyjnych.</i></b>				
<b>Ochrona bazy surowcowej powiatu</b>	Aktualizacja gminnych inwentaryzacji złóż kopalin	2009-2012	PIG	Budżet państwa
	Uwzględnienie w studiach uwarunkowań i kierunkach zagospodarowania gmin oraz miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego wszystkich znanych złóż w granicach ich udokumentowania	2009-2012	Urzędy gmin	-
	Opracowanie bilansu zdolności eksploatacyjnych zakładów wydobywczych	2009-2012	Urzędy gmin	-
<b>Ochrona obszarów perspektywicznych</b>	Wykonanie inwentaryzacji obszarów prawdopodobnych wystąpień złóż kopalin	2009-2012	PIG	-
	Opracowanie propozycji zapisów w aktach prawa miejscowego (studium uwarunkowań i kierunki zagospodarowania gminy, miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego gminy), gwarantujących ochronę obszarów rezerw zasobowych	2009-2010	Starostwo Powiatowe	-
<b>Rekultywacja wyrobisk poeksploatacyjnych</b>	Objęcie obowiązkiem uzyskania decyzji, ustalającej kierunek rekultywacji, wszystkich jednostek prowadzących powierzchniową eksploatację kopalin	2009-2012	Starostwo Powiatowe	-
<b>Zadania długoterminowe</b>				
<b>Cel strategiczny: <i>Ochrona zasobów złóż poprzez ich racjonalne wykorzystywanie i oszczędne gospodarowanie oraz właściwa rekultywacja wyrobisk poeksploatacyjnych.</i></b>				
<b>Ochrona bazy surowcowej powiatu</b>	Zabezpieczenie obszarów udokumentowanych złóż przed trwałym zainwestowaniem uniemożliwiającym ich wydobywanie	do 2015	Urzędy Gmin	-
<b>Ochrona obszarów perspektywicznych</b>	Opracowanie bilansu potrzeb według przyjętej strategii rozwoju	do 2015	Urzędy Gmin	-
<b>Rekultywacja wyrobisk poeksploatacyjnych</b>	Inwentaryzacja „dzikich wyrobisk”	do 2015	Urzędy Gmin	-



Tabela 39. Zadania ciągle powiatu w ramach ochrony powierzchni ziemi

Lp.	Zadania	Realizują + współpraca	finansowanie
1.	Prowadzenie okresowych badań jakości gleby i ziemi	Starosta Uwagi: brak rozporządzenia regulującego zakres i sposób prowadzenia badań	
2.	Lokalizacja obszarów naruszeń standardów gleby	Starosta + WIOŚ	środki budżetowe
3.	Ograniczanie przeznaczania gruntów na cele nierolnicze i nieleśne	Starosta	budżet powiatu
4.	Określanie funkcji terenu w aktach prawa miejscowego	Wójt	budżet gminy
5.	Zalesianie gruntów wyłączonych z użytkowania rolniczego z uwzględnianiem potrzeb ochrony bioróżnorodności	Właściciele gruntów, PGL, nadleśnictwa	środki własne właścicieli środki budżetowe
6.	Upowszechnianie zasad Kodeksu Dobrej Praktyki Rolniczej	JST, ODR	budżet gmin i powiatu
7.	Wspieranie inicjatyw podejmowanych na rzecz zwiększania lesistości powiatu	Starosta, gminy, nadleśnictwa, właściciele gruntów	budżet środki własne
8.	Popularyzacja działań na rzecz rozwoju rolnictwa ekologicznego	JST	budżet gmin i powiatu
9.	Kształtowanie marginesów ekologicznych	Właściciele gruntów Gminy, gminy, Starostwo, ODR	budżet środki własne
10.	Tworzenie planów nawożenia w oparciu o mapy glebowe	Właściciele ferm zwierząt	Środki własne

## 9.2. Wybrane cele i zadania powiatu wynikające z programu ochrony środowiska województwa zachodniopomorskiego na lata 2008-2011 z perspektywą do roku 2015

Tabela 40. Ochrona gleb i rekultywacja terenów zdegradowanych - kierunki działań w latach 2008-2011.

	ZADANIA	DZIAŁANIA	REALIZUJĄ	FINANSOWANIE
1	Ochrona gleb przed degradacją	a) promocja produkcji rolnej zapewniającej zrównoważone wykorzystanie gleb, b) wdrażanie i upowszechnianie zasad K D P R, c) kontrola obiektów hodowli zwierząt średnich i dużych oraz postępowania z gnojowicą, d) ochrona gleb przed erozją i zakwaszeniem, e) kontrola jakości gleb, f) działania zmierzające do odkwaszenia gleb, g) przestrzeganie zasad ochrony gleb	Ośrodki doradztwa rolniczego, ARiMR  Ośrodki doradztwa rolniczego, ARiMR, Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska  JST, właściciele gruntów Starosta, Stacje Chem.-Roln. Właściciele i dzierżawcy gruntów rolnych Podmioty gospodarcze	Budżet państwa, użytkowników środowiska,  środki pomocowe UE,  NFOŚiGW, WFOŚiGW
2	Rekultywacja terenów zdegradowanych	a) rekultywacja składowisk odpadów, eksploatowanych do 2002 roku, b) rozminowanie obszarów po poligonach oraz usunięcie zanieczyszczeń gruntu.	Właściciel terenu, Wojewoda  Właściciel terenu	

**10. OGRANICZENIE RYZYKA WYSTĄPIENIA POWAŻNYCH AWARII I MINIMALIZACJA ICH SKUTKÓW ORAZ ZWIĘKSZENIE BEZPIECZEŃSTWA CHEMICZNEGO**

Przez teren powiatu przebiegają dwie drogi krajowe K-10 i K-22, drogi wojewódzkie nr 163, 177, 178 i 179 oraz drogi powiatowe. Wymienione szlaki drogowe umożliwiają komunikację z większością jednostek osadniczych. Komenda Powiatowa PSP w Wałczu zwraca uwagę na duże zagrożenie wynikające z przewozu materiałów niebezpiecznych, odbywającego się transportem kołowym, drogami krajowymi K-10 i K-22 przebiegającymi przez centra miast Wałcz, Mirosławiec i Człopa. Awarie i wypadki drogowe o dużym prawdopodobieństwie zdarzenia mogą prowadzić do katastrof chemicznych oddziałujących negatywnie na duże skupiska ludzi i środowisko.

Elementem infrastruktury drogowej, który w znacznym stopniu rozwiąże niekorzystny dla bezpieczeństwa układ komunikacyjny jest planowana budowa obwodnicy miasta Wałcza.

*Tabela 41. Cele i zadania powiatu w ramach ograniczenia ryzyka wystąpienia poważnych awarii i minimalizacji ich skutków oraz zwiększenia bezpieczeństwa chemicznego.*

	<b>MONITOROWANIE ZAGROŻEŃ</b>	<b>Główny wykonawca sektora zadaniowego</b>	<b>W reagowaniu uczestniczy</b>
1.	Bezpieczeństwo środowiska naturalnego	WIOŚ oraz SANEPID	PSP, OSP, Policja, PRM
2.	Bezpieczeństwo elektroenergetyczne	ENEA Rejon Dystrybucji Energii w Wałczu	PSP, OSP, Policja,
3.	Bezpieczeństwo dostaw gazu	Rozdzielnia Gazu w Wałczu	PSP, OSP, Policja,
4.	Bezpieczeństwo drogowe: Zwiększanie bezpieczeństwa przewozów substancji niebezpiecznych	RDKiA Wałcz; Rejon Dróg Wojewódzkich o/ Drawsko Pom., Powiatowy Zarząd Dróg, Policja	PSP, OSP, Policja, PRM

Na terenie powiatu funkcjonuje Przedsiębiorstwo Prywatne Handlowo-Usługowe PETROL -HAWEN Sp. z o.o. z Piły, które na podstawie przepisów rozporządzenia Ministra Gospodarki z dnia 9 kwietnia 2002 r. w sprawie rodzajów i ilości substancji niebezpiecznych, których znajdowanie się w zakładzie decyduje o zaliczeniu go do zakładu o zwiększonym ryzyku albo zakładu o dużym ryzyku wystąpienia poważnej awarii przemysłowej (Dz. U. nr 58, poz. 535 z późn. zm.) zostało wpisane do rejestru potencjalnych sprawców poważnych awarii przemysłowych.

**Wybrane cele i zadania powiatu wynikające z programu ochrony środowiska województwa zachodniopomorskiego na lata 2008-2011 z perspektywą do roku 2015**

*Tabela 42. Ograniczenie ryzyka wystąpienia poważnych awarii i minimalizacji ich skutków oraz zwiększenie bezpieczeństwa chemicznego.*

	<b>ZADANIA</b>	<b>DZIAŁANIA</b>	<b>REALIZUJĄCE</b>	<b>FINANSE</b>
	Ograniczenie ryzyka wystąpienia poważnych awarii i ograniczenie skutków dla ludzi, środowiska.	a) wyznaczenie drogowych tras transportu substancji niebezpiecznych, omijających w miarę możliwości tereny miejskie, mocno zurbanizowane oraz zorganizowanie miejsc postojowych dla środków transportujących takie substancje, b) kontrole środków i szlaków transportowych, c) poprawa bezpieczeństwa transportu drogowego, kolejowego i wodnego, d) wsparcie Państwowej Straży Pożarnej do prowadzenia działań ratowniczych, zapobiegania i przeciwdziałania poważnym awariom.	administracja gminna, powiatowa i wojewódzka  KW i KP Policji WITD  Wojewoda WIOŚ, JST	Budżet państwa, środki pomocowe UE, NFOŚiGW.



## 11. Wzmocnienie systemu zarządzania środowiskiem i podniesienie świadomości ekologicznej społeczeństwa

Podstawowymi narzędziami do oceny realizacji programów ochrony środowiska są monitoring i kontrola.

*Tabela 43. Wzmocnienie systemu zarządzania środowiskiem i podniesienie świadomości ekologicznej społeczeństwa (wybrane zadania programu wojewódzkiego, realizowane na szczeblu powiatowym).*

Lp.	ZADANIA	DZIAŁANIA	REALIZUJĄ	FINANSE
1	Kontrola przestrzegania prawa w zakresie ochrony środowiska	a) wyegzekwowanie obowiązków w zakresie ochrony środowiska, spoczywających na prowadzących instalacje wymagające pozwolenia zintegrowanego oraz zobowiązanych do posiadania pozwoleń w zakresie poszczególnych komponentów, b) przestrzeganie wymagań ochrony środowiska przez podmioty prowadzące działalność w zakresie zbierania, transportu, odzysku i unieszkodliwiania odpadów, c) ograniczanie zagrożeń dla środowiska wynikających z działalności rolniczej, d) monitorowanie i kontrolowanie jakości paliw, e) ograniczenie uciążliwości związanych z ponadnormatywną emisją hałasu i pól elektromagnetycznych, f) kontrola wnoszenia opłat za gospodarcze korzystanie ze środowiska, g) kontrole wykonywania obowiązków użytkowników środowiska zgodnie z Ustawą o zapobieganiu szkodom w środowisku i ich naprawie.	<b>organ wydający pozwolenie</b>  WIOŚ (współpraca),	Budżet Państwa
2	Edukacja ekologiczna i dostęp do informacji	a) wspieranie projektów edukacji ekologicznej.	Administracja rządowa i samorządowa, organizacje pozarządowe, Paki Narodowe i Krajobrazowe, PGL Lasy Państwowe	Budżet Państwa, JST, NFOŚiGW, WFOŚiGW, PFOŚiGW, GFOŚiGW, Programy pomocowe UE

### **Przesłanki do wdrażania systemów zarządzania środowiskiem:**

- wzrost świadomości ekologicznej całego społeczeństwa powodowana chęcią zachowania środowiska naturalnego w jak najlepszym stanie dla przyszłych pokoleń,
- zaostrzające się przepisy prawne, dotyczące korzystania ze środowiska (wzrost wysokości kar za nieprzestrzeganie prawa środowiskowego oraz coraz skuteczniejsze ich egzekwowanie),
- poszukiwanie różnych możliwości dofinansowywania działalności Przedsiębiorstwa (np. tańsze kredyty na inwestycje ekologiczne, dotacje rządowe i unijne),
- zainteresowanie naszych Klientów, dostawców, udziałowców wpływem naszej działalności i wyrobów na środowisko,
- tworzenie pozytywnego wizerunku Przedsiębiorstwa w otoczeniu,
- przywilej wynikający z "pozycji lidera" zobowiązuje do promowania ochrony środowiska.



**12. GOSPODARKA KOMUNALNA W STATYSTYKACH**

Tabela 44. Gospodarka komunalna w statystyce GUS.

GOSPODARKA KOMUNALNA						
	jedn.	2003	2004	2005	2006	2007
URZĄDZENIA SIECIOWE						
Wodociągi						
długość czynnej sieci rozdzielczej	km	266,5	269,4	273,6	275,4	275,8
długość czynnej sieci rozdzielczej stanowiącej własność gminy	km	186,2	187,9	191,5	194,3	194,3
długość czynnej sieci rozdzielczej stanowiącej własność gminy, eksploatowanej przez jednostki gospodarki komunalnej	km	85,9	87,2	89,2	92,0	92,0
połączenia prowadzące do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania	szt	5 805	5 919	5 987	5 985	6 064
woda dostarczona gospod. domowym	dam <sup>3</sup>	1 588,7	1 558,6	1 441,1	1 424,1	1 444,9
mieszkania w budynkach mieszkalnych nowo dołączonych do sieci wodociągowej	mieszk.	180	-	-	-	-
ludność korzystająca z sieci wodociągowej w miastach	osoba	32 686	32 533	32 389	32 327	32 189
ludność korzystająca z sieci wodociągowej	osoba	51 361	51 245	51 159	51 017	50 887
Kanalizacja						
długość czynnej sieci kanalizacyjnej	km	128,5	139,2	146,5	146,6	151,3
długość czynnej sieci kanalizacyjnej stanowiącej własność gminy	km	68,0	78,6	86,2	86,7	91,1
długość czynnej sieci kanalizacyjnej stanowiącej własność gminy eksploatowanej przez jednostki gospodarki komunalnej	km	39,4	39,4	45,6	46,1	46,1
połączenia prowadzące do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania	szt.	2 684	3 269	3 017	3 017	3 042
mieszkania w budynkach mieszkalnych nowo dołączonych do sieci kanalizacyjnej	mieszk.	238	-	-	-	-
ścieki odprowadzone	dam <sup>3</sup>	1 653,9	1 676,4	1 530,0	1 573,6	1 644,2
ludność korzystająca z sieci kanalizacyjnej w miastach	osoba	31 421	31 717	31 611	31 553	31 420
ludność korzystająca z sieci kanalizacyjnej	osoba	39 475	39 953	40 034	39 932	39 784
Sieć gazowa						
długość czynnej sieci ogółem	km	134,6	143,0	142,6	-	-
długość czynnej sieci przesyłowej	km	43,6	51,4	51,4	-	-
długość czynnej sieci rozdzielczej	km	91,0	91,6	91,2	-	-
długość czynnej sieci ogółem	m	-	-	-	140 584	147 577
długość czynnej sieci przesyłowej	m	-	-	-	48 584	48 584
długość czynnej sieci rozdzielczej	m	-	-	-	92 000	98 993
czynne połączenia do budynków	szt.	1 957	1 996	2 017	2 036	2 253
odbiorcy gazu	gosp. d.	9 091	-	9 137	9 176	9 319
odbiorcy gazu w tys.	gosp. d.	-	9,1	-	-	-
odbiorcy gazu ogrzewający mieszkania gazem	gosp. d.	-	-	2 168	1 941	1 762
odbiorcy gazu ogrzewający mieszkania gazem w tys.	gosp. d.	-	1,2	-	-	-
odbiorcy gazu w miastach	gosp. d.	9 040	-	9 064	9 105	9 236
odbiorcy gazu w miastach w tys.	gosp. d.	-	9,0	-	-	-
zużycie gazu	tys.m <sup>3</sup>	-	-	4 698,0	4 901,6	4 760,3



cd. tabeli	jedn.	2003	2004	2005	2006	2007
zużycie gazu	hm <sup>3</sup>	6,10	5,10	-	-	-
zużycie gazu na ogrzewanie mieszkań	tys.m <sup>3</sup>	-	-	2 741,4	2 833,1	2 870,2
zużycie gazu na ogrzewanie mieszkań	hm <sup>3</sup>	-	2,7	-	-	-
ludność korzystająca z sieci gazowej	osoba	28 225	26 886	26 771	26 693	26 513
Energia elektryczna w gospodarstwach domowych w miastach						
odbiorcy energii elektrycznej na niskim napięciu	szt	13 948	13 940	14 005	14 003	13 984
zużycie energii elektrycznej na niskim napięciu	MW*h	19 714	19 654	20 377	21 005	21 111
Energia elektryczna w gospodarstwach domowych wg lokalizacji odbiorcy						
odbiorcy energii elektrycznej na niskim napięciu						
ogółem	szt	19 398	19 395	20 147	20 151	20 153
na wsi	szt	5 450	5 455	6 142	6 148	6 169
zużycie energii elektrycznej na niskim napięciu						
ogółem	MW*h	28 666	28 386	30 925	31 988	32 255
na wsi	MW*h	8 952	8 732	10 548	10 984	11 144
Korzystający z instalacji w % ogółu ludności						
ogółem						
wodociąg	%	93,2	93,3	93,4	93,4	93,5
kanalizacja	%	71,7	72,7	73,1	73,1	73,1
gaz	%	51,2	48,9	48,9	48,9	48,7
w miastach						
wodociąg	%	97,4	97,4	97,5	97,5	97,5
kanalizacja	%	93,6	95,0	95,1	95,2	95,2
gaz	%	81,3	77,9	77,9	77,8	77,6
na wsi						
wodociąg	%	86,8	86,8	87,1	87,1	87,4
kanalizacja	%	37,4	38,2	39,1	39,1	39,1
gaz	%	4,3	4,1	4,1	4,2	4,2
Sieć rozdzielcza na 100 km <sup>2</sup>						
ogółem						
sieć wodociągowa	km	18,9	19,0	19,3	19,5	19,5
sieć kanalizacyjna	km	9,1	9,8	10,4	10,4	10,7
sieć gazowa	km	6,5	6,5	6,4	9,9	10,4
w miastach						
sieć wodociągowa	km	158,0	158,0	158,9	161,0	161,8
sieć kanalizacyjna	km	145,1	145,3	153,3	155,8	156,4
sieć gazowa	km	151,0	151,0	150,3	166,1	173,5
na wsi						
sieć wodociągowa	km	13,2	13,3	13,6	13,7	13,7
sieć kanalizacyjna	km	3,5	4,3	4,5	4,4	4,7
sieć gazowa	km	0,5	0,5	0,5	3,5	3,7
Zużycie wody, energii elektrycznej oraz gazu w gospodarstwach domowych						
ogółem						
woda z wodociągów						
na 1 mieszkańca	m <sup>3</sup>	28,9	28,4	26,3	26,1	26,5
na 1 korzystającego / odbiorcę	m <sup>3</sup>	30,9	30,4	28,2	27,9	28,4
energia elektryczna w miastach						
na 1 mieszkańca	kW*h	358,1	357,9	371,5	384,4	386,9
na 1 korzystającego / odbiorcę	kW*h	1 413,4	1 409,9	1 455,0	1 500,0	1 509,7
gaz z sieci						
na 1 mieszkańca	m <sup>3</sup>	110,8	92,9	85,7	89,7	87,2
na 1 korzystającego / odbiorcę	m <sup>3</sup>	671,0	560,4	514,2	534,2	510,8
w miastach						
woda z wodociągów						
na 1 mieszkańca	m <sup>3</sup>	30,7	30,1	29,4	30,3	31,0
na 1 korzystającego / odbiorcę	m <sup>3</sup>	31,5	30,9	30,2	31,1	32,0
energia elektryczna w miastach						
na 1 mieszkańca	kW*h	587,8	588,4	612,3	634,0	636,6
na 1 korzystającego / odbiorcę	kW*h	1 413,4	1 409,9	1 455,0	1 500,0	1 509,7
gaz z sieci						
na 1 mieszkańca	m <sup>3</sup>	178,9	149,7	138,2	145,0	140,6
na 1 korzystającego / odbiorcę	m <sup>3</sup>	663,7	555,6	507,3	527,6	504,7



cd. tabeli	jedn.	2003	2004	2005	2006	2007
na wsi						
woda z wodociągów						
na 1 mieszkańca	m <sup>3</sup>	26,1	25,7	21,4	19,5	19,4
na 1 korzystającego / odbiorcę	m <sup>3</sup>	30,0	29,6	24,6	22,4	22,3
gaz z sieci						
na 1 mieszkańca	m <sup>3</sup>	4,7	4,6	4,6	4,5	4,6
na 1 korzystającego / odbiorcę	m <sup>3</sup>	1 960,8	1 000,0	1 369,9	1 374,6	1 190,4
KOMUNIKACJA MIEJSKA						
Trasy komunikacyjne						
autobusowe	km	24	24	24	24	24
CIEPŁOWNICTWO						
Sprzedaż energii cieplnej w ciągu roku wg celu						
ogółem	GJ	221 141,4	205 514,7	206 656,0	197 064,0	182 085,1
budynki mieszkalne	GJ	177 091,8	164 161,6	161 418,7	150 062,0	139 016,4
urzędy i instytucje	GJ	44 049,6	41 353,1	45 237,3	47 002,0	43 068,7
Kotłownie i sieć ciepła						
kotłownie ogółem	ob.	45	46	48	46	40
długość sieci ciepłej przesyłowej	km	14,9	14,5	14,8	21,5	18,3
długość sieci ciepłej połączeń do budynków i innych obiektów	km	17,4	19,7	18,4	10,5	8,2
Kotłownie i sieć ciepła wg form własności						
ogółem						
kotłownie ogółem	ob.	-	-	48	46	40
długość sieci ciepłej przesyłowej	km	-	-	14,8	21,5	18,3
długość sieci ciepłej połączeń do budynków i innych obiektów	km	-	-	18,4	10,5	8,2
w spółdzielniach mieszkaniowych						
kotłownie ogółem	ob.	-	-	3	4	3
długość sieci ciepłej przesyłowej	km	-	-	0,8	0,9	0,8
długość sieci ciepłej połączeń do budynków i innych obiektów	km	-	-	0,4	0,4	0,4
Kubatura budynków ogrzewanych centralnie						
ogółem	dam <sup>3</sup>	2 082,0	2 155,0	2 177,0	2 229,0	2 295,0
budynki mieszkalne ogółem	dam <sup>3</sup>	1 319,00	1 441,00	1 432,00	1 444,00	1 441,00
budynki mieszkalne komunalne	dam <sup>3</sup>	478,0	601,0	581,0	455,0	459,0
budynki mieszkalne spółdzielni mieszkaniowych	dam <sup>3</sup>	764,0	800,0	800,0	800,0	792,0
budynki mieszkalne prywatne	dam <sup>3</sup>	44,0	36,0	47,0	51,0	52,0
Kubatura budynków ogrzewanych centralnie wg jednostki ogrzewającej						
ogółem						
ogółem	dam <sup>3</sup>	-	-	2 177,0	2 229,0	2 295,0
budynki mieszkalne ogółem	dam <sup>3</sup>	-	-	1 432,0	1 444,0	1 441,0
budynki mieszkalne komunalne	dam <sup>3</sup>	-	-	581,0	455,0	459,0
budynki mieszkalne spółdzielni mieszkaniowych	dam <sup>3</sup>	-	-	800,0	800,0	792,0
budynki mieszkalne prywatne	dam <sup>3</sup>	-	-	47,0	51,0	52,0
spółdzielnie mieszkaniowe						
ogółem	dam <sup>3</sup>	-	-	28,0	41,0	28,0
budynki mieszkalne ogółem	dam <sup>3</sup>	-	-	28,0	41,0	28,0
budynki mieszkalne spółdzielni mieszkaniowych	dam <sup>3</sup>	-	-	4,0	4,0	4,0
budynki mieszkalne prywatne	dam <sup>3</sup>	-	-	24,0	37,0	24,0

**13. Nakłady na środki trwałe służące ochronie środowiska i gospodarce wodnej***Tabela 45. Nakłady na środki trwałe służące ochronie środowiska i gospodarce wodnej wg źródeł finansowania.*

	2002	2003	2004	2005	2006	2007
<b>Na ochronę środowiska [tyś. zł.]</b>						
Środki ogółem	2 971,4	2 185,1	1 907,92	2 450,6	1 097,23	3 077,4
w tym:						
własne	1 413,8	1 012,9	1 039,3	1 370,6	833,2	1 689,8
z budżetu centralnego	0	0	0	0	0	0
z budżetu województwa	183,0	0	0	123,5	0	0
z budżetu powiatu	0	30,0	0	0	0	0
z budżetu gminy	0	0	0	0	0	0
środki z zagranicy	0	445,8	171,7	926,5	0	0
fundusze ekologiczne	559,6	696,4	536,7	30,0	59,0	1 047,6
kredyty i pożyczki krajowe	529,4	0	160,2	0	160,0	340,0
inne środki	285,6	0	0	0	45,0	0
<b>Na gospodarkę wodną [tyś. zł.]</b>						
ogółem	793,0	678,5	718,6	986,0	555,8	1 759,3
środki własne	724,9	531,2	567,3	442,0	555,8	1 755,3
z budżetu centralnego	0	0	0	0	0	0
z budżetu wojewódzkiego	11,9	18,7	13,2	0	0	4,0
z budżetu powiatu	0	0	0	0	0	0
z budżetu gminy	0	0	0	0	0	0
środki z zagranicy	0	0	38,1	0	0	0
fundusze ekologiczne	0	0	0	0	0	0
kredyty i pożyczki krajowe	0	0	100,0	544,0	0	0
Inne środki	56,2	128,6	0	0	0	0

GUS. Ostatnia aktualizacja: 2008-12-23

**VII. REALIZACJA ZADAŃ ORAZ PLANOWANE PRZEDSIĘWZIĘCIA NA SZCZEBLU POWIATOWYM I GMINNYM**

Rozdział opracowano w oparciu o informacje przesłane przez poszczególne gminy powiatu wałeckiego.  
Spis – dotyczy jedynie części aktualnie planowanych przedsięwzięć.

**1. GŁÓWNE KIERUNKI DZIAŁAŃ POWIATU:**

1. Termomodernizacja obiektów użyteczności publicznej stanowiących mienie powiatu.
2. Rozbudowa i modernizacja obiektów administracji powiatowej ukierunkowana na poprawę jakości środowiska.
3. Remont, rozbudowa, modernizacja i budowa ciągów komunikacyjnych.
4. Inwestycje w obiektach służby zdrowia mające wpływ na dalszą poprawę jakości środowiska i bezpieczeństwa ekologicznego.
5. Usuwanie i unieszkodliwianie azbestu z obiektów stanowiących zasób powiatu.
6. Inwestycje w infrastrukturę turystyczną na terenie powiatu wałeckiego.
7. Budowa pieszych i pieszorowerowych ciągów komunikacyjnych.
8. Monitorowanie projektu budowy obwodnicy miasta Wałcza.
9. Koordynacja zadań z zakresu gospodarki odpadami na terenie powiatu wałeckiego.
10. Budowa obiektów sportowych.
11. Edukacja ekologiczna.

**2. GMINA CZŁOPA**

L.p.	Opis przedsięwzięcia	Realizują	Okres realizacji	Finansowanie
Zrealizowane				
1	Budowa kanalizacji dla miejscowości Golin	Gmina Człopa	Zrealizowano w 2007 r.	Gmina Człopa i ZPORR
2	Budowa sieci wodociągowej dla Pieczysk - II etap	Gmina Człopa	Zrealizowano w 2007 r.	Gmina Człopa
3	Zakup wagi na stanowisko odpadów	Zakład Gosp. Komunalnej	Zrealizowano w 2007 r.	Gmina Człopa
4	Wykonanie instalacji odgazowującej złoża na składowisku w Człopie	Zakład Gospodarki Komunalnej	Zrealizowano w 2008 r.	ZGK
5	Wykonanie kanalizacji przy ul. Bydgoskiej i Zw. Woj. Polskiego w Człopie	Gmina Człopa	Zrealizowano w 2008 r.	Gmina Człopa
6	Budowa ścieżki spacerowej wokół Jeziora Miejskiego w Człopie	Gmina Człopa	Zrealizowano w 2008 r.	Gmina Człopa i WFOŚ i GW
Planowana				
7	Budowa kanalizacji dla wsi Dzwonowo	Gmina Człopa	Planowana realizacja w latach 2009 - 2012	Gmina Człopa oraz środki pozyskane
8	Budowa kanalizacji dla wsi Trzebin	Gmina Człopa	Planowana realizacja w latach 2009 - 2012	Gmina Człopa oraz środki pozyskane
9	Budowa sieci wodociągowej dla wsi Bukowo	Gmina Człopa	Planowana realizacja w latach 2009 - 2012	Gmina Człopa oraz środki pozyskane
10	Termomodernizacja obiektów użyteczności publicznej (Szkoła Podstawowa, Przedszkole, Urząd Miasta, budynki komunalne)	Gmina Człopa	Planowana realizacja w latach 2009 - 2012	Gmina Człopa oraz środki pozyskane: NFOŚ i GW oraz POIiŚ



W zakresie edukacji ekologicznej każdego roku organizowane są akcje współfinansowane przez Gminę Człopa: „Sprzątanie świata”, „Ratujemy kasztanowce”.

Główne kierunki działań:

1. Dalszy rozwój i rozbudowa infrastruktury wodociągowo-kanalizacyjnej.
2. Termomodernizacja obiektów użyteczności publicznej stanowiących mienie Gminy Człopa.
3. Remont, rozbudowa, modernizacja i budowa ciągów komunikacyjnych.
4. Rozwój infrastruktury turystycznej na terenie Gminy Człopa.
5. Zadania inwestycyjne i pozainwestycyjne w dziedzinie gospodarki odpadami.
6. Usuwanie i unieszkodliwianie azbestu z obiektów na terenie Gminy Człopa.
7. Zadania z zakresu edukacji ekologicznej.

### **3. GMINA MIROSLAWIEC**

PRIORYTET: gospodarka wodno – ściekowa

1. Porządkowanie i rozwój inf. wodociągowo-kanalizacyjnej na terenie Gminy Mirosławiec.
2. Zadania inwestycyjne i pozainwestycyjne w dziedzinie gospodarki odpadami o zasięgu gminnym i ponadgminnym.
3. Usuwanie i unieszkodliwianie azbestu z obiektów na terenie Gminy Mirosławiec.
4. Rozwój infrastruktury turystycznej na terenie Gminy Mirosławiec.
5. Remont, rozbudowa, modernizacja i budowa ciągów komunikacyjnych.
6. Zadania z zakresu edukacji ekologicznej.
7. Pełne uzbrojenie w infrastrukturę techniczną terenów inwestycyjnych.

Wykaz i opis działań

1. Gospodarka wodno – ściekowa (2009 – 2012)

Lp.	Opis przedsięwzięcia	Realizują	Okres realizacji	Źródła finansowania
1	Budowa oczyszczalni ścieków z kanalizacją dla miejscowości Jabłonowo*	UG i M w Mirosławcu	2005-2009	Własne + pożyczka z WFOŚ i GW Koszalin
2	Budowa separatora substancji ropopochodnych ul. Jeziorna	UG i M w Mirosławcu	2007-2009	Własne
3	Rozbudowa oczyszczalni ścieków w Mirosławcu wraz z budową kan. sanitarnej z przeprowadzeniem z Mirosławca Górnego.	ZECW i K Mirosławiec	2007-2009	Pożyczka z WFOŚ i GW Koszalin dofinansowanie Urząd Marszałkowski
4	Budowa sieci wodociągowej i kanalizacyjnej ul. Mickiewicza /ost. odcinek/	UG i M w Mirosławcu	2011	Własne
5	Budowa sieci wodociągowej i kanalizacyjnej ul. Słowackiego /ost. odcinek/	UG i M w Mirosławcu	2011	Własne
6	Budowa kanalizacji deszczowej z separatorem ul. Leśna i inne	UG i M w Mirosławcu	2010	Własne + pożyczka z WFOŚ i GW Koszalin
7	Budowa oczyszczalni przydomowych na wsiach	Osoby fizyczne	2009-2015	Własne + dofinansowanie 50% z GFOŚ i GW w Mirosławcu

\* Burmistrz Mirosławca zadeklarował wystąpienie z wnioskiem o zmianę granic aglomeracji Mirosławiec z wyłączeniem miejscowości Jabłonkowo. Aglomeracje wyznacza, po uzgodnieniu z dyrektorem regionalnego zarządu gospodarki wodnej i regionalnym dyrektorem ochrony środowiska oraz po zasięgnięciu opinii zainteresowanych gmin, sejmik województwa w drodze uchwały.





## 2. Gospodarka odpadami

Lp.	Opis przedsięwzięcia	Jednostki i podmioty realizujące	Okres realizacji	Źródła finansowania
1	<b>Rozbudowa składowiska odpadów komunalnych w Mirosławcu</b> - sortownia - budynek socjalny - wiata na odsorty - kompostownia	EKO – FIUK Połczyn Zdrój	2009-2012	EKO – FIUK
2	Sortowanie odpadów u „źródła” system: worki na odsorty /domy jednorodzinne/ pojemniki/wspólnoty mieszkaniowe/	EKO – FIUK Połczyn Zdrój	2009-2012	Własne UG i M w Mirosławcu
3	Odbiór odpadów wielkogabarytowych i niebezpiecznych	EKO – FIUK Połczyn Zdrój	2009-2012	Własne UG i M w Mirosławcu
4	Usuwanie pokryć dachowych azbestowych/eternit/	Firmy posiadające aktualne zezwolenie	2009-2032	Osoba fizyczna + GFOŚ i GW w Mirosławcu

## 3. Edukacja ekologiczna

Lp.	Opis przedsięwzięcia	Realizują	Okres realizacji	Źródła finansowania
1	Zakup plakatów /np. zakaz spalania śmieci, jak segregować odpady itp./	UG i M Mirosławiec	2009-2012	Własne UG i M Mirosławiec GFOŚ i GW
2	Konkursy ekologiczne organizowane przez Szkoły, Ośrodek Kultury w Mirosławcu, Koło wędkarskie w Mirosławcu Górnym	Ośrodek Kultury w Mirosławcu, Szkoły	2009-2012	Własne UG i M Mirosławiec GFOŚ i GW
3	Organizowanie spektakli w formie artystycznej zleconych przez szkoły i ośrodek kultury o tematyce związanej z ochroną środowiska	Ośrodek Kultury w Mirosławcu, Szkoły	2009-2012	Własne UG i M Mirosławiec GFOŚ i GW
4	Akcje np. „sprzątanie świata” i inne związane z porządkami na wsi i mieście	Szkoły Mirosławiec, Piecnik	2009-2012	
5	Zrealizowanie ścieżki edukacyjno - przyrodniczej wokół jeziora Piecnik w Piecniku /tablice poglądowe, wiata edukacyjna/	UG i M Mirosławiec	2010-2012	Własne + WFOŚ i GW Koszalin

W dalszym ciągu realizowane będą wyposażanie składowiska odpadów zgodnie z umową i wymogami przez nowego zarządcę - firmę EKO - Fiuk z Połczyna Zdroju. Firma ta również przejęła w większości odbiór odpadów komunalnych, niebezpiecznych i wielkogabarytowych od mieszkańców z terenu gminy. Realizuje selekcję odpadów u źródła jak i w przyszłości również z linii sortowniczej na składowisku.

Edukację ekologiczną w Gminie prowadzą szkoły: Mirosławiec i Piecnik oraz Ośrodek Kultury w Mirosławcu przy współudziale pracowników Urzędu Gminy.

**4. GMINA TUCZO**

Główne kierunki działań:

1. Inwestycje w zakresie gospodarki wodno-ściekowej na terenie gminy Tuczo.
  2. Rozbudowa infrastruktury oczyszczalni ścieków o stację odwadniania osadów
  3. Rozwój odnawialnych źródeł energii.
  4. Remont, rozbudowa, modernizacja i budowa ciągów komunikacyjnych.
  5. Działania z zakresu racjonalizacji gospodarki odpadami na terenie Gminy Tuczo.
  6. Usuwanie i unieszkodliwianie azbestu z obiektów na terenie Gminy Tuczo.
  7. Pełne uzbrojenie w infrastrukturę techniczną terenów inwestycyjnych.
  8. Zadania z zakresu edukacji ekologicznej.
- I. część inwentaryzacyjna:
1. gospodarka wodno – ściekowa (realizuje – gmina)

L.p.	Opis przedsięwzięcia	Realizacja	Źródła finansowania
1	wykonanie opracowań geodezyjnych pod kątem rozwoju infrastruktury technicznej na obszarze Gminy Tuczo	2004	środki budżetu gminy
2	wybudowanie sieci kanalizacyjnej w południowej części Miasta Tuczo	2005 - 2006	środki budżetu gminy, fundusz unijne - ZPORR
3	wykonanie dokumentacji technicznej potrzebnej przy rozbudowie oczyszczalni ścieków w Tuczie	2006 - 2007	środki budżetu gminy
4	uzyskano pozwolenie na budowę stacji odwadniania osadów	2008	-
5	wybudowano kanalizację sanitarną z przepompowniami i oczyszczalnią ścieków dla wsi Płociczno	2007 - 2008	środki budżetu gminy, NFOŚiGW
6	wybudowano przyłącze kanalizacyjne i wodociągowe przy ul. Jeziornej (były Ośrodek wczasowy Biesiada)	2006 - 2007	środki budżetu gminy
7	skanalizowanie: części ul. Kwiatowej i ul. Parkowej	2008	środki budżetu gminy
8	opracowanie dokumentacji technicznej na kanalizację dla wsi Jeziorki – Rzeczycy z oczyszczalnią w Rzeczycy	2008	środki budżetu gminy
9	opracowano dokumentację techniczną na kanalizację dla wsi Rusinowo z kolektorem tłocznym do wsi Strzalin	2008	środki budżetu gminy
10	wybudowanie sieci wodociągowej do wsi Martew	2006	środki budżetu gminy
11	wybudowanie sieci wodociągowej i kanalizacyjnej z przepompownią ścieków na ul. Parkowej, ul. Słonecznej, ul. Miodowej	2005 - 2006	środki budżetu gminy
12	odprowadzenie wód opadowych z ul. Chłodnej i ul. Różanej oraz ul. Polnej, budowa 2 przepompowni wód opadowych	2005 - 2006	środki budżetu gminy

## 2. gospodarka odpadami

L.p.	Opis przedsięwzięcia	Realizują	Okres realizacji	Finansowanie
1	selektywna zbiórka odpadów na terenie miasta i gminy Tuczo	gmina, przedsiębiorstwa zakłady usługowe	od 1997 r. działania ciągłe	środki budżetu gminy
2	organizowanie zbiórki zużytego sprzętu elektrycznego i elektronicznego		od 2007 r. działając ciągle	środki budżetu gminy
3	organizowanie zbiórki odpadów wielkogabarytowych		od 2007 r. działając ciągle	środki budżetu gminy
4	dostarczanie do aptek pojemników na przeterminowane leki		od 2007 r. działania ciągłe	środki budżetu gminy
5	odbiór odpadów biodegradowalnych		od 1997 r. działania ciągłe	środki budżetu gminy, środki właścicieli



## 3. poprawa jakości środowiska

L.p.	Opis przedsięwzięcia	Jednostki i podmioty realizujące	Okres realizacji	Źródła finansowania
1	przeprowadzenie inwentaryzacji emisji zanieczyszczeń pyłowych i gazowych na terenie gminy	gmina, Starostwo Powiatowe	2004 - 2006	środki budżetowe
2	modernizacja istniejącego systemu grzewczego – Gimnazjum w Tucznie	gmina	2008	środki budżetu gminy
3	modernizacja oświetlenia ulicznego polegająca na wymianie opraw tradycyjnych na energooszczędne	gmina	działania ciągłe	środki budżetu gminy
4	podejmowanie działań zmierzających do zainstalowania ekranów akustycznych	zarządca drogi	2006	brak danych

## 4. racjonalizacja użytkowania surowców - brak danych

## 5. ochrona powierzchni ziemi

L.p.	Opis przedsięwzięcia	Realizują	Okres realizacji	Źródła finansowania
1	ochrona gleb przed erozją	gmina, właściciele uż. rolnych	ciągłe	gmina, właściciele użytków rolnych
2	likwidacja dzikich wysypisk w miejscowości Lubiesz na dz. nr 239 o powierzchni 0,20 ha oraz w miejsc. Jamienko na dz. nr 38/1 o pow. 0,30 ha	gmina	2006	środki budżetu gminy
3	rekultywacja zamkniętego składowiska odpadów w Tucznie: - rok 2006 kontynuacja rekultywacji, która polega na plantowaniu terenu i formowaniu wierzchołni 0,45 ha - I kwartał 2007 r. – zakończenie nakładania warstwy uszczelniającej – ilasta 0,5 m, warstwa gleby i zasilenie organiczne osadem ściekowym, stabilizowanym 0,5 m na pow. 0,45 ha. - rok 2009 – uzupełnienie części nasadzeń	gmina	2005 - 2009	środki budżetu gminny

## 6. edukacja ekologiczna

L.p.	Opis przedsięwzięcia	Realizujące	Okres realizacji	Źródła finansowania
1	Współpraca w ramach Programu „Edukacja leśna i ekologiczna” Szkoły Podstawowej w Płocicznie z Nadleśnictwem w Tucznie, Drawieńskim Parkiem Narodowym. Ponadto współpraca z kołem łowieckim „Rogacz”. Publikacja artykułów w gazetach o zasięgu krajowym. Funkcjonowanie kącika edukacyjnego przy leśniczówce w Płocicznie. Organizowanie konkursów przyrodniczych. Realizowanie projektów ogłaszanych przez LOP. Organizowanie pogadanek, spotkań celem zwiększenia świadomości mieszkańców gminy. Coroczny udział młodzieży szkół podstawowych i gimnazjalnych m.in. w obchodach Dnia Ziemi, Akcji Sprzątania Świata, Święto Drzewa, Rajdzie Ekologicznym.	Szkoła Podstawowa w Płocicznie, Nadleśnictwo w Tucznie, Drawieński Park Narodowy, Zespół Szkół w Tucznie, gmina Tucznio	Od 2004 r. – działania kontynuowane	Nadleśnictwo Tucznio, Koło Łowieckie Rogacz, środki budżetu gminy



## 7. racjonalne użytkowanie zasobów przyrodniczych

L.p.	Opis przedsięwzięcia	Realizują	Okres realizacji	Finansowanie
1	utworzono rezerwat przyrody „Leśne Źródła”	Nadleśnictwo Tuczo	2007	brak danych
2	poszerzono granice obszaru Natura 2000 Dyrektywa Ptasia pn. „Lasy Puszczy nad Drawą”	Ministerstwo Środowiska, gmina	2007 - 2008	brak danych

## 8. inne

L.p.	Opis przedsięwzięcia	Jednostki i podmioty realizujące	Okres realizacji	Źródła finansowania
1.	Modernizacja oraz remont w m. Tuczo: - ul. Świerczewskiego, ul. Polnej ul. H. Sawickiej - ul. parkingu przy Urzędzie Miasta - przystanku PKS	gmina	2004 - 2005	Środki budżetu gminy
2.	Budowa chodników: - Tuczo, ul. Wolności - Lubiesz - Zdbowo	gmina, Zarząd Dróg Powiatowych, Zarząd Dróg Wojewódzkich	2004 - 2006	Środki budżetu gminy
3.	Opracowanie planu zagospodarowania rejonu wsi Strzaliny wraz z terenami rekreacyjnymi	gmina	W trakcie opracowań – brak zgody na wyłączenie lasów	Środki budżetu gminy
4.	Modernizacja drogi krajowej nr 177	Woj. Zarząd Dróg	2008	Brak danych
5.	Wykorzystanie energii wiatru – na etapie badań i działań administracyjnych	Podmioty gospodarcze, gmina	ciągle	LP, właściciele gruntów
6.	Zalesienie gruntów o małej przydatności rolniczej	Lasy Państwowe, właściciele gruntów	ciągle	LP
7.	Zakładanie lasów ochronno – izolacyjnych w miejscach dużej uciążliwości dla środow.	Lasy Państwowe, gmina	ciągle	Lasy Państwowe, gmina

## 9. monitoring środowiska

L.p.	Opis przedsięwzięcia	Jednostki i podmioty realizujące	Okres realizacji	Finansowanie
1	jakość wody pitnej	Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Wałczu	działania ciągle	-
2	rekultywacja gleb i terenów zdegradowanych	gmina, podmioty gospodarcze	ciągle	środki budżetu gminy

Nie zrealizowano:

- nie opracowano miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego dla terenów ANR zlokalizowanych na terenie gminy – przyczyna – brak aktualizacji studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego dla gminy Tuczo;
- nie opracowano programu gospodarczego wykorzystania zasobów naturalnych – program zostanie przygotowany w trakcie opracowania i uchwalenia zmiany studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Tuczo;
- nie wybudowano infrastruktury technicznej dla wsi Strzaliny – przyczyna – brak planu zagospodarowania rejonu wsi Strzaliny wraz z terenami rekreacyjnymi;
- nie powołano przy Urzędzie Gminy Gminnego Punktu Edukacji Ekologicznej – w chwili obecnej funkcjonuje Gminne Centrum Informacji;



- nie utworzono elektronicznej bazy danych dotyczących stanu środowiska w Gminie – w trakcie opracowań – w chwili obecnej dane o dokumentach zawierających informacje o środowisku i jego ochronie zamieszcza się w publicznie dostępnych wykazach danych, za pośrednictwem Ekoportalu;
- nie wykonano podziałów geodezyjnych na ODJ wraz z dokumentacją techniczną uzbrojenia terenu – przyczyna – ze względu na realizację przez gminę pilniejszych zadań – wykonanie przewidziano na lata 2009 – 2010,
- nie opracowano programu ochrony i rekultywacji jezior oraz sanacji ich zlewni, jednakże gmina poprzez swoje działania w zakresie gospodarki wodno – ściekowej przyczynia się m.in. do ich ochrony;
- nie opracowano planów gazyfikacji gminy – nastawienie gminy na odnawialne źródła energii, brak społecznego zainteresowania gazyfikacją gminy;
- nie zlokalizowano na nieczynnym składowisku w Tucznie Punktu Pośredniego Gromadzenia Odpadów – odbiorem odpadów zajmuje się firma ALTVATER Piła Sp. z o.o..

## II. część strategiczna

Opis przedsięwzięcia		Realizują	Okres realizacji	Źródła finansowania	Prognoza szacunkowa
I. Poprawa jakości środowiska – gospodarka wodno - ściekowa					
1	wybudowanie kanalizacji dla wsi Jeziorki – Rzeczyca z oczyszczalnią w Rzeczycy *	gmina	2009-2010	środki budżetu gminy, fund. unijne	5 mln zł
2	wybudowanie kanalizacji dla wsi Jamienko z przyłączeniem do oczyszczalni w Marcinkowicach	gmina	2009-2012	środki budżetu gminy, fundusze unijne	1 mln zł
3	wybudowanie oczyszczalni przydomowych w miejscowości Mączno i Złotowo	gmina, prywatni właściciele	2009-2012	środki budżetu gminy, śr. właścicieli prywatnych	100 tys. zł
4	wybudowanie stacji odwadniania osadu przy oczyszczalni w m. Tuczo	gmina	2009-2012	środki budżetu gminy, fundusze unijne	1 mln zł
5	wybudowanie kanalizacji Rusinowo – Miłogoszcz – Strzalin z oczyszczalnią w Strzalinach *	gmina	2013-2015	środki budżetu gminny, fundusze unijne	6 mln zł
6	wybudowanie kanalizacji + sieć wodociągowa – cz. ul. Staszica oraz przyległe tereny rekreacyjne	gmina	2009-2012	środki budżetu gminy, fundusze unijne	1,5 mln zł
7	uzbrojenie terenów pod planowane budownictwo mieszkaniowe – kanalizacja + wodociągi	gmina	2009-2015	środki budżetu gminy, fundusze unijne	1,5 mln zł
II. Poprawa jakości środowiska – poprawa jakości powietrza					
1	zwiększenie świadomości społeczeństwa w zakresie potrzeb i możliwości ochrony powietrza w tym oszczędność energii i stosowania alternatywnych źródeł energii – spotkania, pogadanki	gmina, użytkownicy środowiska	2009-2015	środki budżetu gminy, fundusze unijne	-
2	wspieranie budowy nowych alternatywnych źródeł energii	gmina, użytkownicy środowiska	2009-2015	fundusze unijne	-

\* Burmistrz Tuczo opierając się na opinii Ministerstwa twierdzi, że realizacja inwestycji polegających na budowie kanalizacji sanitarnej dla wsi Jeziorki - Rzeczyca z oczyszczalnią w Rzeczycy oraz budowie kanalizacji Rusinowo-Strzalin-Miłogoszcz z oczyszczalnią w Strzalinach nie pociąga za sobą konieczności zmiany granic aglomeracji Tuczo. W jednej aglomeracji może być kilka oczyszczalni, a warunkiem jej istnienia jest fakt, że odbiornikiem ścieków oczyszczonych jest ta sama zlewnia wód, dorzecze.



III. Poprawa jakości środowiska – poprawa klimatu akustycznego					
1	zapewnienie przestrzegania zasady strefowania (rozgraniczania terenów o zróżnicowanej funkcji) w planowaniu przestrzennym	gmina, użytkownicy środowiska	2009-2015	środki budżetu gminy, fundusze unijne	-
2	ochrona i promowanie obszarów cichych, na których występuje naturalny klimat akustyczny	gmina, użytkownicy środowiska	2009-2015	środki budżetu gminy, fundusze unijne	-
3	egzekwowanie ograniczeń prędkości ruchu na terenach zabudowanych	gmina, zarządzający głównymi ciąg. komunikacyjnymi	2009-2015	Środki budżetu gminy, fundusze unijne	-
4	udział w projekcie modernizacji drogi nr 177 – Wałcz – Rutwica – Tuczno	Woj. Zarząd Dróg, gmina	2010-2011	budżet gminy, fundusze unijne	400 tys. zł
IV. Poprawa jakości środowiska – poprawa gospodarki odpadami					
1	zmniejszenie ilości odpadów kierowanych na składowiskach, w tym w szczególności ulegających biodegradacji	gmina, podmioty gospodarcze	2009-2015	środki budżetu gminy, fundusze unijne	-
2	usuwanie i unieszkodliwienie odpadów azbestowych	gmina, podmioty gospodarcze, mieszkańcy	2009-2015	środki budżetu gminy, WFOŚiGW, NFOŚiGW, fundusze unijne	135 tys. zł
3	kompleksowe rozwiązanie problemów związanych z odpadami niebezpiecznymi np. zużyte baterie	gmina, podmioty gospodarcze, mieszkańcy	2009-2015	środki budżetu gminy	-
4	działania edukacyjne w zakresie gospodarki odpadami – konkursy, pogadanki	gmina, mieszkańcy, szkoły	2009-2015	środki budżetu gminy, WFOŚiGW	-
5	wyeliminowanie nielegalnego składowania odpadów	gmina, PGL Lasy Państwowe	2009-2011	użytkownicy środowiska, środki pomocowe, WFOŚiGW, NFOŚiGW	-
6	kontynuacja prac nad systemem gromadzenia odbioru i transportu odpadów opakowaniowych	gmina, mieszkańcy	2009-2011	budżet gminy, użytkownicy środowiska, środki pomocowe UE, WFOŚiGW, NFOŚiGW	-
7	rozwój selektywnej zbiórki odpadów	gmina, podmioty uczestniczące w syst. gospodarki odpadami komunalnymi, mieszkańcy	2009-2011	środki budżetu gminy, środki pomocowe UE, WFOŚiGW, NFOŚiGW	-
8	przewodzenie działań informacyjno – edukacyjnych dla mieszkańców oraz małych i średnich podmiotów gosp.	gmina	2009-2011	budżet gminy, środki pomocowe UE, WFOŚiGW, NFOŚiGW	-





Za realizację wyżej wymienionych zadań odpowiada Burmistrz Tucznia. Zarządzanie programem ochrony środowiska odbędzie się za pomocą instrumentów prawnych, społecznych, finansowych i strukturalnych. Uczestnikami będą mieszkańcy, podmioty gospodarcze funkcjonujące na terenie naszej gminy, organizacje pozarządowe, administracja samorządowa i rządowa. Monitoring realizacji zadań – poprzez wykorzystanie wskaźników presji na środowisko, wskaźników stanu środowiska oraz wskaźników reakcji działań zapobiegawczych. Terminy sprawozdań z realizacji w/w działań zgodnie z obowiązującymi przepisami oraz przyjętymi założeniami.

## **5. GMINA MIEJSKA WAŁCZ**

Cele priorytetowe:

1. Rozbudowa sieci wodno-kanalizacyjnej na terenie miasta Wałcza (realizacja Programu kompleksowego rozwiązania gospodarki wodno-ściekowej m. Wałcza).
2. Remont, rozbudowa i modernizacja istniejących ciągów komunikacyjnych oraz budowa nowych dróg, chodników ścieżek rowerowych.
3. Realizacja projektu budowy obwodnicy miasta Wałcza.
4. Zadania z zakresu rekultywacji terenów zdegradowanych.
5. Rozwój i modernizacja sieci ciepłowniczej c.o.
6. Zadania inwestycyjne w dziedzinie gospodarki odpadami.
7. Rozwój infrastruktury turystycznej miasta Wałcza.
8. Pełne uzbrojenie w infrastrukturę techniczną terenów przeznaczonych pod budownictwo mieszkaniowe i przemysłowe.
9. Remont placówek oświatowych i inwestycje w obiekty sportowe.
10. Termomodernizacja obiektów użyteczności publicznej stanowiących mienie gminy miejskiej Wałcz.
11. Usuwanie i unieszkodliwianie azbestowych pokryć dachowych oraz infrastruktury technicznej zawierającej azbest.
12. Wymiana taboru środków komunikacji miejskiej.
13. Edukacja ekologiczna.

Zadania:

1. Poprawa jakości wód – realizacja programu gospodarki wodno – ściekowej dla miasta Wałcza

Lp.	Tytuł projektu	Koszt całkowity [mln. euro]	Czas realizacji
4.	Kompleksowe rozwiązanie gospodarki wodno - ściekowej dla miasta Wałcza	33,55	2009 - 2013

Projekt realizowany ze środków Funduszu Spójności Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko

Priorytet I. (Gospodarka wodno-ściekowa)

Działanie: 1.1. Gospodarka wodno-ściekowa w aglomeracjach powyżej 15 tys. RLM

2. Ochrona gleb i rekultywacji terenów zdegradowanych – rekultywacja starego wysypiska
3. Poprawa jakości powietrza – centralizacja źródeł ciepła
4. Poprawa gospodarki odpadów:
  - zwiększenie udziału odzysku
  - rozwój selektywnej zbiórki odpadów
  - zmniejszenie ilości odpadów kierowanych na składowisko
  - usuwanie odpadów azbestowych
  - wyeliminowanie nielegalnych wysypisk
  - stworzenie systemu stacjonarnych i mobilnych punktów odbioru odpadów niebezpiecznych wielkogabarytowych
  - działanie informacyjne – edukacyjne



Cele średniookresowe. Zadania:

1. Poprawa jakości powietrza – realizacja budowy obwodnicy – jednostka realizująca: GDDKiA
2. Poprawa klimatu akustycznego – realizacja budowy obwodnicy – jednostka realizująca: GDDKiA

Wieloletni plan inwestycji. Limity wydatków Gminy Miejskiej w Wałczu na wieloletnie programy inwestycyjne realizowane w latach 2009 i kolejnych (Załącznik nr 3 do uchwały Nr V/sXXXII/262/09 Rady Miasta w Wałczu z dnia 25 maja 2009 r.

Lp.	Nazwa zadania inwestycyjnego	Okres realizacji	Łączne nakłady finansowe	Źródła finansowania	Planowane wydatki /zł/			
					2009r.	2010r.	2011r.	Po roku 2011
1	Kompleksowe rozwiązanie gospodarki wodnościekowej	2004-2013	6.525.000	OGÓŁEM:	1.301.000	1.000.000	1.000.000	2.000.000
				Środki JST	1.301.000	1.000.000	1.000.000	2.000.000
2	Turystyczne zagospodarowanie nabrzeża j. Raduń	2008-2012	7.400.000	OGÓŁEM:	220.000	1.420.000	2.810.000	2.910.000
				Środki JST	220.000	710.000	1.405.000	1.455.000
				Inne środki	-	710.000	1.405.000	1.455.000
3	Uzbrojenie terenu między ul. Kołobrzaska - Nowomiejska	2008-2013	40.000.000	OGÓŁEM:	1.250.000	1.000.000	3.000.000	34.758.000
				Środki JST	1.250.000	1.000.000	3.000.000	-
4	Remont Muzeum Ziemi Wałeckiej	2007-2010	4.500.000	OGÓŁEM:	350.000	2.000.000	2.150.000	-
				Środki JST	350.000	1.000.000	1.150.000	-
				Inne środki	-	1.000.000	1.000.000	-
5	Program turystyczny „Wał Pomorski”	2008-2011	4.000.000	OGÓŁEM:	500.000	2.000.000	1.500.000	-
				Środki JST	500.000	1.000.000	750.000	-
				Inne środki	-	1.000.000	7.500.000	-
6	Remont i przebudowa SP - 4	2005-2010	1.900.000	OGÓŁEM:	500.000	1.000.000	-	-
				Środki JST	500.000	1.000.000	-	-
7	Sala gimnastyczna SO - 1	2008-2011	4.500.000	OGÓŁEM:	975.000	2.000.000	1.525.000	-
				Środki JST	975.000	2.000.000	1.525.000	-
8	Termomodernizacja obiektów użyteczności publicznej	2006-2010	9.577.874	OGÓŁEM:	1.825.000	3.679.734	3.808.140	-
				Środki JST	1.825.000	1.383.617	1.447.820	-
				Inne środki	-	2.296.117	2.360.320	-
9	Przebudowa ul. Kolejowej w zakresie dostępności do strefy ekonomicznej	2008-2009	1.795.600	OGÓŁEM:	1.730.300	-	-	-
				Środki JST	850.000	-	-	-
				Inne środki	880.300	-	-	-
10	Przebudowa ulic: Kolejowej/ na odcinku ul. Południowa – Wojsk. Polskiego/ i Południowej/ od torów PKP – byłej cegielni	2008-2011	4.050.000	OGÓŁEM:	90.000	2.780.000	1.120.000	-
				Środki JST	90.000	1.608.000	650.000	-
				Inne środki	-	1.172.000	470.000	-
11	zagospodarowanie ul. Piastowska – Kilińskiego II etap	2006-2009	2.500.000	OGÓŁEM	500.000	-	-	-
				Środki JST	500.000	-	-	-



## 6. GMINA WIEJSKA WAŁCZ

Główne kierunki działań:

1. Porządkowanie i rozwój infrastruktury wodociągowo-kanalizacyjnej na terenie Gminy Wałcz.
2. Remont, rozbudowa i modernizacja istniejących ciągów komunikacyjnych oraz budowa nowych dróg, chodników ścieżek rowerowych.
3. Rozwój infrastruktury turystycznej Gminy Wałcz.
4. Pełne uzbrojenie w infrastrukturę techniczną terenów przeznaczonych pod budownictwo mieszkaniowe i przemysłowe.
5. Rozwój odnawialnych źródeł energii.
6. Remont placówek oświatowych i inwestycje w obiekty sportowe.
7. Intensyfikacja działań w zakresie wdrażania systemu gospodarki odpadami.
8. Realizacja projektu budowy obwodnicy miasta Wałcza.
9. Usuwanie i unieszkodliwianie azbestowych pokryć dachowych.
10. Zadania z zakresu edukacji ekologicznej

Wybrane, zrealizowane zadania:

1. W 2008 roku wykonano sieć wodociągową na odcinku kolonia Witankowo – Chude o łącznej długości wraz z przyłączami 2.3 km o wartości 226.100 złotych.
2. W 2008 roku wykonano dokumentację techniczną na sieć wodociągową Nakielno – Nagórze – Prusinowo – Prusinówko – Rutwica o długości około 14 km, realizacja inwestycji przewidziana w roku 2009/2011.
3. W 2008 roku wykonano dokumentację techniczną na sieć kanalizacyjną i wodociągową Górnica – Świątosław – Boguszyn – Kolno – Karsibór o długości około 12 km, realizacja inwestycji przewidziana jest w 2009/2013.
4. W roku 2008 wykonano dokumentację techniczną na sieć wodociągową Różewo – Kolonia Różewo długości około 2 km, realizacja inwestycji przewidziana w 2009 roku.



## VIII. ZARZĄDZANIE PROGRAMEM OCHRONY ŚRODOWISKA

### 1. ZASADY ZARZĄDZANIA PROGRAMEM

Zarządzanie POŚ powinno być realizowane zgodnie z kompetencjami i obowiązkami podmiotów zarządzających (administracji samorządowej, administracji rządowej). POŚ stanowi narzędzie koordynacji działań podejmowanych w sferze ochrony środowiska przez służby administracji publicznej oraz instytucje i przedsiębiorstwa.

Zarządzanie realizacją programu winno się odbywać za pomocą instrumentów: prawnych, społecznych, finansowych, strukturalnych.

Do instrumentów prawnych należą głównie decyzje administracyjne:

- pozwolenia na wprowadzanie do środowiska substancji lub energii (np. na pobór wody, wytwarzanie odpadów, wprowadzanie ścieków do wód lub ziemi),
- zezwolenia (np. na przewóz lub wywóz odpadów niebezpiecznych, odzysk),
- oceny (np. jakości powietrza, wód, oddziaływania na środowisko),
- raporty (np. oddziaływania na środowisko),
- zgody (np. na wyłączenie z produkcji gruntów rolnych i leśnych, gospodarcze wykorzystanie odpadów),
- koncesje, pozwolenia na budowę, a także inne decyzje wynikające z przepisów szczególnych.
- instrumenty prawne są narzędziami regulacji bezpośredniej; wprowadzają standardy o charakterze ogólnym, standardy ochrony i jakości poszczególnych komponentów środowiska oraz kontrolę ich osiągania.

Do instrumentów społecznych należą działania mające na celu wypracowanie akceptacji społeczeństwa dla realizacji celów i zadań POŚ.

Wśród instrumentów społecznych istotne znaczenie dla efektywnej realizacji POŚ posiadają:

- współdziałanie i partnerstwo, które polegać powinno na konsultacjach społecznych i debatach publicznych oraz współpracy samorządów,
- upowszechnianie w społeczeństwie informacji o środowisku zasięganie jego opinii podczas procedur prowadzonych w sprawach ochrony środowiska,
- edukacja ekologiczna, która jest jednym ze strategicznych elementów ochrony środowiska, mającym na celu kształtowanie świadomości ekologicznej społeczeństwa oraz przyjaznych dla środowiska nawyków i postaw,
- stymulacja i wspieranie organizacji pozarządowych i grup nieformalnych kompetentnie i rzetelnie działających w sferze ochrony środowiska.

Instrumentami strukturalnymi są:

- strategiczne i operacyjne dokumenty o zasięgu regionalnym i lokalnym, interdyscyplinarne i sektorowe, wytyczające cele i określające zadania do realizacji (strategie rozwoju, studia uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin, plan zagospodarowania przestrzennego województwa, plany miejscowe, programy i strategie sektorowe, raporty oceny oddziaływania na środowisko itp.),
- spójny system monitoringu oraz zintegrowana baza danych o środowisku pozwalająca na cykliczną weryfikację stopnia osiągania wymaganych i założonych w programie wskaźników.

Do instrumentów finansowych należą:

- opłaty za korzystanie ze środowiska,
- administracyjne kary pieniężne,
- kredyty, w tym umarzalne i dotacje z funduszy ochrony środowiska i gospodarki wodnej,
- dotacje z europejskich funduszy strukturalnych udzielane za pośrednictwem właściwych programów operacyjnych,
- pomoc publiczna w postaci zwolnień i ulg podatkowych, odroczeń i umorzeń,
- udzielanie gwarancji finansowych dla projektowanych zadań,
- tworzenie rynku uprawnień do emisji zanieczyszczeń.



*Uczestnikami wdrażania programu są:*

- samorządowe władze województwa przygotowujące i uchwalające program oraz oceniające efektywność jego realizacji,
- jednostki samorządu terytorialnego prowadzące działania inwestycyjne,
- wojewoda oraz pozostałe organy administracji publicznej realizujące cele i zadania programu,
- organizacje pozarządowe przyjmujące na siebie rolę pośredniczenia pomiędzy administracją i społeczeństwem,
- podmioty gospodarcze, szczególnie te, które posiadają istotny wpływ na stan środowiska,
- mieszkańcy województwa jako beneficjenci i uczestnicy realizacji POŚ.

## **2. FINANSOWANIE PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA**

Warunkiem realizacji zapisów POŚ jest pozyskanie środków finansowych na realizację poszczególnych zadań. Źródła finansowania, w zależności od rodzaju, ważności, okresu działania a przede wszystkim od możliwości współfinansowania na poziomie krajowym, regionalnym i lokalnym.

Dostępne publiczne źródła finansowania można podzielić na:

- krajowe – pochodzące z budżetu państwa, budżetów samorządów, pozabudżetowych instytucji publicznych, udzielane w formie dotacji, grantów i subwencji,
- programy pomocowe UE, fundusze spójności, fundusze strukturalne, programy operacyjne, regionalne programy operacyjne, fundacje i inne.

Charakterystyczną cechą finansowania zadań z ochrony środowiska w Polsce jest niski udział budżetu państwa, ciężar finansowania spada głównie na samorządy, fundusze ekologiczne i przedsiębiorstwa.

### ***Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko 2007-2013.***

W dniu 5 października 2007 r. ukazało się obwieszczenie Ministra Rozwoju Regionalnego z dnia 29 sierpnia 2007 r. w sprawie listy projektów indywidualnych dla Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko na lata 2007-2013 oraz Programu Operacyjnego Innowacyjna Gospodarka na lata 2007-2013 (M.P. Nr 69, poz. 757). Do obwieszczenia dołączona została lista 205 projektów indywidualnych dla Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko na lata 2007-2013. Ponieważ powstała potrzeba rozszerzenia listy o projekty z sektora środowiska, zaszła konieczność uzupełnienia ogłoszonej już listy. Z tego powodu Minister Rozwoju Regionalnego podjął decyzję o ogłoszeniu w obwieszczeniu nowoprzyjętych projektów jako uzupełnienie listy opublikowanej w Monitorze Polskim z dnia 5 października 2007 r. Podane informacje mają charakter indykatorywny i mogą ulec zmianie na etapie zawierania umów o dofinansowanie. Konieczne jest podjęcie aktywnych działań zmierzających do umieszczenia projektów dotyczących zlewni jeziora Miedwie na liście podstawowej. Jest to jedyny, naturalny zbiornik wody będący źródłem wody pitnej dla dużej aglomeracji i wymaga szczególnej ochrony przez zanieczyszczeniem poprzez skanalizowanie całej zlewni.



## IX. MONITORING REALIZACJI ZADAŃ

Zgodnie z wytycznymi zawartymi w PROGRAMIE OCHRONY ŚRODOWISKA WOJEWÓDZTWA ZACHODNIOPOMORSKIEGO NA LATA 2008-2011, dla zachowania spójności strategii poszczególnych szczebli administracji, w programie powiatowym przyjęto wskaźniki realizacji zadań analogiczne do określonych w programie wojewódzkim.

Według Autorów programu wojewódzkiego, w celu oceny realizacji Programu Ochrony Środowiska należy użyć model przyczynowo – skutkowy prezentacji zagadnień środowiskowych (model wskaźnikowy). Pełny model wskaźnikowy DPSIR (driving force - siły sprawcze, pressure - presja na środowisko, state - stan środowiska, impact – oddziaływanie na środowisko, response - reakcja „naprawcza”) nie jest możliwy do zastosowania z powodu trudności w pozyskaniu poszczególnych grup wskaźników, które należałoby użyć do oceny. Bardziej realny jest model uproszczony PSR (presja, stan, reakcja) pod warunkiem użycia łatwo dostępnych wskaźników, których źródłem jest Urząd Statystyczny (obowiązkowa sprawozdawczość) oraz inne instytucje, które są zobowiązane do gromadzenia/raportowania w określony sposób swojej działalności (Urzędy: Marszałkowski i Wojewódzki, urzędy samorządowe, służby związane z ochroną środowiska na obszarze województwa, regionalne zarządy gospodarki wodnej, Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Szczecinie, stacje chemiczno rolnicze, Państwowa Inspekcja Sanitarna, i inne wymienione w tym dokumencie). W ten sposób pozyskane informacje będą mogły być użyte do sporządzenia obowiązkowych raportów z realizacji PEP POŚ na obszarze województwa, które mogą być porównywalne z innymi regionami kraju. Co więcej zaproponowanie użycia podobnych „kluczowych” wskaźników dla powiatów i gmin może znacznie ułatwić sporządzanie raportów na wszystkich szczeblach oraz umożliwi analizę porównawczą wykonania zadań w ramach programów ochrony środowiska dla powiatów i gmin województwa.

W analizach środowiskowych dotyczących przekształceń środowiska stosuje się powszechnie schemat: presja-stan-reakcja. Presja charakteryzuje zagrożenia środowiskowe, identyfikuje jej źródła przedmiot, dynamikę, trwałość oraz zasięg przestrzenny. Stan charakteryzuje jakość środowiska po ustaniu czynnika presji, natomiast reakcja opisuje oddźwięk społeczeństwa oraz działania podejmowane w celu minimalizacji, uniknięcia lub powstrzymania negatywnych skutków presji.

Postęp we wdrażaniu programu można mierzyć wskaźnikami:

- wskaźniki presji na środowisko, które wskazują główne źródła problemów i zagrożeń środowiskowych (przykładowo emisja zanieczyszczeń do środowiska),
- wskaźniki stanu środowiska, odnoszące się do jakości środowiska i jakości jego zasobów (przykładowo jakość wód powierzchniowych i podziemnych). Podstawą ich określenia są wyniki badań i pomiarów uzyskane w ramach systemu Państwowego Monitoringu Środowiska (PMŚ). Wskaźniki te obrazują ostateczny rezultat realizacji celów polityki ekologicznej i powinny być tak konstruowane, aby możliwe było dokonanie przeglądowej oceny stanu środowiska i zmian zachodzących w czasie,
- wskaźniki reakcji działań zapobiegawczych, pokazujące działania podejmowane przez społeczeństwo lub określoną instytucję w celu poprawy jakości środowiska lub złagodzenia antropogenicznej presji na środowisko (przykładowo procent mieszkańców korzystających z oczyszczalni ścieków, obszary prawnie chronione jako procent całego obszaru).



**1. Wskaźniki do oceny w systemie PSR**

Zgodnie z wytycznymi Wojewódzkiego Programu Ochrony Środowiska wskaźniki proponowane do oceny w systemie PSR powinny być monitorowane w podziale na powiaty.

Tabela 46. Wskaźniki proponowane do oceny w systemie PSR.

L.p.	Wskaźniki
<b>Cel 1 – POPRAWA JAKOŚCI ŚRODOWISKA</b>	
<b>Poprawa gospodarki wodnej</b>	
<b>Wskaźniki presji</b>	
1	Pobór wody na potrzeby gospodarki narodowej i ludności w hm <sup>3</sup> .
2	Ładunki zanieczyszczeń w ściekach komunalnych po oczyszczeniu [kg/rok]: CHZT, zawiesina, azot ogólny, fosfor ogólny.
3	Ładunki zanieczyszczeń w ściekach przemysłowych po oczyszczeniu [kg/rok]: CHZT, BZT5, zawiesina, azot ogólny, fosfor ogólny.
4	Użytki rolne [tys. ha]: ogółem, grunty orne, sady, łąki, pastwiska.
5	Zużycie nawozów sztucznych [kg/h]: ogółem (NPK), azotowe (N), fosforowe (P2O5), potasowe.
6	Liczba zwierząt hodowlanych w przeliczeniu na DJP/ha użytków rolnych.
7	Ilość i rodzaje ferm
<b>Wskaźniki stanu środowiska</b>	
8	Stan jakości wód – klasyfikacja ogólna.
9	Stan jakości wód według użytkowania wód.
10	Stan jakości wód pod względem podatności na eutrofizację.
<b>Wskaźniki reakcji</b>	
12	Komunalne oczyszczanie ścieków [szt.]: oczyszczalnie mechaniczne, oczyszczalnie mechaniczno – chemiczne, oczyszczalnie biologiczne, oczyszczalnie z podwyższonym usuwaniem biogenów.
13	Przepustowość komunalnych oczyszczalni ścieków (wg projektu) [m <sup>3</sup> /dobę]: oczyszczalnie mechaniczne, oczyszczalnie mechaniczno – chemiczne, oczyszczalnie biologiczne, oczyszczalnie z podwyższonym usuwaniem biogenów.
14	Ścieki oczyszczone w komunalnych oczyszczalniach ścieków [hm <sup>3</sup> ]: odprowadzane ogółem, oczyszczane razem, oczyszczane mechanicznie, oczyszczane chemicznie, oczyszczane biologicznie, oczyszczane z podwyższonym usuwaniem biogenów.
15	Ludność obsługiwana przez komunalne oczyszczalnie ścieków w %: ogółem, mechanicznie, chemiczne, biologiczne, z podwyższonym usuwaniem biogenów.
16	Ludność korzystająca z oczyszczalni ścieków w % ogółem liczby ludności: - miasto, wieś, gmina.
17	Przemysłowe oczyszczalnie ścieków [szt.]: mechaniczne, chemiczne, biologiczne, z podwyższonym usuwaniem biogenów.
18	Przepustowość przemysłowych oczyszczalni ścieków (wg projektu) [m <sup>3</sup> /dobę]: mechaniczne, chemiczne, biologiczne, z podwyższonym usuwaniem biogenów.
19	Wodociągi: długość czynnej sieci rozdzielczej w km, woda dostarczona gospodarstwu domowemu w hm <sup>3</sup> , ludność korzystająca z sieci wodociągowej w % - miasto, wieś, gmina.



20	Kanalizacja: długość czynnej sieci kanalizacyjnej w km, ścieżki odprowadzone w hm <sup>3</sup> , ludność korzystająca z sieci kanalizacyjnej w % - miasto, wieś, gmina.
21	Budowa/remont jazów [kpl].
22	Budowa przepławek [kpl].
<b>Poprawa jakości powietrza i spełnienie wymagań prawnych w zakresie jakości powietrza</b>	
<b>Wskaźniki presji</b>	
1	Emisja zanieczyszczeń pyłowych do powietrza w tys. ton
2	Emisja zanieczyszczeń gazowych SO <sub>2</sub> , CO <sub>2</sub> do powietrza, w tys. ton tym:
3	Emisja LZO w tonach.
<b>Wskaźniki stanu środowiska</b>	
4	Ocena jakości powietrza – liczba stref w województwie wymagających programów naprawczych w zakresie ochrony powietrza.
<b>Wskaźniki reakcji</b>	
5	Stopień redukcji zanieczyszczeń w zakładach: pyłowych, gazowych w %.
6	Odbiorcy gazu z sieci w % ogółu mieszkańców.
7	Zużycie energii elektrycznej w GWh.
8	Produkcja energii elektrycznej ze źródeł odnawialnych w MWh.
9	Zainstalowana moc elektryczna ze źródeł odnawialnych w MW.
10	% produkcji energii ze źródeł odnawialnych w produkcji energii elektrycznej ogółem.
11	Długość wybudowanej sieci gazowej [km].
12	Długość wybudowanych i zmodernizowanych ciepłociągów [km].
13	Liczba zmodernizowanych źródeł energii [kpl].
14	Liczba zlikwidowanych kotłowni opalanych paliwem stałym [kpl].
<b>Poprawa klimatu akustycznego</b>	
<b>Wskaźniki presji</b>	
1	Stosunek liczby pojazdów do długości dróg na drogach wojewódzkich i krajowych.
2	Liczba ośrodków miejskich nie posiadających obwodnic przy drogach wojewódzkich i krajowych.
<b>Wskaźniki stanu</b>	
3	Ocena spełnienia standardów akustycznych.
<b>Wskaźniki reakcji</b>	
4	Długość wyremontowanych dróg w km na obszarach zabudowanych.
5	Ilość wybudowanych zabezpieczeń przed hałasem komunikacyjnym.
6	Długość wybudowanych obwodnic w powiecie w km .
7	Liczba przygotowanych i realizowanych programów ochrony przed hałasem.



<b>CEL 2 – POPRAWA GOSPODARKI ODPADAMI</b>	
<b>Wskaźniki presji</b>	
1	Ilość odpadów wytworzonych [Mg]
2	Procentowy udział odpadów rocznie deponowanych na składowiskach
<b>Wskaźniki stanu</b>	
3	Gospodarowanie odpadami w % w tym : unieszkodliwienie przez składowanie, odzysk, unieszkodliwienie inaczej niż składowanie, magazynowanie.
4	Liczba składowisk odpadów ogółem (szt.)
5	Ilość składowisk zlikwidowanych
6	Ilość składowisk wyłączonych z eksploatacji
7	Poziom odzysku odpadów przemysłowych z wyłączeniem fosfogipsów [%]
8	Poziom odzysku odpadów opakowaniowych zebranych w gminach [%]
<b>CEL 3. OCHRONA GLEB PRZED NEGATYWNYM ODDZIAŁYWANIEM ORAZ REKULTYWACJĄ TERENÓW ZDEGRADOWANYCH</b>	
<b>Wskaźniki stanu</b>	
1	Grunty zdewastowane i zdegradowane wymagające rekultywacji, w tym w wyniku wydobywania kopalin [ha].
<b>Wskaźniki reakcji</b>	
2	Powierzchnia zrekultywowanych terenów w [ha].
<b>CEL 4. OGRANICZENIE RYZYKA WYSTĄPIENIA POWAŻNYCH AWARII I MINIMALIZACJA ICH SKUTKÓW ORAZ ZWIĘKSZENIE BEZPIECZEŃSTWA CHEMICZNEGO</b>	
<b>Wskaźniki presji</b>	
1	Ilość podmiotów produkujących oraz importujących spoza terenu UE substancje chemiczne.
2	Ilość potencjalnych sprawców poważnych awarii przemysłowych.
<b>Wskaźniki stanu</b>	
3	Ilość wypadków w transporcie z udziałem substancji niebezpiecznych w powiecie.
<b>Wskaźniki reakcji</b>	
4	Ilość kontroli potencjalnych sprawców poważnych awarii, w tym % stwierdzonych naruszeń.
<b>CEL 5. OCHRONA ŹŁÓŻ KOPALIN</b>	
<b>Wskaźniki stanu</b>	
1	Ilość udzielonych koncesji na eksploatację złóż kopalin w sztukach z wyszczególnieniem jakich kopalin dotyczą i wielkości wydobycia w tonach.
<b>Wskaźniki reakcji</b>	
2	Liczba kontroli w zakresie udzielonych koncesji, procentowy udział kontroli ze stwierdzonymi naruszeniami.



<b>CEL 6. ZACHOWANIE RÓWNOWAGI EKOLOGICZNEJ W PROCESIE ROZWOJU SPOŁECZNO-GOSPODARCZEGO</b>	
<b>Wskaźniki stanu</b>	
1	Powierzchnia o szczególnych walorach przyrodniczych prawnie chroniona w ha w podziale na poszczególne formy ochrony przewidziane prawem.
<b>Wskaźniki reakcji</b>	
2	Nowe obszary chronione w ha .
3	Liczba opracowanych planów ochrony.
4	Procentowy udział obszarów Natura 2000 posiadających zatwierdzoną dokumentację.
5	Przyrost powierzchni prawnie chronionej w %.
<b>CEL 7. OCHRONA I RACJONALNE UŻYTKOWANIE LASÓW</b>	
<b>Wskaźniki presji</b>	
1	Zanieczyszczenie powietrza (emisja i imsj) wg
2	Struktura lasów (iglaste, liściaste) w %.
3	Liczba zarejestrowanych pożarów.
4	Pozyskanie drewna $dm^3$ z wyszczególnieniem drewna z obszarów zadrzewień [%] i tak zwanych cięć pielęgnacyjnych i porządkujących [%].
5	Struktura użytkowania gruntów w %.
<b>Wskaźniki stanu</b>	
6	Powierzchnia obszarów leśnych w ha .
7	Zalesienie w %.
8	Powierzchnia lasów zniszczona przez pożary (w ha).
9	Powierzchnia lasów uszkodzonych przez grzyby i szkodniki.
<b>Wskaźniki reakcji</b>	
10	Odnowienia i zalesienia w ha
11	Powierzchnia lasów poddana renaturalizacji w ha.
<b>CEL 8. WZMOCNIENIE SYSTEMU ZARZĄDZANIA ŚRODOWISKIEM I PODNIESIENIE ŚWIADOMOŚCI EKOLOGICZNEJ SPOŁECZEŃSTWA</b>	
1	% udział ilości wykonanych badań monitoringowych do planowania zgodnie z Prawem Wodnym.
2	Procentowy udział kontroli stwierdzających naruszenie przepisów prawa
3	Procentowy udział kontroli interwencyjnych w ogólnej ilości kontroli
4	Liczba opracowanych i liczba wdrożonych powiatowych i gminnych programów edukacji ekologicznej.
5	Liczba szkoleń w zakresie wiedzy ekologicznej.
<b>Wskaźniki ekonomiczne</b>	
1	Wydatki inwestycyjne na ochronę środowiska i gospodarkę wodną



## X. WYTYCZNE DO SPORZĄDZANIA GMINNYCH PROGRAMÓW OCHRONY ŚRODOWISKA

Art. 17 p. 1 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 Prawo ochrony środowiska (Dz. U. 2001 Nr 62 poz. 627 z późn. zm.) obliguje organ wykonawczy powiatu do sporządzenia powiatowego programu ochrony środowiska. Powiatowe programy ochrony środowiska winny zostać uchwalone w terminie nie dłuższym, niż 6 miesięcy po przyjęciu programu wojewódzkiego. Program powiatowy (podobnie jak wojewódzki i gminny) sporządza się w celu realizacji na terenie powiatu (województwa, gminy) polityki ekologicznej państwa. Okres na jaki program jest sporządzany winien odpowiadać określone w aktualnej PEP, a więc na lata 2007-2010 z perspektywą na lata 2011-14.

Program gminny powinien być spójny z programem powiatowym i wojewódzkim i powinien zawierać (art. 14 ust. 1 ustawy):

- najważniejsze zmiany, jakie zaszły w gospodarce gminy w ciągu lat, jakie upłynęły od przyjęcia obowiązującego programu ochrony środowiska oraz konsekwencje tych zmian dla środowiska, zmiany w środowisku i najważniejsze problemy, jakie pozostają do rozwiązania,
- podsumowanie i ogólną ocenę skuteczności polityki ekologicznej realizowanej na terenie gminy na podstawie obowiązującego programu ochrony środowiska,
- wykaz i opis działań prowadzonych na terenie gminy na rzecz ochrony środowiska, a także zadań, których nie udało się zrealizować z uzasadnieniem przyczyn,
- wykaz powinien zawierać informację o środkach przeznaczonych na cele środowiskowe w rozbiciu na środki wydatkowane z budżetów publicznych (państwa, powiatu, gmin), wsparcie zagraniczne, w tym wspólnotowe, środki przedsiębiorców, organizacji pozarządowych i stowarzyszeń oraz – jeśli istnieje taka wiedza – środki prywatne mieszkańców,
- część strategiczną, a więc cele perspektywiczne, średniookresowe i priorytetowe, a także kierunki działań i konkretne zadania,
- przyjęte cele winny mieć odniesienie do aktualnej polityki województwa i powiatu w zakresie ochrony środowiska,
- część finansową, z określeniem źródła finansowania planowanych zadań,
- informację o zarządzaniu programem, w tym wskazanie uczestników, określenie sposobów monitorowania realizacji programu oraz terminów sprawozdawania i aktualizacji,
- dla zachowania spójności z programem wojewódzkim należy przestrzegać stosowania przyjętych w powiatowym programie mierników (wskaźników).

Zgodnie z opracowaniem Ministerstwa Środowiska z 2002 roku pt. WYTYCZNE SPORZĄDZANIA PROGRAMÓW OCHRONY ŚRODOWISKA NA SZCZEBLU REGIONALNYM I LOKALNYM programy gminne powinny się składać z dwóch części:

**zadań własnych** (pod zadaniami własnymi należy rozumieć te przedsięwzięcia, które będą finansowane w całości lub częściowo ze środków będących w dyspozycji gminy);

Zadania własne powinny być w programie ujęte z pełnym zakresem informacji niezbędnej do kontroli ich realizacji (opis przedsięwzięcia, terminy realizacji, instytucja odpowiedzialna, koszty, źródła finansowania).

**zadań koordynowanych** (pod zadaniami koordynowanymi należy rozumieć pozostałe zadania, związane z ochroną środowiska i racjonalnym wykorzystaniem zasobów naturalnych, które są finansowane ze środków przedsiębiorstw oraz ze środków zewnętrznych, będących w dyspozycji organów i instytucji szczebla powiatowego, wojewódzkiego i centralnego). Zadania koordynowane powinny być w programie ujęte z takim stopniem szczegółowości, jaki jest dostępny na terenie gminy. Jest rzeczą niezbędną, aby do prac nad gminnym programem ochrony środowiska były włączone wszystkie właściwe ze względu na zasięg swojej działalności instytucje, związane z ochroną środowiska i zagospodarowaniem przestrzennym oraz przedsiębiorstwa oddziałujące na środowisko, oraz przedstawiciele społeczeństwa. W tym ostatnim przypadku rozumie się, że są to organy samorządu terytorialnego, samorządu gospodarczego (jeśli istnieją na terenie gminy) i ekologiczne organizacje pozarządowe obejmujące zakresem swej działalności daną gminę.



Gminny program ochrony środowiska powinien być skoordynowany z:

- lokalnym, miejscowym planem (planami) zagospodarowania przestrzennego;
- lokalnymi planami rozwoju infrastruktury (jeśli są): mieszkalnictwa, transportu, zaopatrzenia w energię, itd.;
- gminnym planem gospodarowania odpadami sporządzonym zgodnie z ustawą o odpadach;
- obejmującym teren gminy programem ochrony powietrza, programem ochrony środowiska przed hałasem i programem ochrony wód, jeśli takie programy (dla obszarów obejmujących teren danej gminy) zostały lub zostaną opracowane w związku z wymaganiami wynikającymi z ustawy Prawo ochrony środowiska (zgodnie z tą ustawą naprawcze programy ochrony powietrza opracowuje się dla obszarów, gdzie zostaną stwierdzone przekroczenia dopuszczalnych poziomów substancji w powietrzu, natomiast programy ochrony wód – dla wchodzących w skład dorzeczy obszarów, na których nie są osiągnięte wymagane poziomy jakości wód);
- programami ochrony zabytków i opieki nad zabytkami.





## Słownik

### Lista skrótów:

**ANR** - Agencja Nieruchomości Rolnych  
**ARiMR** - Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa  
**DOiPZ** - Region Wodny Dolnej Odry i Przymorza Zachodniego  
**EFROW** - Europejski Fundusz Rolny – Rozwoju Obszarów Wiejskich  
**GFOŚiGW** - Gminny Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej  
**GIOŚ** - Główny Inspektorat Ochrony Środowiska  
**GIS** - System Informacji Geograficznej  
**GUS** - Główny Urząd Statystyczny  
**IH** - Inspekcja Handlowa  
**IOŚ** - Inspekcja Ochrony Środowiska  
**JST** - Jednostki Samorządu Terytorialnego  
**KDPR** - Kodeks Dobrej Praktyki Rolnej  
**KPOŚK** - Krajowy Program Oczyszczania Ścieków Komunalnych  
**KPZL** - Krajowy Program Zwiększania Lesistości  
**KW PSP** - Komenda Wojewódzka Państwowej Straży Pożarnej  
**LZO** - lotne związki organiczne  
**MŚ** - Ministerstwo Środowiska  
**NFOŚiGW** - Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej  
**ODR** - Ośrodek Doradztwa Rolniczego  
**OSN** - obszar szczególnie narażony  
**OZE** - Odnawialne Źródła Energii  
**PEP** - Polityka Ekologiczna Państwa  
**PFOŚiGW** - Powiatowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej  
**PIP** - Państwowa Inspekcja Pracy  
**PKB** - produkt krajowy brutto  
**PMŚ** - Państwowy Monitoring Środowiska  
**POP** - Program Ochrony Powietrza  
**POŚ** - Prawo ochrony środowiska  
**POŚ** - Program Ochrony Środowiska  
**POŚWZ** - Program Ochrony Środowiska Województwa Zachodniopomorskiego  
**PROW** - Program Rozwoju Obszarów Wiejskich  
**PSP** - Państwowa Straż Pożarna  
**PSR** - Polski System Recyklingu  
**RCEE** - Regionalne Centrum Edukacji Ekologicznej  
**RDLP** - Regionalne Dyrekcje Lasów Państwowych  
**RDW** - Ramowa Dyrektywa Wodna  
**RPOWZ** - Regionalny Program Operacyjny Województwa Zachodniopomorskiego  
**SChR** - Stacje Chemiczno-Rolnicze  
**TDT** - Transportowy Dozór Techniczny  
**UDT** - Urząd Dozoru Technicznego  
**UE** - Unia Europejska  
**UOKiK** - Urząd Ochrony Konkurencji i Konsumentów  
**WFOŚiGW** - Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej  
**WIOŚ** - Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska  
**WITD** - Wojewódzki Inspektorat Transportu Drogowego  
**WSSE** - Wojewódzka Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna  
**WWA** - Wielopierścieniowe węglowodory aromatyczne  
**ZZMiUW** - Zachodniopomorski Zarząd Melioracji i Urządzeń Wodnych



**notatki**